

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๔ เรื่อง

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
ภาคตะวันตก

An Application of the Five Precepts to Encourage of Peaceful
Coexistence of Ethnic Groups in the Western

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

The Development of Social Mechanisms for Peaceful Coexistence in
Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy of
Ethnic Groups in The Western

โดย

พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761359

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๔ เรื่อง

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
ภาคตะวันตก

An Application of the Five Precepts to Encourage of Peaceful
Coexistence of Ethnic Groups in the Western

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนากลไกทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

The Development of Social Mechanisms for Peaceful Coexistence in
Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy of
Ethnic Groups in The Western

โดย

พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761359

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub - Research Report 4

An Application of the Five Precepts to Encourage of Peaceful
Coexistence of Ethnic Groups in the Western

Under Research Plan

The Development of Social Mechanisms for Peaceful Coexistence in
Accordance with Philosophy of Sufficiency Economy of
Ethnic Groups in The Western

By

Phramaha Kriengsak Bhuriwatdhako and Other
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

B.E. 2561

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761359

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ผู้วิจัย: พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวิฑูมโก และคณะ

หน่วยงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ปีงบประมาณ: ๒๕๖๑

ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ (๒) วิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน ๘ ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้ และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน ๘ ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า (๑) ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส (๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน พบว่า มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ (๓) ด้านหลักประกันครอบครัว พบว่า มีการประพัติตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม (๔) ด้านหลักประกันสังคม พบว่า มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก และ (๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ พบว่า มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพัติตนที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดอบายมุขและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

๒. ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๓ ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบัน การศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นฐาน โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาวะชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น

Research Title: An Application of the Five Precepts to Encourage of Peaceful Coexistence of Ethnic Groups in the Western

Researcher: Phramaha Kriengsak Bhuriwatdhako and Other

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ratchaburi Buddhist College

Fiscal Year: B.E. 2561

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to study the application of the Pañca-sīla or the Five Precepts in the daily life of ethnic groups in the Western, and (2) to analyze the model of the application of the Pañca-sīla or the Five Precepts to encourage the peaceful coexistence of ethnic groups in the Western. This research was a qualitative research using In-depth interview with 8 key informants included government heads, community leaders and village scholars in western area of Thailand according to the characteristics of the appropriate group representation from a specific randomization method then analyzed the data obtained by means of content analysis and trying to keep the original and using a group discussion with 8 qualified persons including heads of government agencies, community leaders and religious scholars from the random sampling, the data obtained by analyzing descriptive content.

The findings of this research were following;

1. The application of the Pañca-sīla or the Five Precepts in the daily life of ethnic groups in the Western found that (1) in term of life insurance, the public spiritual activities were encouraged, activities were continuously promoted to create reconciliation, and the participation process of all stakeholders was promoted in supporting the implementation of the Five Precepts Village Project, encouraging of giving according to the principle of forgiveness, encouraging of community-based activities, well-being and harmony, the encouraging of the establishment of a fund for the development of the poor or the disadvantaged, (2) property insurance, the Sufficiency Economy Philosophy was continuously promoted from individual, family, community and society level continuously to each other, there was a campaign for people in the community to be aware of potential

dangers by helping to look after the safety of each other's assets, the government agencies must continually promoted and supported the implementation of the Five Precepts Village Project, there was a promotion of economic development at the household level in terms of agriculture and supplementary work, there was a support to organize activities that promoted unity through cooperation with government agencies, educational institutions, local government organizations, private organizations, village leaders and civil society organizations in the area, (3) in term of family insurance, family leaders conducted themselves as role models for family members, have a warm family immunity, encouraged the participation in social activities among family members, there was a constant monitoring and building of social immunity in accordance with the Buddhist way of life, the government sector was the support unit for the implementation of the Five Precepts Village Project continuously and had 100 percent support in organizing the contest of this project in order to honor the family into factual society, (4) in term of social insurance, a socially positive environment was built, community-level social activities were organized that encouraged harmony and peaceful coexistence, a critical thinking method in the use of positive words was encouraged, and (5) in term of health insurance, it was found that the family health insurance was created based on the good behavior model, and there was a continuous campaign of social activities promoting the community free of corruption and drugs, there was a campaign to continuously teach children and youth to be aware of dangers of drugs, and established a family club for the treatment of health and immunity to drugs.

2. The model of the application of the Pañca-sīla or the Five Precepts to encourage the peaceful coexistence of ethnic groups in the Western found that there was continuous promotion of reconciliation through various public spiritual activities due to the fact that at present all sectors were working together and driving the Five Precepts Village Project according to the 20-year National Strategy by emphasizing on the participation process of 3 coordination or Pavara principle (Families-Temples-Government/Schools), family institute, Buddhist institute and administrative institutions and educational institutions were coordinated as network called “ Good conduct in Buddhist way network” which conducted social activities using the Five Precepts Village Project as a base, with clear main activities such as the implementation of the Sufficiency Economy Philosophy, promoted community health and public mental activities, etc.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ภายใต้แผนงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ขอขอบคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผู้อำนวยการและคณะกรรมการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่พิจารณาให้การอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่อนุเคราะห์คำปรึกษา แนะนำ ในการปรับปรุง แก้ไข การวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยครั้งนี้จะก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษานานาชาติทางด้านพระพุทธศาสนา สืบไป

พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ

๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๙
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเบญจศีล	๑๐
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๔๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๕๘
๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ภาคตะวันตกในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี	๗๙
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๑
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	๙๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๙๘
๔.๑ ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคตะวันตก	๙๙
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก	๑๑๕
๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย	๑๑๙
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๓
๕.๒ อภิปรายผล	๑๒๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๓๐
บรรณานุกรม	๑๓๑
ภาคผนวก	๑๓๘
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย	๑๓๙
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ, รายชื่อผู้ให้ข้อมูลวิจัย และอื่น ๆ	๑๔๒
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายกิจกรรมวิจัยต่าง ๆ	๑๔๖
ภาคผนวก ง การรับรองการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์	๑๕๐
ภาคผนวก จ ผลลัพธ์ ผลผลิต และผลกระทบจากงานวิจัย	๑๕๒
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย	๑๕๔
ประวัติคณะผู้วิจัย	๑๖๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	ถิ่นที่อยู่และจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรี	๘๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งจะระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๘/๑๑. หมายความว่า ระบุถึง พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ฉบับภาษาไทย เล่มที่ ๑ ข้อที่ ๑๘ หน้าที่ ๑๑ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยใช้ระบบคำย่อ ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(ไทย) =	วินัยปิฎก	มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย) =	วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.อฏฐก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิเทศ	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ม.มู.อ.	(ไทย) =	มัชฌิมนิกาย	ปปัญจสูทนี	มูลปณณาสกอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ส.ส.อ.	(ไทย) =	สังยุตตนิกาย	สารัตถปกาสินี	สคาถวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.เอกก.อ.	(ไทย) =	ขุททกนิกาย	เอกกนิบาตชาดกอรรถกถา		(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.ปญจก.อ.	(ไทย) =	ขุททกนิกาย	ปญจกนิบาตชาดกอรรถกถา		(ภาษาไทย)
ขุ.ม.อ.	(ไทย) =	ขุททกนิกาย	สัทธัมมปัชโชติกา	มหานิเทศอรรถกถา	(ภาษาไทย)

อรรถกถาพระอภิธรรมปิฎก

อภิ.สง.อ. (ไทย) = อภิธรรมปิฎก ฉัมมสังคณี อัฐฐาสาลีอรรถกถา (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วจำเป็นต้องมีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ทั้งนี้ เพราะมนุษย์จัดได้ว่าเป็นสัตว์สังคม (Social Animal)^๑ การอยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จึงถือว่าเป็นหนึ่งในกระบวนการเป็นอยู่ของมนุษย์ในอันจะดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเองเอาไว้ได้ ซึ่งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมมนุษย์นั้นจะพบว่าได้มีการพัฒนารูปแบบของสังคมมาเรื่อย ๆ นับจากเริ่มรู้จักการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อป้องกันภัย ซึ่งอยู่ในรูปแบบของเผ่า และในภายหลังก็ได้พัฒนามาเป็นรูปแบบของสังคม/ชุมชนขนาดใหญ่^๒

มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่ลำพังเฉพาะตนได้ ซึ่งต้องรวมอยู่ในกลุ่มและมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในอดีตมนุษย์มีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่ตามสภาพธรรมชาติ เมื่อต้องการอาหารก็ได้อาศัยของป่าเก็บพืชผลหรือจับสัตว์ตามที่ต้องการเป็นไปเพื่อการมีชีวิตที่อยู่รอดพัฒนาต่อมามนุษย์เริ่มเกิดความกลัวภัยอันตราย รู้สึกไม่ปลอดภัย เกิดความยุ่งยากสับสน การเพิ่มจำนวนมนุษย์ ตลอดจนอารยธรรมเป็นเหตุให้มนุษย์ละทิ้งสภาพธรรมชาติ มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่แบบเครือญาติ ทั้งนี้ โดยมุ่งหวังจะได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์เป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน^๓

^๑เบรนต์ อาร์ เนลสัน, *ความคิดทางการเมืองตะวันตก*, แปลโดย สมนึก ชูวิเชียร, (กรุงเทพมหานคร: เอ็ม แอล ครีเอชั่น, ๒๕๔๘), หน้า ๕๕.

^๒จิรัช (บรรพต) วีรชัย และคณะ, *รัฐศาสตร์ทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๑๘๓.

^๓พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, “แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายทางสังคม”, ใน *เอกสารประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับพัฒนาสังคม*, (พระนครศรีอยุธยา: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒.

การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อนที่เรารู้จักเป็นอันดับแรกสุดก็คือ ครอบครัวของเราเอง ถัดไปคือครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศ และตามปกติคนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้^๔ การอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมาในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบปกติกาของสังคม ซึ่งคนในสังคมนั้น ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้กฎกติกาของสังคม พร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม นี่คือนี่มาของการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในทางพระพุทธศาสนา มีทัศนะว่าเครื่องมือที่ได้ผลดีกว่าการบังคับใช้กฎหมาย คือ ศีลธรรม เพราะเมื่อมนุษย์รู้สึกรับผิดชอบต่อชีวิตจากภายในจิตใจ ใช้สติปัญญาพิจารณาได้เองว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ย่อมบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดี และละเว้นไม่ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความชั่วได้ นั่นเอง

ศีล แปลว่า ปกติ คือ การทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด^๕ ศีลพื้นฐานที่เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย ทำให้สังคมสงบอยู่เย็นเป็นสุขเกื้อกูลต่อกันได้ คือ ศีล ๕^๖ ดังนี้

ข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติปาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

ข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

ข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร คือ ไม่ประพฤติผิดในกามทั้งหลาย จับเอาสาระว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

^๔พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุต.โต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๕๕), หน้า ๒๔.

^๕พระพุทธโฆสเถระ, คัมภีร์วิสุทธิมรรค, แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐-๑๑.

^๖สมเด็จพระญาณวโรดม, แผนชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖.

ข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวมณี เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสาระว่า ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตรอนประโยชน์ หรือแก่งทำลาย

ข้อที่ ๕ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวมณี เว้นจากของเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือไม่เสพของมีนเมา จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทพลังพลาดมัวมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียดสีสัมพัชฌุญะ^๗

ปัญหาสำคัญ คือ สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อย ๆ ตลอดถึงปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง เมื่อว่าโดยสรุปล้วนแต่เป็นการประพฤติผิดในเรื่องการละเมิดศีล ๕ ทั้งสิ้น ดังกล่าวนี้อสถาบันพระพุทธศาสนาจึงต้องเป็นหนึ่งในกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่สร้างเสริมสำนึกในศีลธรรมแก่คนในสังคม

อย่างไรก็ดี ปฏิเสธไม่ได้ว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นในสังคมของตน แต่การที่มีคนอยู่ร่วมกันหลายคนหลายกลุ่ม มีความหลากหลายแตกต่างกันย่อมมีการขัดแย้งกันบ้าง แม้เพียงคน ๆ เดียวก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมชาติอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนซึ่งมีความต้องการที่ไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด หากแต่เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว มีวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินการใด ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชน และสังคมนั้น ๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ^๘

เป็นที่น่าสังเกต คือ ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ (ชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชาวไทยเชื้อสายยวน ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวไทยเชื้อสายเขมร ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง ชาวไทยเชื้อสายลาวโสัง) หากแต่ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ปราศจากความเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ เพราะประชาชนในพื้นที่มีศีล ๕ เป็นระเบียบปฏิบัติพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน

^๗พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๖๙-๗๗๐.

^๘โกทม อารียา, “การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้”, ใน **สันติวิธีจากมุมมองศาสนา**, (นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

ดังกล่าวนี้ จึงควรมีการวิเคราะห์รูปแบบและกลไกทางสังคมเชิงพุทธกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อสำรวจการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน นำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม โดยสอดคล้องกับหลักการของเบญจศีลหรือศีล ๕

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิด ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ดังนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ ท่าน ประกอบด้วย

๑.๑ นายธนภัทร ณ ระนอง

ตำแหน่ง นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๑.๒ นางวิพร แวศรีผ่อง

ตำแหน่ง นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๓ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร

ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔ นายศุภรทีศย์ โด่งดัง

ตำแหน่ง สารวัตรกำนันตำบลน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

๑.๕ นางประนอม กรองชิต

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๖ นางสาวราภรณ์ สมุทรภาคี

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๑.๗ นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์

ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๑.๘ นางถนอม คงยิ้มละมัย

ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๒. ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ ท่าน ประกอบด้วย

๒.๑ พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปณฺโณ)

ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๒ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล)

ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

๒.๓ นายสุพจน์ สมุทรภักดี

ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๒.๔ นายธรรมบุญ บุญส่ง

ตำแหน่ง กำนันตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๒.๕ นายสมเจต คำขาวเหลือง

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๒.๖ นายบริบูรณ์รักษ์ คชพงษ์

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๗ นายกิตติศักดิ์ สุขประเสริฐ

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๒.๘ นางแก้วใจ ศิริประทุม

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลสะพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริเวณเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

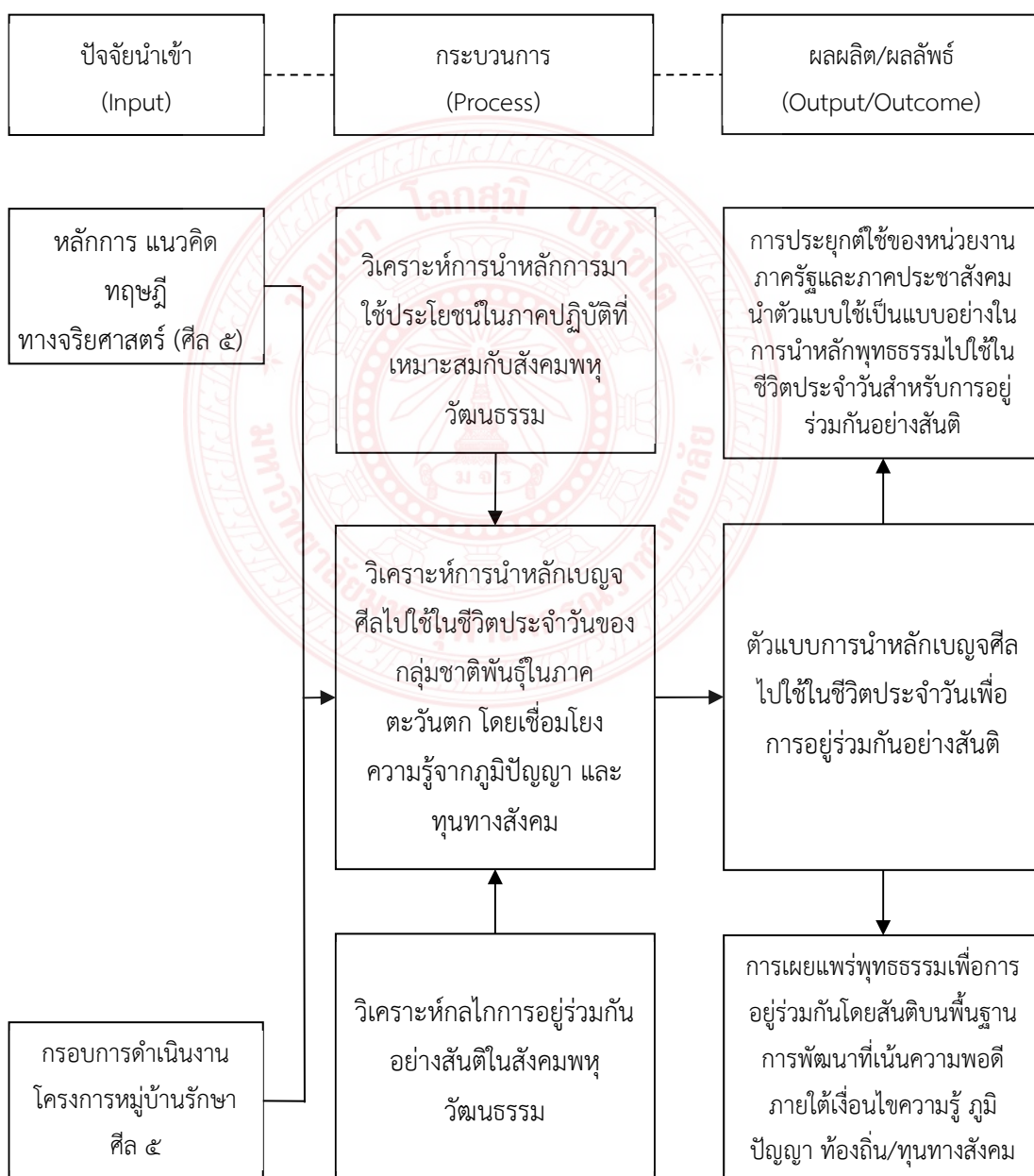
ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมระยะเวลาทำการวิจัย ๑๒ เดือน

๑.๔.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดสำคัญในลักษณะของกระบวนการ (Process) และวิธีการศึกษาวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ ๑.๑

กรอบแนวคิดการวิจัย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ หลักเบญจศีล หรือศีล ๕ หมายถึง ข้อปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา เพื่อกระทำ กายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง ผู้อื่น ชุมชน สังคม และ สิ่งแวดล้อม ข้อปฏิบัติเหล่านี้เป็นเครื่องช่วยควบคุมสังคมสงบอยู่เย็นเป็นสุข เกื้อกูลต่อกัน และเป็น หลักประกันครอบคลุมทั้ง ๕ ด้าน ประกอบด้วย

ด้านหลักประกันชีวิต หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น

ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือ การใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของของผู้อื่น

ด้านหลักประกันครอบครัว หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการประพฤติดี ทางกาม หรือนอกใจคู่ครอง

ด้านหลักประกันสังคม หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ หรือการพูด โทกหกหลอกลวง

ด้านหลักประกันสุขภาพ หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

๑.๕.๒ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง การอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมที่ไร้ความรุนแรง หรือปราศจากการใช้ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม คนในสังคมมีความหนักแน่น เสมอกัน และ ปรับตัวเข้าหากัน มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีปรองดองและสมานฉันท์

๑.๕.๓ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก หมายถึง ชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ชาติพันธุ์ลาวพวน ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ชาติพันธุ์ไทยจีน ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัด เพชรบุรี เท่านั้น

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์
ในภาคตะวันตก

๑.๖.๒ ได้ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของ
กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

๑.๖.๓ หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแบบอย่าง
ในการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้
อย่างยั่งยืน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเบญจศีล

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ภาคตะวันตกในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเบญจศีล

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเบญจศีล โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของศีล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ความหมายของศีล จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ศีล (นป.) สภาวะ, ธรรมชาติ, ปกติ^๑ ศีล (สิน) หมายถึง ข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘ คือ การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ซึ่งเป็นธรรมข้อ ๑ ในทศพิธราชธรรมด้วย กล่าวคือ ศีล คือ ความประพฤติที่ดี^๒

^๑ป. หลงสมบุญ, พจนานุกรม มจร-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗๔๙.

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๑,๑๔๖.

ที่ชื่อว่าศีล เพราะมีความหมายว่า ส้ารวม^๓ ศีล คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม ซึ่งหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมทางกาย และวาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องมีผลดีต่อสิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องสัมพันธ์^๔ ดังพุทธพจน์ว่า “อภิสีลสิกขา เป็นอย่างไร คือ ฝึกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มึศีล ส้ารวมด้วยการสังวรในปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจาระและโคจร เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่ คือ สีลชั้นเล็ก สีลชั้นใหญ่ ศีลเป็นที่พึ่ง เป็นเบื้องต้นเป็นความประพฤติ เป็นความส้ารวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล นี้ชื่อว่าอภิสีล สิกขา”^๕

บรรดาปิฎก ๓ ส่วนที่จัดเป็นศีล ได้แก่ พระวินัยปิฎก โดยความหมายของคำว่า วินัย มีรูปวิเคราะห์ว่า วิวิธวิเสสยตตา วินยนโต เจว กายวานานํ วินยตถวิทูหิ อโย วินโยติ อุกขาโต แปลว่า วินัยนี้ อันท่านผู้รู้อรรถแห่งวินัยทั้งหลายเรียกว่า วินัย เพราะมีนัยต่าง ๆ มีนัยวิเสสและเพราะกำจัดกายวาจา (ให้เรียบร้อย)

วิ วิเศษ คนมีวินัยเป็นคนวิเศษกว่าคนอื่น ๆ ดีกว่าคนอื่น ๆ

วิ แจ้ง คนมีวินัยย่อมแจ้งแจ้งในที่ทุกสถานด้วยมารยาท

วิ ต่าง คนมีวินัยย่อมต่างจากคนไม่มีวินัย

วิธินย มีนัยต่าง ๆ คือ มีหลายระดับหลายอย่าง แยกเป็นอาคาริยวินัย และอนาคาริยวินัย

วิเสสย คือ มีคำอธิบายรัดกุมกว่าพระสูตร เพราะเป็นกฎหมาย พระต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ถ้าทำเล่น ๆ ย่อมจะมีโทษ

วินยน คือ มีการฝึกหัดกาย วาจา ใจ ให้มีจรรยาที่เป็นอย่าง

สรุปได้ว่า ศีล แปล ปกติ ได้แก่ ความปกติของกายและวาจา ฉะนั้น ศีล จึงมีความหมายครอบคลุมข้อบัญญัติทางพระพุทธศาสนาที่กำหนดการปฏิบัติกายและวาจา เพื่อรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย มิให้ก่อโทษต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม

^๓พระนารถเถระ และพระมหาตีปิฎกจูฬภยเถระ รจนา, **มิลินทพทพหุฎฐกถา-ฎีกา**, ตรวจชำระโดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๔๑), หน้า ๑๑๔.

^๔พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙), หน้า ๖๗.

^๕ช.ม. (ไทย) ๒๙/๑/๔๘.

^๖เสนาะ ผดุงฉัตร, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กองบริการการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๑-๒๒.

๒.๑.๒ ที่มาของศีล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ที่มาของศีล จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ศีลสิกขาหรือสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นข้อห้ามมิให้ภิกษุและภิกษุณีประพฤติล่วงละเมิด ซึ่งมีบทกำหนดโทษหรือปรับอาบัติแก่ผู้ประพฤติล่วงละเมิด ถ้าเป็นการบัญญัติสิกขาบทครั้งแรก เรียกว่า มূলบัญญัติ หรือ พระบัญญัติ ถ้าบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้กับสิกขาบทนั้น ๆ เพื่อให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้นหรือผ่อนผันให้เหมาะสมแก่การกระทำความผิด สิกขาบทที่ทรงบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมนี้ เรียกว่า อนุบัญญัติ^๗ ตัวอย่างเช่น

พระบัญญัติ/มূলบัญญัติ ความว่า

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์^๘ เข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล นั่งในที่ประชุม สนทนาติรัจฉานกถาต่าง ๆ คนทั้งหลายพากันตำหนิ ประณาม โทษะนาว่า “इनพระสมณะเชื้อสายศากยบุตรจึงเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล นั่งในที่ชุมนุม สนทนาติรัจฉานกถาต่าง ๆ คือ (๑) ราชกถา เรื่องพระราชชา (๒) โจรกถา เรื่องโจร (๓) มหามัตตกถา เรื่องมหาอมตย์ (๔) เสนากถา เรื่องกองทัพ (๕) ภัยกถา เรื่องภัย (๖) ยุทธกถา เรื่องการรบ (๗) อੰนุกถา เรื่องข้าว (๘) ปานกถา เรื่องน้ำ (๙) วัตตกถา เรื่องผ้า (๑๐) สยนกถา เรื่องที่นอน (๑๑) มาลากถา เรื่องพวงดอกไม้ (๑๒) คันธกถา เรื่องของหอม (๑๓) ญาติกถา เรื่องญาติ (๑๔) ยานกถา เรื่องยาน (๑๕) คามกถา เรื่องหมู่บ้าน (๑๖) นิคมกถา เรื่องนิคม (๑๗) นครกถา เรื่องเมือง (๑๘) ชนปทกถา เรื่องชนบท (๑๙) อิตถีกถา เรื่องสตรี (๒๐) ปุริสกถา เรื่องบุรุษ (๒๑) สุรกถา เรื่องคนกล้าหาญ (๒๒) สีสีกถา เรื่องตรอก (๒๓) กุมภัญญานกถา เรื่องทำน้ำ (๒๔) ปุพเพตกถา เรื่องคนที่ล่วงลับไปแล้ว (๒๕) นานัตตกถา เรื่องเบ็ดเตล็ด (๒๖) โลกกชาชิก เรื่องการคาดเกี่ยวกับโลก (๒๗) สมุททักชาชิก เรื่องการคาดเดาเกี่ยวกับทะเล (๒๘) อิติภวาภวกถา เรื่องความเจริญและความเสื่อม เหมือนพวกคฤหัสถ์ที่ยังบริโภคกามเล่า พระพุทธเจ้าทรงเรียกประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นเหตุและดำเนินขั้นตอนตามแบบแผนแล้วจึงทรงบัญญัติสิกขาบทว่า ก็ ภิกษุใดเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตติย^๙

^๗แสวง อุดมศรี, พระวินัยปิฎก ๑ ว่าด้วยมหาวิภังค์หรือภิกขุวิภังค์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูร วงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗.

^๘ภิกษุ ๖ รูป ได้แก่ พระปัญฑุเกและพระโลหิตกะ เป็นคณาจารย์อยู่ที่กรุง เวสาลี พระเมตตियะและพระภุมมชกะ เป็นคณาจารย์อยู่ที่กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ พระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ เป็นคณาจารย์อยู่ที่ภูคิริชนบท แคว้นกาสิ.

^๙วิ.มหา. (ไทย) ๒/๕๐๘/๕๙๙-๖๐๐.

อนุบัญญัติที่ ๑ ความว่า

สมัยนั้น ภิกษุหลายรูปเดินทางไปกรุงสาวัตถี แคว้นโกศล เข้าไปในหมู่บ้านตำบลหนึ่งในเวลาเย็น คนทั้งหลายเห็นภิกษุเหล่านั้นจึงได้อารณาดังนี้ว่า ท่านผู้เจริญ นิมนต์ท่านทั้งหลายเข้าไปเถิด ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้นมีความยำเกรงว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามการเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล จึงไม่ยอมเข้าไป พวกโจรได้ปล้นภิกษุเหล่านั้น ครั้นภิกษุเหล่านั้นไปถึงกรุงสาวัตถี ได้แจ้งเรื่องนั้นให้ภิกษุทั้งหลายทราบ ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ ดังนั้น พระพุทธเจ้าทรงปรารภเหตุนี้ จึงได้บัญญัติสิกขาบทเพิ่มเติมว่า อนึ่ง ภิกษุใดไม่บอกลาแล้วเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตตีย์^{๑๐}

(อนุบัญญัติที่ ๒) ความว่า

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งเดินทางไปกรุงสาวัตถี แคว้นโกศล เข้าไปในหมู่บ้านตำบลหนึ่งในเวลาเย็น คนทั้งหลายเห็นภิกษุนั้นจึงได้อารณาดังนี้ว่า ท่านผู้เจริญ นิมนต์ท่านทั้งหลาย เข้าไปเถิด ครั้งนั้น ภิกษุมีความยำเกรงว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามการเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาลโดยมิได้บอกลา จึงไม่ยอมเข้าไป พวกโจรได้ปล้นภิกษุนั้น ครั้นภิกษุนั้นไปถึงกรุงสาวัตถี ได้แจ้งเรื่องนั้นให้ภิกษุทั้งหลายทราบ ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ ดังนั้น พระพุทธเจ้าทรงปรารภเหตุนี้ จึงได้บัญญัติสิกขาบทเพิ่มเติมว่า อนึ่ง ภิกษุใดไม่บอกลาภิกษุที่มีอยู่แล้วเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ^{๑๑}

(อนุบัญญัติที่ ๓) ความว่า

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัด ภิกษุอีกรูปหนึ่งจะเข้าหมู่บ้านด้วยคิดว่า จะไปนำไฟมา แต่ครั้งแล้วมีความยำเกรงอยู่ว่า พระผู้มีพระภาคทรงห้ามการไม่บอกลาภิกษุที่มีอยู่แล้วเข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล จึงไม่ยอมเข้าไป แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ ดังนั้น พระพุทธเจ้าทรงปรารภเหตุนี้ จึงได้บัญญัติสิกขาบทเพิ่มเติมว่า อนึ่ง ภิกษุใดไม่บอกลาภิกษุที่มีอยู่แล้ว เข้าหมู่บ้านในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็นรีบด่วนเช่นนั้น^{๑๒}

^{๑๐}วิ.มทา. (ไทย) ๒/๕๐๙/๖๐๑.

^{๑๑}วิ.มทา. (ไทย) ๒/๕๑๐/๖๐๑-๖๐๒.

^{๑๒}วิ.มทา. (ไทย) ๒/๕๑๑/๖๐๒.

อย่างไรก็ตาม การบัญญัติพระวินัยหรือสิกขาบทยังไม่มีปรากฏในตอนต้นพุทธกาล เพราะพระพุทธเจ้ายังมีทรงบัญญัติสิกขาบทโดยปรารภเหตุใด ๆ ครั้งเมื่อกาลล่วงเลยมาถึงพรรษาที่ ๑๒ ขณะนั้นพระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ ณ เมืองเวรัญชา ในคราวนั้นเมืองเวรัญชาเกิดข้าวยากหมากแพง ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่แร้งแค้น ครั้งนั้นพระสาวิตรีได้ทูลถามเกี่ยวกับพระศาสนาของพระพุทธเจ้าในอดีต พุทธถึงในขณะนั้นออกพระนาม ๖ พระองค์ คือ พระพุทธเจ้าวิปัสสี พระพุทธเจ้าสิขี พระพุทธเจ้าเวสสภู พระพุทธเจ้ากุกสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคนนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะ ว่า “พรหมจรรย์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่นาน พรหมจรรย์ของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ไหนดำรงอยู่ไม่นาน”^{๑๓} พระพุทธเจ้าทรงตรัสตอบว่า พรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้าวิปัสสี พระพุทธเจ้าสิขี และพระพุทธเจ้าเวสสภูดำรงอยู่ไม่นาน ส่วนพรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้ากุกสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคนนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะ ดำรงอยู่นาน ลำดับนั้น พระสารีบุตรได้ทูลถามต่อไปว่า เพราะอะไรพรหมจรรย์ของพรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้าวิปัสสี พระพุทธเจ้าสิขี และพระพุทธเจ้าเวสสภูดำรงอยู่ไม่นาน และเพราะอะไรพรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้ากุกสันธะ พระพุทธเจ้าโกนาคนนะ และพระพุทธเจ้ากัสสปะ จึงดำรงอยู่ได้นาน พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสตอบว่า พระพุทธเจ้า ๓ พระองค์ที่ออกพระนามมาข้างต้นนั้นไม่ค่อยจะได้ทรงสั่งสอนและมีคำสอนที่เป็นหลักการต่าง ๆ น้อย อีกทั้งไม่ได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ และไม่ได้มีการประชุม ทบทวนประมวลบัญญัติที่เรียกว่าปาติโมกข์ ต่างจากศาสนาของพระพุทธเจ้า ๓ พระองค์หลังซึ่งมีคำสอนมาก มีการบัญญัติสิกขาบทคือตราข้อกฎหมายไว้เป็นแบบแผนเรียบร้อย^{๑๔}

พระพุทธเจ้า ทรงเปรียบเทียบไว้ว่า เมื่อหมดพระพุทธเจ้าและสาวกผู้ตรัสรู้ตามแล้ว สาวกรุ่นหลัง ๆ ต่างชื่อ ต่างโคตร ต่างชาติวรรณะได้เข้ามาบวชจากต่างตระกูล เธอเหล่านั้นพาให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่นานเหมือนดอกไม้บานาพรรณกองอยู่ในแผ่นดินกระดานเอาด้ายร้อยไว้ย้อมไม่ถูกลมพัดกระจัดกระจายไปเพราะเหตุไร เพราะเอาด้ายร้อยไว้ข้อนี้เป็นฉันท เมื่อหมดพระพุทธเจ้าและสาวกผู้ตรัสรู้ตามแล้ว สาวกซึ่งหลัง ๆ ต่างชื่อโคตร ต่างชาติวรรณะ ได้เข้ามาบวชจากต่างตระกูล เธอเหล่านั้นพาให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่นานฉันทนั้น^{๑๕} ลำดับนั้นพระสารีบุตรจึงได้อาราธนาให้ทรงบัญญัติสิกขาบท ดังข้อความปรากฏในเวรัญชกัณฑ์ คัมภีร์มหาวิงค์ พระวินัยปิฎกเล่มที่ ๑ ว่า ลำดับนั้นท่านพระสารีบุตรลุกขึ้นห่มผ้าเฉวียงบ่าประนมมือไปทางพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลว่า ถึงเวลาแล้วพระพุทธเจ้าข้า ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าจะทรงบัญญัติสิกขาบท ทรงยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงแก่พระสาวกอันจะเป็นเหตุให้พรหมจรรย์ดำรงอยู่ได้ยืนนาน พระพุทธองค์ตรัสตอบ ความว่า

^{๑๓}วิ.มทา. (ไทย) ๑/๑๘/๑๑.

^{๑๔}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), สลายความขัดแย้ง-สังคมศาสตร์ที่ยั่งยืนถึงธรรมชาติ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๔.

^{๑๕}วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๐/๑๒.

จรรวไปก่อนเกิดสาส์นบุตร ตถาคตรู้เวลาในเรื่องที่จะบัญญัติสิกขาบทนั้น ศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาฏิโมกข์ขึ้นแสดง ตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสาฬหฐานิยธรรม บางอย่างในสงฆ์ เมื่อเกิดอาสาฬหฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น^{๑๖}

ดังนั้น พระวินัยนี้เป็นหลักที่พระพุทธองค์ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ล่วงหน้า แต่การบัญญัติกฎเกณฑ์อะไรลงไปนี้บัญญัติตามสิ่งที่ได้เกิดขึ้นจริง เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นแต่เป็นสิ่งที่ไม่สมควรแล้วจึงบัญญัติห้าม^{๑๗}

สรุปได้ว่า ศีลหรือสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเป็นข้อห้ามมิให้ล่วงละเมิด ล้วนมีบทกำหนดโทษผู้ประพฤติล่วงละเมิด ถ้าเป็นการบัญญัติสิกขาบทครั้งแรกเรียกว่ามูลบัญญัติหรือพระบัญญัติ ถ้าบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้กับสิกขาบทนั้น ๆ เพื่อให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้นหรือผ่อนผันให้เหมาะสมแก่การกระทำความผิดเรียกว่าอนุบัญญัติ ทั้งนี้ สิกขาบทต่าง ๆ พระพุทธองค์มิได้ทรงบัญญัติเอาไว้ล่วงหน้า แต่การบัญญัติกฎเกณฑ์อะไรลงไปนี้ ทรงบัญญัติตามสิ่งที่ได้เกิดขึ้นจริง เมื่อสิ่งใดเกิดขึ้นแต่เป็นสิ่งที่ไม่สมควรแล้วจึงทรงบัญญัติห้าม กล่าวคือ เมื่อมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาความเสียหายเกิดขึ้นและมีประชาชนติเตียนว่าไม่ดีไม่งามไม่เป็นไปเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระศาสนา จนความนั้นมาถึงพระพุทธเจ้า เมื่อนั้นเองพระพุทธเจ้าก็จะทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามการกระทำเช่นนั้น

๒.๑.๓ ความสำคัญของศีล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ความสำคัญของศีล จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ความสำคัญของศีลในระดับสูงเป็นพื้นฐานแห่งการปฏิบัติสมาธิและปัญญาเพื่อหวังผลคือความหลุดพ้น แต่ถ้ากล่าวถึงประโยชน์ในระดับการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านทั่วไป ให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข เราก็สามารถปฏิบัติในระดับปาฏิโมกข์สงวรได้ คือ เปรียบเทียบปาฏิโมกข์สงวรศีลกับศีล ๕ รวมทั้งกฎ ระเบียบต่าง ๆ ของสังคม เมื่อเรามีความสำรวมระวังกายวาจาของตนไม่ให้เบียดเบียนคนอื่นทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ไม่พูดวจีทุจริต คนก็จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีอิสรภาพทางสังคม ดังนั้น ศีลจึงมีความสำคัญต่อสังคมทุก ๆ สังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ดังพุทธพจน์ความว่า

^{๑๖}วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓.

^{๑๗}พุทธทาสภิกขุ (เจ้าอม อินทปณฺโณ), **หลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

ภิกษุทั้งหลาย การงานที่จะพึงทำด้วยกำลังอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลทำอยู่ทั้งหมดนั้น บุคคลอาศัยแผ่นดิน ดำรงอยู่บนแผ่นดินจึงทำได้ การงานที่พึงทำด้วยกำลังเหล่านี้บุคคลทำได้ด้วยอาการอย่างนี้ แม้ฉันทิ ภิกษุอาศัยศีล ตั้งอยู่ในศีลแล้ว จึงเจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ กระทำให้มากซึ่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ก็ฉันทินั้นเหมือนกัน^{๑๘} ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงมีศีลสมบูรณ์ มีปาฏิโมกข์สมบูรณ์ สำรวมด้วยการสังวรในปาฏิโมกข์ เพียบพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร มีปกติเห็นภัยในโทษแม้เล็กน้อย สมทานศึกษาอยู่ในสิกขาทั้งหลายเถิด เมื่อเธอทั้งหลายมีศีลสมบูรณ์ มีปาฏิโมกข์สมบูรณ์ สำรวมด้วยการสังวรในปาฏิโมกข์ เพียบพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร มีปกติเห็นภัยในโทษแม้เล็กน้อย สมทานศึกษาอยู่ในสิกขาทั้งหลาย จะมีกิจอะไรที่ควรทำให้ยิ่งขึ้นไปอีกเล่า^{๑๙}

โดยแท้จริง สาระของศีลอยู่ที่เจตนา ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิด คำว่า ละเมิด แง่หนึ่งคือ ละเมิดระเบียบ ละเมิดกฎเกณฑ์ บทบัญญัติ ละเมิดวินัยที่วางกันไว้ อีกแง่หนึ่งคือละเมิดต่อผู้อื่น หมายถึง เจตนาที่จะเบียดเบียนผู้อื่นนั่นเอง ศีลจึงหมายถึงการไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัยหรือการไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการหรือการกระทำ ศีลก็คือความไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน และเมื่อบุคคลถ้อยมั่นในศีลย่อมได้รับอานิสงส์ คือ มีโอกาสมาก มีความองอาจกล้ากล้า ไม่เคอะเขิน (เวลาสมาคมกับผู้อื่น) ไม่หลงสติทำกาละ (ไม่เสียชีวิตแบบคนขาดสติ) และตายแล้วได้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์^{๒๐} เมื่อคนตั้งอยู่ในวินัยโดยปฏิบัติตามสิกขาบทก็เป็นผู้มีศีล ศีลจึงเป็นคุณสมบัติของคน เป็นสภาพการฝึกฝนพัฒนาที่อยู่ในตัวคน^{๒๑} ศีลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ พระพุทธองค์ตรัสปัจฉิมวาจาก่อนปรินิพพาน ความว่า “อาหนักบางที่พวกเธอคิดว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงลับไปแล้ว พวกเราไม่มีพระศาสดา ข้อนั้นพวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไปแล้ว ก็จะเป็นพระศาสดาของเธอทั้งหลาย”^{๒๒}

ศีลมีสาระมุ่งไปเพื่อการไม่เบียดเบียน ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้นของการสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกื้อกูลศีล ต่อจากนั้นจะเป็นการเน้นการเกื้อกูลสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ส่วนตัว และการฝึกหัดขัดเกลา (กิเลส) ตนเอง การรักษาศีลมีเป้าหมายหลัก ๒ ประการ คือ ขัดเกลากิเลสพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข และเพื่อเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้อื่นและต่อสังคม^{๒๓}

^{๑๘} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๔๙/๔๒.

^{๑๙} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๒/๒๒.

^{๒๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๖/๒๑๐.

^{๒๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), นิติศาสตร์แนวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๖๑.

^{๒๒} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

^{๒๓} พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสสี), เภยจิตลเบญจธรรม: อุดมชีวิตของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๑), หน้า ๔๒-๔๓.

ศีลเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะมีก่อน เพราะศีลเป็นเบื้องต้นแห่งความดีงาม เป็นที่พึ่งเบื้องต้น เป็นมารดาแห่งกัลยาณธรรมและเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง คำว่า ศีล แปลว่า ปกติ สิ่งใดเป็นปกติ สิ่งนั้นย่อมไม่มีโทษ อย่างบ้านเมืองสงบเป็นปกติ หมายความว่า ปราศจากภัยจากภายในและภายนอก คนมีความปกติภายในตน คือไม่มีภัยเบียดเบียน มีอาหารเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยเป็นปกติ คนที่อยู่ร่วมกันไม่เบียดเบียนก่อทุกข์แก่กัน คือ ไม่ฆ่ากัน ไม่ทำร้ายกัน ไม่ลักฉ้อ แย่งชิงกัน ไม่ลักลอบทำชู้กัน ไม่ขี้ปดหลอกหลวงกัน ไม่ขี้เมาก่อความรำคาญทะเลาะวิวาทกัน ในครอบครัวนั้นก็อยู่เป็นปกติ ไม่มีใครเดือดร้อนลำบากทุกข์ยาก คำว่า ปกตินี้ จึงหมายถึงความเรียบร้อยภายในตัวบุคคลแต่ละคน และทั้งหมดที่อยู่วางร่วมกัน ปกตินี้มาจากภาษาบาลี คือ ศีล^{๒๔} ศีลมีขอบเขตเฉพาะทางกายและวาจาที่ปรากฏภายนอก คือ ถ้าภายนอกเรียบร้อยตามวินัย แม้ใจจะเสียไปบ้างก็ไม่นับว่าเสียในส่วนศีล^{๒๕} ซึ่งแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ๔ หมวด ซึ่งล้วนแต่มีความสำคัญกับชุมชนและสังคม ดังนี้

๑. การรักษาวินัยแม่บทของชุมชน เมื่อคนอยู่ร่วมกัน หรือทำงานทำกิจการร่วมกัน เป็นชุมชน เป็นหน่วยงาน เป็นองค์กร ตลอดจนเป็นประเทศชาติ จะต้องมิมีกฎเกณฑ์กติกาตลอดจนกฎหมาย เพื่อจัดระเบียบระบบให้เกิดความเรียบร้อย ความประสานสอดคล้อง ความเกื้อหนุนต่อกันความร่วมมือรับผิดชอบและสามัคคี ที่จะเอื้อโอกาส หรือเป็นหลักประกันให้ชีวิตความเป็นอยู่ และกิจการต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดี สมตามวัตถุประสงค์แห่งชีวิตหรือกิจการของชุมชนนั้น เช่น โรงเรียนก็ต้องมีกฎกติกาที่เป็นวินัยแม่บทของตนเช่นเดียวกัน สำหรับสังคมคฤหัสถ์หรือสังคมแห่งมนุษยชาติทั้งหมด ก็คือ ศีล ๕

๒. การรู้จักใช้อินทรีย์ เรารับรู้สิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางอินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ถ้ารับรู้ใช้หูตาไม่เป็น เช่น ดูไม่เป็น ฟังไม่เป็น แทนที่จะได้ประโยชน์ก็จะเกิดโทษ เช่น เกิดความลุ่มหลงมัวเมา ถูกหลอกหลวงและเสื่อมเสียสุขภาพเป็นต้น ตลอดจนนำไปสู่การใช้มือและสมองเพื่อการแย่งชิงหรือทำลาย จึงต้องพัฒนาพฤติกรรมในการใช้ อินทรีย์ให้ดูฟัง เป็นต้นอย่างมีสติ เมื่อดูเป็น ฟังเป็นเช่น ดูทีวีเป็น ฟังวิทยุเป็น รู้จักใช้ตาหูแสวงหาความรู้เป็นต้น ก็จะได้ปัญญา ได้คุณภาพชีวิต และนำไปสู่การใช้มือและสมองเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันและทำการสร้างสรรค์ โดยหลักปฏิบัติที่สำคัญในการใช้อินทรีย์ คือ

๒.๑ รู้จักพิจารณาเลือกเฟ้นสิ่งที่จะดู จะฟัง เป็นต้น แยกแยะได้อย่างรู้เท่าทันว่าสิ่งใดเป็นคุณประโยชน์หรือเป็นโทษเป็นภัย แล้วหลีกเลี่ยงเว้นสิ่งที่เป็นโทษภัย และรับรู้รับฟังสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์

^{๒๔}สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร), **ธรรมคดี**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๖.

^{๒๕}พุทธทาสภิกขุ, **เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: จักรานุกูลการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๕๙.

๒.๒ ดู ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ ควบคุมตนเองได้ รู้จักประมาณ รู้พอดี ไม่ปล่อยตัวให้ลุ่มหลงมัวเมาตกเป็นทาสของสิ่งที่ดูที่ฟังเป็นต้นนั้น อันจะทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง สูญเสียเวลา เสียสุขภาพ เสียการงาน เสียการเล่าเรียน เป็นต้น

๒.๓ ไม่เห็นแก่ความสนุกสนานบันเทิง ไม่ติดอยู่แค่ความชอบใจไม่ชอบใจ แต่รู้จักดู รู้จักฟังให้ได้คุณค่าที่ตีงามเป็นประโยชน์สูงขึ้นไปกว่านั้น โดยเฉพาะที่สำคัญคือ ต้องให้ได้ปัญญา และคติที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชีวิตและสังคม

๓. การหาเลี้ยงชีพที่บริสุทธิ์ การทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นพฤติกรรมหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถ้ามีผู้หาเลี้ยงชีพโดยวิธีทุจริต เป็นมิถิฉชีพ นอกจากชีวิตของคนนั้นเองจะชั่วร้ายเสื่อมเสียแล้ว ก็จะก่อความเดือดร้อนแก่สังคมอย่างมาก จึงต้องย้ำเน้นกันอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาสัมมาชีพ และส่งเสริมให้ประชาชนฝึกฝนตนให้สามารถประกอบสัมมาชีพ คือ หาเลี้ยงชีพโดยทางสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย สัมมาชีพพึงมีลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๓.๑ เป็นอาชีพการงานที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ก่อเวรภัยหรือสร้างความเดือดร้อนและเสียหายแก่สังคม

๓.๒ เป็นอาชีพการงานที่ช่วยแก้ไขปัญหาหรือสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมทางใดทางหนึ่ง

๓.๓ เป็นอาชีพการงานที่ช่วยให้ผู้ทำได้พัฒนาชีวิตของตนให้องกงามยิ่งขึ้น ทั้งด้านพฤติกรรมด้านจิตใจ และด้านปัญญา

๓.๔ เป็นอาชีพการงานที่ไม่ทำลายคุณค่าของชีวิต และไม่เสื่อมเสีย คุณภาพชีวิต แต่ทำให้ชีวิตของตนมีคุณค่าน่าภาคภูมิใจ

๓.๕ เป็นอาชีพการงานที่ทำให้ได้ปัจจัยเลี้ยงชีพมาด้วยเรี่ยวแรงกำลังกายกำลังสติปัญญา ความเพียรพยายาม ความสามารถและฝีมือของตน และทำให้ได้ฝึกฝนพัฒนาความเชี่ยวชาญจัดเจนหรือฝึกปรือฝีมือในทางสร้างสรรค์ยิ่งขึ้นไป

๔. การเสพบริโภคปัจจัยโดยใช้ปัญญา พฤติกรรมของมนุษย์ในที่สุดก็มาลงที่การกิน ใช้เสพบริโภค ถ้ามนุษย์ไม่พัฒนาพฤติกรรมในการเสพบริโภค ก็จะก่อปัญหาอย่างมากทั้งแก่ชีวิต แก่สังคมและแก่โลก เพราะจะบริโภคปัจจัย ๔ รวมทั้งเทคโนโลยีด้วยโมหะ ก่อให้เกิดความลุ่มหลง มัวเมา ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ความเสื่อมเสียคุณภาพชีวิตการใช้จ่ายสิ้นเปลือง การขัดแย้งแย้งชิงเบียดเบียนกัน ในสังคม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและการก่อมลภาวะ เป็นต้น จึงต้องพัฒนาพฤติกรรมในการกิน ใช้ เสพ บริโภค ให้เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากปัญญาที่รู้เข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของปัจจัย ๔ ตลอดจนเทคโนโลยีนั้น ๆ ด้วยปัญญา หมายถึง การใช้ปัญญาทำความเข้าใจแล้วบริโภคปัจจัยทั้งหลายให้ได้ผลตรงพอดี ตามคุณค่าแท้ที่เป็นจุดหมายของการบริโภคสิ่งนั้น ๆ ดังนี้

๔.๑ บริโภคด้วยความรู้ตระหนักรู้ว่าการมี-ใช้-บริโภคสิ่งเหล่านั้นมิใช่เป็น จุดหมายของชีวิตแต่มันเป็นปัจจัย เครื่องช่วยเกื้อหนุนให้เรา สามารถพัฒนาชีวิตและทำการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขที่สูงยิ่งขึ้นไป

๔.๒ บริโภคด้วยความรู้เท่าทันต่อวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการบริโภค ใช้สอยสิ่งนั้นๆ เช่นการสวมรองเท้ามีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยปกป้องเท้า มิให้เป็นอันตรายจากสิ่งกระทบกระทั่งและเชื้อโรคเป็นต้น และเพื่อช่วยให้เดินวิ่งได้สะดวกรวดเร็ว ทนนาน เป็นต้น มิใช่สวมใส่เพื่ออวดโก้แสดงฐานะกันตามค่านิยมที่เลื่อนลอย

๔.๓ บริโภคโดยพิจารณาจัดสรรควบคุมให้ได้ปริมาณ ประเภทและคุณสมบัติของสิ่งทีบริโภคตรงพอดีกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ของการบริโภคสิ่งนั้น เช่น บริโภคอาหารในปริมาณและประเภท ซึ่งพอดีกับความต้องการของร่างกายที่จะช่วยให้มีสุขภาพดี

๔.๔ สามารถละเว้นหรือเลิกเสพบริโภคสิ่งที่ไม่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนชีวิต เช่นสิ่งที่ทำลายสุขภาพเป็นต้น โดยไม่เห็นแก่การเสพรส หรือ ความโก้หรูหรา เป็นต้น

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า ศิลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล มีอานิสงส์ ๕ ประการ ได้แก่ บุคคลผู้มีศีลย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมาก ๑ กิตติศัพท์อันดีงามของบุคคลผู้มีศีลย่อมขจรไป ๑ บุคคลผู้มีศีลจะเข้าไปยังบริษัทโดยยอมแกล้วกล้าไม่เก้อเขิน ๑ บุคคลผู้มีศีลย่อมไม่หลงลืมสติในเวลาตาย บุคคลผู้มีศีลหลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ ๑^{๒๖}

นอกจากนี้ พระพุทธองค์ยังทรงแสดงอานิสงส์ไว้ในที่หลายแห่งว่า ผู้หวังความรักใคร่ ความสรรเสริญจากบัณฑิตทั้งหลาย ควรทำศีลให้สมบูรณ์ เพราะศีลเป็นที่พึงของผู้ประพฤติพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา บุคคลแม้จะดงามด้วยเครื่องประดับอันมีค่า ก็ยังไม่งามเท่าบุคคลผู้มีศีลประดับกายใจ ผู้มีศีลย่อมดีเตียนตนเองไม่ได้ ผู้รู้ทั้งหลายใคร่ครวญแล้วย่อมสรรเสริญ เมื่อพิจารณาถึงความประพฤติของตนย่อมเกิดความปีติยินดีปลื้มใจทุกเมื่อ ศีลจึงเป็นรากฐานแห่งคุณความดีทั้งหลายและกำจัดความชั่วทั้งปวง กล่าวโดยสรุป อานิสงส์ของการประพฤติศีล (เบญจศีล) ประมวลได้ดังนี้

๑. เป็นที่ขบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
๒. เป็นผู้ไม่ทำชีวิตให้เดือดร้อนเสียหาย
๓. เป็นสมาชิกที่ดีในสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น
๔. เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

^{๒๖}ที.สี. (ไทย) ๑๐/๑๕๐/๙๔-๙๕.

๕. เป็นผู้มีความกล้ากล้าในสังคม
๖. เป็นที่เคารพ ยกย่องและนับถือของสังคม
๗. เป็นผู้นำที่ดีในสังคม
๘. เป็นผู้ไม่หลงลืมสติจนถึงวาระสุดท้าย (ไม่หลงเวลาตาย)
๙. เป็นต้นเหตุให้บรรลุคุณธรรมวิเศษ มีพระโสดาบัน เป็นต้น
๑๐. เป็นผู้ควรแก่การนับถือบูชา หลังจากสิ้นชีวิตไปแล้ว
๑๑. เป็นผู้นอนเป็นสุขไม่ฝันร้าย^{๒๗}

สรุปได้ว่า ศิลเป็นมารดาแห่งกัลยาณธรรมและเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลธรรมทั้งปวง กล่าวคือ ศิลเป็นพื้นฐานของการประพฤติธรรมหรือพรหมจรรย์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นบันไดขั้นแรกสู่นิพพาน คือความดับ สำหรับวิถีของปุถุชน ศิลมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านทั่วไป ให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อคนในสังคมมีความสำรวมระวังกายวาจาของตนไม่ให้เบียดเบียนคนอื่นทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ไม่พูดวจีทุจริต คนในสังคมนั้นสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ผู้ประพฤติศิลยอมเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม และเป็นที่เคารพยกย่องและนับถือของสังคม

๒.๑.๔ ประเภทของศิล

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ประเภทของศิล จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

สิกขาบทต่าง ๆ มีจำนวนมากมาย มีทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัว ข้อกำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกคือพระภิกษุด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างคนภายนอก เช่น คฤหัสถ์ทั้งหลายตลอดจนการปฏิบัติต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ระเบียบว่าด้วยการปกครอง และการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของสงฆ์ เป็นต้น แม้ภิกษุณีที่ทรงตั้งขึ้นภายหลังก็ทรงบัญญัติสิกขาบทต่าง ๆ ขึ้นเป็นวินัยเช่นกัน ส่วนผู้ที่สมัครจะเข้าเป็นสมาชิกแต่ยังมีคุณสมบัติบางอย่างไม่ครบถ้วนก็อาจจะรับเข้ามาเป็นสามเณรหรือสามเณรีก่อน โดยมีฐานะและสิทธิแห่งความเป็นสมาชิกยังไม่สมบูรณ์ และได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้กำกับความประพฤติซึ่งรวมอยู่ในประมวลกฎหมายที่เรียกว่าวินัย^{๒๘}

^{๒๗}พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสสี), *เบญจศีลเบญจธรรม: อุดมชีวิตของมนุษย์*, หน้า ๔๕.

^{๒๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๔๓๓.

ช่วงตอนกลางแห่งการปฏิบัติขึ้นของพระพุทธศาสนาเป็นต้นมา ไม่มีการจัดเป็นหมวด ไม่มี การจัดลำดับความสำคัญ และไม่มีการจัดเรียงลำดับข้อ ต่อเมื่อมีการสังคายนาครั้งที่ ๑ ภายใต้การนำ ของพระมหากัสสปะเถระจึงได้มีการพิจารณาจัดแบ่งออกเป็นหมวดๆ เรียงลำดับความสำคัญโดยแบ่ง ออกเป็นข้อ ๆ เรียกว่า พระวินัย^{๒๙} คือ สิกขาบทสำหรับภิกษุ ๒๒๗ ข้อ^{๓๐} สำหรับภิกษุณี ๓๑๑ ข้อ^{๓๑} ศิลเป็นแนวทางปฏิบัติตนเพื่อความปลอดพ้นจากการบีบคั้นเบียดเบียนกันระหว่างมนุษย์ พ้นจาก ความอยู่ติธรรม การเอารัดเอาเปรียบ การช่มเหล่งแย่งชิง มีอาชีวะ คืออาชีพที่ประกอบได้โดยสุจริต ดำรงชีวิตอย่างโปร่งโล่ง ไม่ว่างงาน พึ่งตนได้^{๓๒}

ศิลปะในระดับปฏิบัติแบ่งศิลปะเป็นสองระดับ คือ ระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรมหรือระดับที่ยัง เป็นธรรม คือ เป็นข้อแนะนำสั่งสอนหรือหลักความประพฤติที่แสดงและบัญญัติไปตามกฎธรรมดาแห่ง ความดีความชั่ว ที่เรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่วหรือรักษาศีลละเมิดศีล ย่อมได้รับผลดีผลชั่วเอง ตามธรรมดาของเหตุปัจจัยหรือตามกฎแห่งกรรมนั้น ระดับเฉพาะ ได้แก่ ระดับวินัยหรือระดับที่เป็น วินัย คือ เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติคือวางหรือกำหนดขึ้นไว้ เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของ หมู่คณะหรือชุมชนนั้นโดยเฉพาะ ผู้ละเมิดทบัญญัติแห่งศิลปะประเภทวินัยนี้มีความผิดตามอาญาของ หมู่ชนเข้ามาอีกชั้นหนึ่ง เพิ่มจากอกุศลเจตนาที่จะได้รับผลตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติ^{๓๓}

ศิลปะในทางพระพุทธศาสนามีอยู่หลายอย่างด้วยกัน ซึ่งแต่ละประเภทขึ้นอยู่กับสถานภาพ ของบุคคลผู้ปฏิบัติ ดังนี้

ศิลปะ ๕ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นิจศิลปะ (ศิลปะเนื่องนิตย) หรือเบญจศิลปะ^{๓๔}

ศิลปะ ๘ หรืออุโบสถศิลปะ (ศิลปะอุโบสถ)^{๓๕}

ศิลปะ ๑๐ (ศิลปะของสามเณร)^{๓๖}

^{๒๙}คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒-๒๓.

^{๓๐}วิ.ม. (ไทย) ๒/๖๕๕/๔๒๗.

^{๓๑}วิ.ม. (ไทย) ๓/๑๒๓๔/๒๓๑.

^{๓๒}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕๒.

^{๓๓}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๔๓๑-๔๓๒.

^{๓๔}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๕/๒๐๒.

^{๓๕}อง.อฎฐก. (ไทย) ๒๓/๔๑/๒๐๔-๒๐๖.

^{๓๖}ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑/๑.

ศีล ๓๑๑ (ศีลของภิกษุณี)^{๓๓๗}

ศีล ๒๒๗ (ศีลของภิกษุ)^{๓๓๘}

ศีลนั้นอาจจะมองในแง่ของระเบียบวินัยเพื่อสร้างสังคมที่เรียบร้อย อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เป็นสภาพเกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิตและปฏิบัติกิจของสมาชิกทั้งหลาย (ศีลระดับวินัย) ก็ได้ มองในแง่ของความประพฤติดีงามของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ติดงอมกับผู้อื่น เป็นผลดีแก่ชีวิตของตัวเองและคนอื่นทั้งหลายก็ได้ มองในแง่เครื่องมือคุมความประพฤติ ทำให้กายวาจาเรียบร้อยงดงาม อยู่ในระเบียบก็ได้ มองในแง่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับกำจัดกิเลสชั้นหยาบที่แสดงออกทางกายวาจา ชัดเกล้า คนให้ประณีตขึ้นก็ได้ มองในแง่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมกายวาจาและอาชีวะให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะเป็นพื้นฐานของการฝึกปรือคุณภาพจิตและการใช้สมรรถภาพของจิตอย่างได้ผลในระดับสมาธิก็ได้ มองในแง่เป็นสภาพปกติทางกายวาจาและอาชีวะของผู้ที่มีชีวิตดีงาม หรือคนที่ได้รับการฝึกอบรมดี มีการศึกษาแท้จริง บรรลุภูมิธรรมอันสูงสุดแล้วก็ได้ ซึ่งโดยย่อที่สุด แบ่งศีลได้เป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ธรรมชั้นศีล หรือศีลในแง่ที่เป็นธรรม ได้แก่ หลักความประพฤติระดับกายวาจาและอาชีวะ ที่นำมาแนะนำสั่งสอน โดยถือเอาภาวะที่ควรจะมีควรจะเป็นตามธรรมชาติเป็นหลัก และผู้ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืน ย่อมได้รับผลดีหรือชั่ว โดยรับผิดชอบต่อกฎธรรมตาของธรรมชาติเองโดยตรงอีกหนึ่งอย่าง หมายถึง การปฏิบัติตามธรรมชั้นศีลที่ดีตามวินัยก็ดีที่กลายมาเป็นความประพฤติประจำตัวของบุคคลแล้ว

๒. วินัยเป็นศีล หรือศีลในแง่ที่เป็นวินัย ได้แก่ กฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดวางกันขึ้น เป็นบัญญัติทางสังคม เพื่อกำกับความประพฤติของบุคคล ตามความมุ่งหมายจำเพาะของหมู่ชนหรือชุมชนนั้น โดยมากมุ่งเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติตามธรรมให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และผู้ฝ่าฝืน (มักจะ) ต้องได้รับโทษตามความรับผิดชอบต่อชุมชนหรือสังคมนั้นอีกชั้นหนึ่งต่างหากจากผลทางจิตใจตามกฎธรรมชาติอีกอย่างหนึ่ง หมายถึง วิธีฝึกให้คนมีศีล^{๓๓๙}

สรุปได้ว่า ศีลแบ่งศีลเป็นสองระดับ คือ ระดับทั่วไป ได้แก่ ระดับธรรมหรือระดับที่ยังเป็นธรรมคือเป็นข้อแนะนำสั่งสอนหรือหลักความประพฤติที่แสดงและบัญญัติไปตามกฎธรรมตาแห่งความดีความชั่ว อีกระดับหนึ่งเป็นระดับวินัยคือเป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติคือวางหรือกำหนดขึ้นไว้ เป็นทำนองประมวลกฎหมาย สำหรับกำกับความประพฤติของสมาชิกในหมู่ชนหรือชุมชนหนึ่ง ทั้งนี้ ยังสามารถจำแนกประเภทของศีลตามสถานภาพของบุคคลผู้ถือปฏิบัติได้ เช่น ศีล ๒๒๗ เป็นศีลของภิกษุ ศีล ๑๐ เป็นศีลของสามเณร หรือศีล ๕ เป็นของปุถุชน นั้นเอง

^{๓๓๗}วิ.ม. (ไทย) ๓/๑๒๓๔/๒๓๑.

^{๓๓๘}วิ.ม. (ไทย) ๒/๖๕๕/๔๒๗.

^{๓๓๙}พระพุทธมคฺณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๖๘.

๒.๑.๕ เบญจศีลหรือศีล ๕

จากการศึกษาเกี่ยวกับ เบญจศีลหรือศีล ๕ จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

เบญจศีลหรือศีล ๕ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ๕ ประการ คือ (๑) บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมาก ซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ นี้เป็นอานิสงส์ประการที่ ๑ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๒) กิตติศัพท์อันงามของบุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมฟังขจรไปไกล นี้เป็นอานิสงส์ประการที่ ๒ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๓) บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล จะเข้าไปยังบริษัทใด ๆ จะเป็นชตติยะบริษัทก็ตาม พรหมณ์บริษัทก็ตาม คหบดีบริษัทก็ตาม สมณะบริษัทก็ตาม ย่อมแก่ลัวกล้าไม่ก้อเงินเข้าไป นี้เป็นอานิสงส์ประการที่ ๓ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล (๔) บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่หลงลืมสติตาย นี้เป็นอานิสงส์ประการที่ ๔ แห่งศีลสมบัติของบุคคลผู้มีศีล และ (๕) บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีล หลังจากตายแล้ว ย่อมไม่เกิดในสุคติโลกสวรรค์ นี้เป็นอานิสงส์ประการที่ ๕ แห่งศีลสมบัติของผู้มีศีล^{๔๐} โดยนัยนี้ ศีล ๕ หรือเบญจศีล ประกอบด้วย

๑. เบญจศีล ข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี หรือ หลักประกันชีวิต หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น

ปาณาติปาตา เวรมณี ได้แก่ การละเว้นการฆ่า การสังหาร การบีบคั้นเบียดเบียน มีเมตตา กรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน ได้แก่ การตั้งใจงดเว้น จากการทำลายชีวิตสัตว์อื่น ความมุ่งหมายของหลักจริยศาสตร์ของพระพุทธศาสนาเถรวาทข้อนี้ ก็คือเพื่อให้มนุษย์อบรมจิตใจของตนให้คลายความโหดเหี้ยม มีเมตตากรุณาต่อกันและกัน และเมื่อแผ่แก่สัตว์ทั้งปวงด้วย เห็นชีวิตของผู้อื่นเสมอกับชีวิตของตนและปลูกไมตรีจิตในสัตว์ทุกจำพวก โดยมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า

๑.๑ การฆ่า คือ การทำให้ตายด้วยตนเอง หรือใช้ผู้อื่นทำ หรือร่วมกับคนอื่น

การฆ่า หมายถึง การทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็มนุษย์และสัตว์เดรัจฉานก็ตาม รวมไปถึงการฆ่าเองหรือใช้ให้คนอื่นฆ่าก็ตาม ถ้าวาผิดศีลทั้งสิ้นและมีโทษทางบ้านเมืองด้วย จะบาปมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาและชนิดของมนุษย์และสัตว์ที่ฆ่า ถ้าหากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณมากก็จะมีบาปมาก หากว่าฆ่ามนุษย์หรือสัตว์ที่มีคุณน้อยก็มีบาปน้อย แต่ทั้งนี้แล้วแต่เจตนาของผู้กระทำด้วย และการฆ่านั้นก็มิอยู่ ๒ ประเภทคือ ฆ่าโดยจงใจ และฆ่าโดยไม่จงใจ ฆ่าโดยจงใจ หมายความว่า คิดไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า จะฆ่า เช่น ฆ่าคู่อริเป็นต้นฆ่าโดยไม่จงใจ หมายความว่า ไม่ได้คิดไว้ก่อน แต่บังเอิญเรื่องเกิดขึ้น เช่น ฆ่าเพราะเกิดบันดาลโทสะเป็นต้น

^{๔๐}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๑๖/๓๐๕.

๑.๒ การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้บาดเจ็บอย่างสาหัส

การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้มนุษย์หรือสัตว์ได้รับความเจ็บปวดยังทุกข์ให้ เกิดแก่ผู้ถูกทำร้ายทุรกรรม หมายถึง การประพฤติดังเหี้ยมโหดแก่สัตว์เดรัจฉานอย่างไม่มีปราณีให้ได้รับความทุกข์ยากลำบาก

๑.๓ การทรมาน คือ การใช้งานเกินกำลัง

การทรมาน คือ การใช้งานเกินกำลัง เช่น ใช้สัตว์เลี้ยงทำงานโดยไม่ให้พักผ่อน หรือกักขังจนสัตว์นั้นได้รับความทุกข์ หรือนำเอาสัตว์นั้นไปด้วยวิธีการที่ทรมานเช่นมัดเท้ามัดปีก เป็นต้น รวมไปถึงการนำสัตว์ไปทรมานเพื่อความสนุกสนาน เช่นชนโค ชนกระบือ ตีไก่ กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น

องค์ประกอบของปาณาติบาต มีอยู่ ๕ ประการ ได้แก่ สัตว์มีชีวิต, มีความสำคัญหรือรู้ว่าสัตว์มีชีวิต, มีจิตคิดจะฆ่าให้ตายเสีย, ตั้งใจฆ่าหรือพยายามฆ่า และสัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

เมื่อองค์ประกอบครบทั้งองค์ ๕ นี้ จึงถือได้ว่าศีลขาด ถ้าไม่ครบเพียงแต่ ต่างพร้อย ทำเอง หรือใช้ให้คนอื่นทำศีลย่อมขาดได้เหมือนกัน การทำปาณาติบาตจะมีโทษมากหรือโทษน้อยนั้น มีเกณฑ์การพิจารณาอย่างนี้

เกณฑ์ที่ ๑ กำหนดด้วยวัตถุ คือ ถ้าเป็นมนุษย์ ฆ่าผู้มีคุณมาก ก็มีโทษมาก ฆ่าผู้มีคุณน้อยก็มีโทษน้อย เช่น กระทำอนันตริยกรรม ๕ ได้แก่ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้า เพียงแต่ทำให้ห้อพระโลหิตและทำสงฆ์หรือสังคัมส่วนรวมให้แตกแยกกัน ส่วนคนที่ไม่มีความดีก็มีโทษน้อยลดหลั่นกันลงไป ถ้าเป็นสัตว์ก็กำหนดด้วยคุณ ถ้าไม่มีคุณเหมือนกันกำหนดด้วยรูปร่างใหญ่เล็กกว่ากัน ถ้ารูปร่างใหญ่มีโทษมาก ถ้ารูปร่างเล็กมีโทษน้อย

เกณฑ์ที่ ๒ กำหนดด้วยเจตนา คือ การตั้งใจฆ่า มีโทษมากหรือน้อยกว่ากัน ถ้าโทษมาก โทษมาก โทษน้อย โทษน้อย

เกณฑ์ที่ ๓ กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามที่จะฆ่าให้ตาย ใช้ความพยายามมาก โทษมาก ใช้ความพยายามน้อย มีโทษน้อย^{๔๑}

^{๔๑}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙๕-๙๖.

๒. เบญจศีล ข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี หรือ หลักประกันทรัพย์สิน หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือการผู้ใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของผู้อื่น

อทินนาทานา เวรมณี ได้แก่ การละเว้นการแย่งชิง ลักขโมย และการเอารัดเอาเปรียบ เคารพในสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน เพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เว้นจากการทำมาหากินในทางทุจริตประกอบอาชีพในทางมิชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นในการเลี้ยงชีพอทินนาทานานั้น โดยอทินนาทานมีองค์ประกอบ ๕ ประการ ได้แก่ พัสตุอันผู้อื่นหวงแหน, ความเป็นผู้มีมีความสำคัญว่าเป็นของอันผู้อื่นหวงแหน, จิตคิดจะลัก, มีความพยายาม และลักมาได้ด้วยความพยายามนั้น^{๔๒}

เมื่อพร้อมด้วยองค์ประกอบ ๕ นี้คือขาด ถ้าไม่ครบองค์ศีลไม่ขาดเป็นเพียงแต่ต่างพร้อย ไม่บริสุทธิ์ ทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำ ศีลขาด ข้อห้ามหรือขอบเขตของสิกขาบทนี้มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องเว้นเพื่อรักษาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ได้แก่

๒.๑ โจรกรรม มี ๑๔ อย่าง ดังนี้

๒.๑.๑ ลัก ถือเอาทรัพย์เมื่อเจ้าของไม่เห็น ที่เรียกว่า ขโมย และตัดช่องย่องเบา

๒.๑.๒ ฉก ชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ ที่เรียกว่า ตีชิง วิ่งราว

๒.๑.๓ กรรโชก ชูให้เขากลับแล้วให้ทรัพย์ ที่เรียกว่า จี้ ในปัจจุบันนี้

๒.๑.๔ ปล้น รวมหัวกันหลายคน มีสัตว์อาวุธเข้าแย่งทรัพย์

๒.๑.๕ ตู้อ่างหลักฐานพยานเท็จ หักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เช่น ที่ดิน

๒.๑.๖ ฉ้อ โกงเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนปกครอง เช่น โกงของฝาก โกงที่ดิน เป็นต้น

๒.๑.๗ หลอก บั่นเรื่องให้เขาเชื่อแล้วให้ทรัพย์

๒.๑.๘ ลวง ใช้เล่ห์เอาทรัพย์ด้วยเครื่องมือลวง เช่น โกงตาชั่ง เป็นต้น

๒.๑.๙ ปลอม ทำหรือใช้ของปลอม เช่น ธนบัตรปลอม ยาปลอม เป็นต้น

๒.๑.๑๐ ตระบัด ยืมของคนอื่นมาใช้แล้ว ยึดเอาเสียกัณฑ์แล้วไม่ใช้ดอกและต้น

๒.๑.๑๑ เบียดบัง กินเศษกินเลย เช่น เลี้ยงสัตว์ กินค่าอาหารสัตว์ เป็นต้น

๒.๑.๑๒ สับเปลี่ยน แอบสลับเอาของผู้อื่น ซึ่งมีค่าสูงกว่า

๒.๑.๑๓ ลักลอบหลบหนีภาษี หรือนำสิ่งที่จะต้องห้าม เช่น เหล้า บุหรี่เถื่อน เป็นต้น

^{๔๒}อ้างแล้ว, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มังคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๒, หน้า ๙๙.

๒.๑.๑๔ ยักยอก ยักเอาทรัพย์สินของคนที่ถูกจับไว้ ยักยอกภาษี^{๔๓}

๒.๒ อนุโลมโจรกรรม คือ กิริยาที่แสวงหาทรัพย์สินในทางไม่บริสุทธิ์ แม้ไม่นับเข้าในอาการเป็นโจร ๑๔ อย่างแต่ทำงานคล้ายโจรกรรมพออนุโลมเข้ากับโจรกรรม เรียกว่าอนุโลมโจรกรรม มี ๓ อย่าง ได้แก่

๒.๒.๑ สมโจร สนับสนุนโจร เช่น ให้ที่พักและอาหารและรับซื้อของโจร เป็นต้น

๒.๒.๒ ปอกลอก คบเขาเพื่อปอกลอกเอาทรัพย์สิน

๒.๒.๓ รับสินบน รับสินจ้างแล้วทำผิดหน้าที่ เพราะเกรงใจเขา

ทั้ง ๓ อย่างนี้ ศีลไม่ขาด แต่ต่างพร้อย เฉพาะการรับสินบนนี้ ถ้าผู้รับมีเจตนาาร่วม กับผู้ให้ ในการทำลายกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ก็เป็นการร่วมโจรกรรมโดยตรง และศีลก็ย่อมขาด

๒.๓ ฉายาโจรกรรม คือ การกระทำที่ไม่ทำอนุโลมโจรกรรม แต่ทำพัสดุของผู้อื่นให้สูญเสียและเป็นสินใช้ตกอยู่กับตน เรียกว่าฉายาโจรกรรม มี ๒ อย่าง ได้แก่

๒.๓.๑ ผลาญ ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นให้เสียหาย เช่น เผาบ้านเรือน เป็นต้น

๒.๓.๒ หยิบฉวย ถูวิสาสะเกินขอบเขต เช่น ลูกหลานเอาของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย โดยไม่ได้รับอนุญาต อย่างนี้ ศีลไม่ขาด แต่ทำให้ต่างพร้อย

อทินนาทานจะมีโทษมากหรือมีโทษน้อยนั้น อาศัยเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

เกณฑ์ที่ ๑ กำหนดด้วยวัตถุ คือ ของมีค่ามาก มีโทษมาก มีค่าน้อย มีโทษน้อย

เกณฑ์ที่ ๒ กำหนดด้วยเจตนา คือ ความตั้งใจที่เจ็ด้วยกิเลสมาก มีโทษมาก ที่เจ็ด้วยกิเลสน้อย มีโทษน้อย

เกณฑ์ที่ ๓ กำหนดด้วยประโยชน์ คือ ความพยายามที่จะได้ของนั้นมา ถ้าพยายามมากมีโทษ มาก พยายามน้อยมีโทษน้อย^{๔๔}

^{๔๓}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, เบญจศีลและเบญจธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๗-๒๐.

^{๔๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑-๒๔.

๓. เบนจิสต์ ข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉาจารย์ เวรมณี หรือ หลักประกันครอบครัว หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการประพฤติดังกล่าว หรือนอกใจคู่ครอง

กาเมสุมิฉาจารย์ เวรมณี ได้แก่ การละเว้นการประพฤติดังกล่าวละเมิดในของรักของหวง แขนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจหรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน การงดเว้นจากการประพฤติดังกล่าวทั้งหลาย (การมีเพศสัมพันธ์) นี้ เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่แตกแยกกัน ไม่ส่ำสอนเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน ส่วนองค์ประกอบของกาเมสุมิฉาจารย์นี้มีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์อันไม่ควรถึง ได้แก่ หญิงหรือชายนั้นเป็นผู้ต้องห้าม มิให้ล่วงละเมิด, จิตคิดจะเสพในวัตถุ (หญิงหรือชายนั้น) ที่ไม่ควรถึงนั้น, ความพยายามในอันเสพ คือ การพยายามประกอบกามกิจกับหญิงหรือชายนั้น และยังมีบรรทัดให้ถึงมรรคหยุดอยู่ ได้แก่ อวัยวะเพศล่วงล้ำเข้าไปอวัยวะเพศตรงข้าม เมื่อประกอบพร้อมด้วยองค์ครบทั้ง ๔ นี้ ศีลขาด ถ้าไม่ครบองค์ไม่ขาด ใช้ให้คนอื่นทำกับคนอื่นศีลไม่ขาด^{๔๕}

แม้ว่าหญิงที่อยู่ในข่ายต้องห้ามสำหรับผู้ชาย ตามนัยแห่งมังคลัตถทีปนีจะมีอยู่ถึง ๒๐ จำพวกหรือ ๒๐ ประเภทก็ตาม แต่สรุปตามนัยแห่งพระพุทธพจน์แสดงให้เห็นว่า หญิง ๑๑ จำพวกที่ชายไม่ควรล่วงเกิน ได้แก่

จำพวกที่ ๑ มาตารักขิตา หญิงที่มารดารักษา

จำพวกที่ ๒ ปิตุรักขิตา หญิงที่บิดารักษา

จำพวกที่ ๓ มาตاپิตุรักขิตา หญิงที่มารดาบิดารักษา

จำพวกที่ ๔ ภาตุรักขิตา หญิงที่พี่น้องชายรักษา

จำพวกที่ ๕ ภคินีรักขิตา หญิงที่พี่น้องหญิงรักษา

จำพวกที่ ๖ ญาตริรักขิตา หญิงที่เหล่าญาติรักษา

จำพวกที่ ๗ โคตตริรักขิตา หญิงที่โคตรรักษา

จำพวกที่ ๘ ธรรมรักขิตา หญิงที่ธรรมรักษา

จำพวกที่ ๙ สสามิกา หญิงที่มีสามี

จำพวกที่ ๑๐ สปริทัณฑา หญิงที่อาชญาครอบ มีอิสระชนหวงห้ามไว้

จำพวกที่ ๑๑ มาลาคุลปrikขิตตา หญิงที่เขาคล้องพวงมาลัยไว้แล้ว (ชายได้หมั้นไว้แล้ว)^{๔๖}

^{๔๕}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, เบนจิสต์และเบญจธรรม, หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

^{๔๖}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘๓/๓๖๔-๓๖๕.

ส่วนหญิงและชายที่ถือว่าเป็นคนต้องห้ามในเรื่องนี้ แบ่งออกเป็น ๒ จำพวก ดังนี้

๓.๑ หญิงที่ต้องห้ามสำหรับชาย มี ๓ จำพวก ได้แก่

๓.๑.๑ หญิงมีสามี โดยที่สุดแม้แต่ภรรยาเช่าชั่วคราวก็ถือว่าเป็นเจ้าของ

๓.๑.๒ หญิงมีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดามารดา หรือญาติ เป็นต้น รักษา

๓.๑.๓ หญิงที่จารีตห้าม เช่น แม่ ย่า ทวด ลูก หลาน แม่ชี

หญิงทั้ง ๓ จำพวกนี้ เมื่อชายประพฤติก่อล่วงเกินจะโดยยินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตาม ศีลย่อมขาดโดยสิ้นเชิง ดังพระพุทธพจน์ว่า “บุคคลไม่สันโดษด้วยภริยาของตน มักเที่ยวชองโสเภณี หรือประพฤติก่อล่วงเกินภริยาของคนอื่น ความเสื่อมย่อมเกิดมีแก่เขาอย่างแน่นอน”^{๔๗}

๓.๒ ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี ๒ จำพวก ได้แก่

๓.๒.๑ ชายอื่นทุกคน นอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี

๓.๒.๒ ชายที่จารีตห้าม เช่น พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาเถรวาท และนักพรต นักบวชในลัทธิอื่น ๆ

ชาย ๒ จำพวกนี้ เป็นวัตถุแห่งกาเมสุมิจฉาจารของหญิง คือ ผิดศีล เว้นไว้แต่ถูกข่มขืน ไม่เต็มใจ ส่วนการเคล้าคลึงหรือพูดเกี้ยว แม้ศีลจะไม่ขาด ย่อมทำให้ต่างพร้อยได้

ดังนั้น ในการพิจารณาโทษว่ามีโทษมากหรือน้อยมีกฎเกณฑ์การพิจารณาค้นกับหลักจริยธรรมของพระพุทธ ศาสนาเถรวาทข้ออื่น ๆ ดังนี้

เกณฑ์ที่ ๑ กำหนดด้วยบุคคล คือ ผู้มีคุณมาก บาบมาก เช่น ประพฤติต่อนักบวช บาบมาก คนธรรมดาบาบน้อย แม่ ย่า ยาย และทวดบาบมาก คนอื่นบาบน้อย

เกณฑ์ที่ ๒ กำหนดเจตนา คือ มีเจตนาประกอบด้วยราคะแรงกล้า มีโทษมาก หากราคะไม่แรงกล้า มีโทษน้อย

เกณฑ์ที่ ๓ กำหนดด้วยประโยค คือ ความพยายามประกอบกามกิจ ถ้าข่มขืนไม่ยินยอม มีโทษมาก ยินยอมมีโทษน้อย^{๔๘}

^{๔๗} พ.ศ. (ไทย) ๒๕/๓๐๔/๒๖๘-๒๖๙.

^{๔๘} มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, เบญจศีลและเบญจธรรม, หน้า ๒๕-๒๗.

๔. เบลูจิสต์ ข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวมณี หรือ หลักประกันสังคม หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ หรือการพูดโกหกหลอกลวง

๔.๑ เว้นจากการพูดเท็จ คือ ดำรงคำสัตย์ เพราะสืบทอดคำสัตย์ไว้ด้วยความจริง กล่าวคือ ไม่พูดเท็จในระหว่าง เพราะบางครั้งพูดเท็จ บางครั้งพูดจริง คำสัตย์ของบุคคลนั้นไม่สืบทอดด้วยความสัตย์ เพราะเขาพูดเท็จในระหว่าง เพราะฉะนั้นคนนั้นได้ชื่อว่าไม่ดำรงคำสัตย์ บุคคลไม่พูดเท็จแม้เพราะเหตุความเป็นอยู่ ย่อมดำรงความสัตย์ไว้ด้วยความสัตย์เหมือนกัน มีความมั่นคงคือมีถ้อยคำมั่นคง เหมือนสีย้อมผ้า เหมือนหลักปักที่กองแกลบและเหมือนฟักวางบนหลังม้าฉะนั้น คนหนึ่งมีถ้อยคำมั่นคงเหมือนรอยจารึกบนแผ่นดิน และเหมือนเสาเขื่อนฉะนั้นแม้จะเอาดาบตัดศีรษะก็ไม่ยอมพูดเป็นคำสอง เรียกบุคคลนี้ว่าผู้มีวาจามั่นคง เชื่อถือได้ มั่นอยู่ในคำสัตย์ คนบางคนเชื่อถือไม่ได้ เช่นเมื่อเขากล่าวว่า คนโน้นพูดเรื่องอะไร ก็พูดว่า พวกท่านอย่าเชื่อคำของเขาเลย คนหนึ่งเชื่อถือได้ เมื่อเขากล่าวว่า คนโน้นพูดเรื่องอะไรก็พูดว่า ถ้าว่า คนนั้นพูดถือเป็นประมาธได้ ไม่ต้องสอบสวน นี่ต้องเป็นอย่างนั้นดังนี้ บุคคลนี้ท่านกล่าวว่า เป็นบุคคลเชื่อถือได้ พูดจริงคือไม่พูดให้เคลื่อนคลาดแก่โลกคือไม่พูดให้ชาวโลกเข้าใจผิด ดังที่ คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแสดงไว้ ความว่า

ครั้งนั้นลามกสักการะเป็นอันมากเกิดขึ้นแก่พระผู้มีพระภาคเจ้าและภิกษุสงฆ์ ทำให้พวกอัญญเดียรฉัตรพลอยเสื่อมลามกสักการะลง จึงร่วมมือกับนางจิญจมาณวิกา หากลอบยัดดลามกสักการะเหล่านั้น ทำที่เดินเข้าออกจากเขตวันมหาวิหารในเวลาเช้าตรู่ และเวลาเย็น ล่วงให้มหาชนสงสัยเข้าใจว่า อยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกันกับพระศาสดาผ่านไปสามสี่เดือน ก็ทำตนเป็นผู้มีครุฑตั้งขึ้น โดยเอาผ้าพันท้อง พอแปดเก้าเดือน ก็ผูกไม้กลมห่มผ้าทับไว้ที่ท้องแสดงตนว่ามีครุฑกับพระศาสดา ตาพระตถาคตด้วยคำที่ไม่จริงท่ามกลางบริษัทในระหว่างที่ทรงแสดงธรรม พระศาสดาตรัสว่า เรื่องนี้จะจริงหรือไม่ มีเราและเจ้าเท่านั้นที่รู้ ขณะนั้นเท้าสักกะพร้อมเทพบุตรทั้ง ๔ แปลงเป็นลูกหนูกัดเชือกผูกไม้กลมตกลงมาที่หลังเท้า ปลายเท้าทั้งสองของนางแตก มหาชนถ่มน้ำลายลงบนศีรษะของนาง ขว้างปาด้วยก้อนดินและไม้ ฉุดลากออกจากพระเขตวันมหาวิหาร แผ่นดินใหญ่แตกแยกเป็นช่องสูบนางจิญจมาณวิกา^{๔๙}

หากบุคคลกล่าววจีทุจริตก็จะเป็นการทำ ความชั่วความผิดทางวาจา คือ ด้วยปากด้วยการพูดจัดเป็นบาปมิใช่บุญ ก่อทุกข์โทษให้ทั้งในปัจจุบันและภพชาติต่อไป การพูดมุสาวาท ได้แก่ วจีประโยคหรือกายประโยค ที่ทำลายประโยชน์ของบุคคลผู้มุ่งจะกล่าวให้มีความหมายคลาดเคลื่อน กล่าวคือเจตนาที่ให้เกิดกายประโยคและวจีประโยค ซึ่งพูดให้ผู้อื่นคลาดเคลื่อนของบุคคลของผู้มุ่งจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เรื่องที่พูดนั้นไม่จริง ไม่แท้ มีองค์ ๔ คือ

^{๔๙}จ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๓๖/๘๘

องค์ที่ ๑ เรื่องไม่จริง

องค์ที่ ๒ จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน

องค์ที่ ๓ มีความพยายามเกิดจากจิตที่คิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนนั้น

องค์ที่ ๔ ผู้อื่นเข้าใจความที่พูดนั้น^{๕๐}

องค์ประกอบมุสาวาทนั้น คือ การกล่าวมุสาวาท จะถึงความเป็นกรรมบถ คือ เป็นกรรม มีผลตอบสนองต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

องค์ที่ ๑ เรื่องไม่จริง

องค์ที่ ๒ มีจิตคิดจะพูดไม่จริง

องค์ที่ ๓ พูดเรื่องไม่จริงออกไป

องค์ที่ ๔ คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น^{๕๑}

คำว่า พูดเท็จหรือมุสาวาท การพูดโกหก พูดไม่จริง ต้องมีเจตนาที่เป็นเหตุแห่งการกล่าวเรื่องราวที่ไม่เป็นจริงนั้นจึงชื่อว่ามุสาวาท มุสาวาท ได้แก่ การกล่าวโกหกมดเท็จเพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อถือ โดยเจตนาที่เป็นอกุศลหลอกลวงให้เกิดความเชื่อถือ บุคคลผู้ทำอกุศลมุสาวาทนี้ใช้วาจาเป็นเครื่องกระทำเสียเป็นส่วนมาก แต่บุคคลผู้มุ่งหวังจะโกหกหลอกลวงผู้อื่นโดยใช้วาทะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายที่ไม่เกี่ยวกับวาจา หากเมื่อผู้อื่นเกิดความเชื่อถือแล้ว ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้กระทำมุสาวาทเช่นเดียวกัน

มุสาวาทที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้น ถ้าผู้เชื่อเกิดความเสียหายน้อย มุสาวาทนั้นก็เป็นการอปสาวัชชะ คือ มีโทษน้อย ถ้าผู้เชื่อเกิดความเสียหายมาก มุสาวาทนั้นก็เป็นการมหาสรวัชชะ คือ มีโทษมาก มุสาวาทของบุคคลผู้ที่เป็นพยานเท็จกล่าวยืนยันให้ผิดไปจากความเป็นจริง ทำให้เสียประโยชน์ของบุคคลซึ่งไม่ควรเสีย มุสาวาทเช่นนี้ จัดเป็นมหาสรวัชชะ คือ มีโทษมาก โดยนัยนี้โวหารของอรรถพาลบุคคล เรียกว่า อนริยโวหาร มีอยู่ ๘ โวหาร คือ

โวหารที่ ๑ การกล่าวสิ่งที่ไม่ได้เห็นว่าได้เห็น

โวหารที่ ๒ การกล่าวสิ่งที่ไม่ได้ฟังว่าได้ฟัง

โวหารที่ ๓ การกล่าวสิ่งที่ไม่ได้ทราบว่าได้ทราบ

^{๕๐}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ, หน้า ๗๗๒.

^{๕๑}อภิ.สง.อ. (ไทย) ๗๕/๑๖/๒๙๒.

โวหารที่ ๔ การกล่าวสิ่งที่ไม่ได้รู้ว่าได้รู้

โวหารที่ ๕ การกล่าวสิ่งที่ได้เห็นว่าไม่ได้เห็น

โวหารที่ ๖ การกล่าวสิ่งที่ได้ฟังว่าไม่ได้ฟัง

โวหารที่ ๗ การกล่าวสิ่งที่ได้ทราบว่าได้ทราบ

โวหารที่ ๘ การกล่าวสิ่งที่ได้รู้ว่าได้^{๕๒}

มุสาวาทของบุคคลผู้กล่าวอนริยโวหารทั้ง ๘ ประการนี้ จัดเป็นมหาสาวิชชะ คือมีโทษมาก มุสาวาทของบุคคลผู้มีใจบาปหยาบเข้า กล่าวยุยงพระสงฆ์ผู้สามัคคีดีพร้อมเพรียงกันให้แตกแยกจากกันไป จัดว่าเป็นมหาสาวิชชะครุกรรม คือ มีโทษมากและเป็นกรรมหนักที่สุด สำหรับมุสาวาทที่เป็นอุปสาวิชชะ คือ มีโทษน้อย ก็ได้แก่มุสาวาทที่บุคคลกล่าวไปโดยไม่ก่อเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อาทิ “ถ้ามุสาวาทนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันทรัพย์สินของตน เช่น มีคนมาขอวัตถุสิ่งของบางอย่างที่ตนมีอยู่ แต่ผู้เป็นเจ้าของไม่ปรารถนาจะให้ จึงแสรังตอบไปว่าไม่มี ดังนี้ ก็เป็นมุสาวาทที่เป็นอุปสาวิชชะ คือมีโทษน้อย”^{๕๓}

วิบากกรรมของมุสาวาท คือ ผลของการกล่าวคำเท็จนั้น ผู้ที่มีการกล่าวคำเท็จนั้นจะต้องมีการประสบกับวิบากกรรมดังนี้ คือ

วิบากกรรมที่ ๑ พุดไม่ชัด

วิบากกรรมที่ ๒ ฟันไม่เป็นระเบียบ

วิบากกรรมที่ ๓ ปากเหม็นมาก

วิบากกรรมที่ ๔ ใจร้อนจัด

วิบากกรรมที่ ๕ ตาไม่อยู่ในระดับปกติ

วิบากกรรมที่ ๖ กล่าววาจาด้วยปลายลิ้นและปลายปาก

วิบากกรรมที่ ๗ ทำทางไม่สง่าผ่าเผย

วิบากกรรมที่ ๘ จิตไม่เที่ยงคล้ายวิกลจริต

วิบากกรรมที่ ๙ ร่างกายไม่สมประกอบ

วิบากกรรมที่ ๑๐ มากไปด้วยความวิตกกังวล

^{๕๒}อง.อภฺรฺก. (ไทย) ๒๓/๖๗/๓๖๙-๓๗๐.

^{๕๓}มหาวิทาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลคัลป์ปิณี แพล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๖.

ในทางพระพุทธศาสนามีทัศนะว่า สรรพสิ่งที่เกิดมีแต่เหตุ เมื่อมีเหตุเกิดผลจึงเกิดตามมา เมื่อเหตุดับผลจึงดับตาม ผลเกิดแต่เหตุหากเหตุไม่ดับผลก็ไม่ดับ มุสาวาทก็เช่นนั้น หากไม่มีเหตุให้เกิดผลของมุสาวาทก็ไม่เกิด คำว่า มูลเหตุ หมายถึง ต้นเรื่องที่ทำให้เกิดผล รากเหง้าของผลหรือต้นกำเนิดของผล “ตามนัยของความหมายคำว่า มุสา ซึ่งหมายถึง เท็จ”^{๕๔}

๔.๒ เว้นจากการพูดส่อเสียด ได้แก่ การพูดคำที่ทำให้เกิดความสามัคคี พูดสมานคนที่แตกต่างกัน เช่น เมื่อมิตรสองคนหรือผู้ที่ร่วมอุปัชฌาย์กันเป็นต้น แยกกันด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งเข้าไปหาคนทั้งสองแล้วกล่าวคำมีเป็นต้นว่า การแยกกันนี้ไม่สมควรแก่ท่านทั้งหลายผู้เกิดในตระกูลเช่นผู้เป็นพหูสูตอย่างนี้ พูดส่งเสริมคนที่พร้อมเพรียงกัน คือส่งเสริมคนที่สมานกัน เช่น เห็นคนสองคนพร้อมเพรียงกันแล้วกล่าวคำมีเป็นต้นว่า การกระทำเช่นนี้สมควรแก่พวกท่านผู้เกิดในตระกูลเห็นปานนี้ ประกอบด้วยคุณเห็นปานนี้ แล้วทำให้หนักแน่นยิ่งขึ้น เพราะมีความพร้อมเพรียงเป็นที่น่ายินดี กล่าวคือ ความพร้อมเพรียงไม่มีในทีใด ไม่ควรแม้จะอยู่ในที่นั้น ไม่พูดส่อเสียด คือ กล่าววาจาทำให้เขาพร้อมเพรียงกัน กล่าวคือ กล่าววาจาที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายพร้อมเพรียงกันอันแสดงถึงคุณของความสามัคคี^{๕๕} ดังที่คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแสดงไว้ ความว่า

สมัยหนึ่ง พระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานเถระ คิดพอกพูนการอยู่ป่าตลอดพรรษา^{๕๖} จึงทูลลาพระศาสดาและจากหมู่คณะ ถือบาตรจีวรด้วยตนเองออกจากพระเชตวันมหาวิหาร อาศัปปัจจันตคามแห่งหนึ่งอยู่ในป่าบุรุษกินเดนคนหนึ่ง มาทำการอุปัชฌากพระเถระทั้งสองอยู่ แล้วคิดว่าพระเถระทั้งสองนี้อยู่พร้อมเพรียงกันเหลือเกินเราอาจไหมหนอ ที่จะทำลายพระเถระเหล่านี้ให้แตกกัน แล้วพยายามพูดยุยงให้พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะแตกความสามัคคีกันแต่ทำไม่สำเร็จ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าว่า ครั้งเมื่อพระโพธิสัตว์เป็นรุกขเทวดาอยู่ในป่าครั้งนั้นราชสีห์กับเสือโคร่งอยู่ในถ้ำแห่งภูเขาในป่า สุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งอุปัชฌากสัตว์ทั้งสองนั้น กินเดนของสัตว์ทั้งสองจนมีร่างกายใหญ่โต วันหนึ่งคิดว่า เราไม่เคยกินเนื้อของราชสีห์และเสือโคร่ง เราควรทำให้สัตว์นั้นตายเพราะทะเลาะกัน แล้วจึงพูดยุยงให้แตกกัน แต่ด้วยความเป็นผู้มีใจคอหนักแน่นของทั้งราชสีห์และเสือโคร่ง สุนัขจิ้งจอกจึงทำไม่สำเร็จ^{๕๖}

พูดส่อเสียด ได้แก่ วาจาที่เป็นเหตุทำตนเป็นที่รักในใจของผู้ที่ตนพูดด้วย และเป็นเหตุส่อเสียดผู้อื่น กล่าวคือ เจตนาของบุคคลผู้มีจิตเศร้าหมองทำให้เกิดความพยายามทางกาย และทางวาจาเพื่อให้อันอื่นแตกกันก็ดี เพื่อต้องการทำตนให้เป็นที่รักก็ดี การพูดส่อเสียด มีองค์ ๔ คือ

^{๕๔}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๙๑๖.

^{๕๕}ช.ม.อ. (ไทย) ๕/-/๖๔๗-๖๕๑.

^{๕๖}ช.ขา.ปญจก.อ. (ไทย) ๓/๔/๗๙๓-๗๙๙.

องค์ที่ ๑ ผู้อื่นที่ฟังให้แตกกัน

องค์ที่ ๒ มุ่งให้เขาแตกกันด้วยประสงค์ว่าคนเหล่านี้จักเป็นผู้แตกกัน

องค์ที่ ๓ ความพยายามที่เกิดแต่ความมุ่งมั่นให้เขาแตกกันนั้น

องค์ที่ ๔ ผู้นั้นรู้เรื่องนั้น

ปิสุณวจา การพูดส่อเสียด หมายถึง วาจาส่อเสียด พูดส่อเสียด พูดยุยงให้เขาแตก แยกกัน ข้อ ๖ ในกุศลกรรณบถ ๑๐ คำว่า ปิสุณาย วาจาเย เวรมณี หมายถึง เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดยุยงให้เขาแตกกัน แกร้าวกัน ข้อ ๖ ในอกุศลกรรณบถ ๑๐^{๕๗} การกล่าวคำส่อเสียด คือ การการที่บุคคลสืบเข้าไป ทำให้มากขึ้น เจริญขึ้น ย่อมอำนวยให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดในกามนิเวศสัตว์เดรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิกิกรรมแห่งการพูดส่อเสียดอย่างเบาที่สุดคือ ย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรสหายแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์ การกล่าวส่อเสียด ย่อมบดความสามัคคี คือ ทำความสามัคคีให้กระจัดกระจายแตกละเอียดยไป วาจาอันชื่อว่า ปิสุณวจา^{๕๘} การกล่าวคำส่อเสียด จะมีโทษมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้ที่กล่าวว่ามีคุณมากน้อยเพียงใด และมีโทษหนักเบาตามเหตุ เช่น ถ้าผู้ที่ถูกส่อเสียดนั้นเป็นผู้มีศีลธรรม เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมสูง การพูดส่อเสียดของบุคคลผู้เป็นเจ้ากรรมหรือเจ้าของ ก็ย่อมจะเป็นมหาสาวิชชะ คือ มีโทษมาก มีโทษใหญ่ หากว่าผู้ที่ถูกส่อเสียดให้เกิดจากการแตกแยกกัน เป็นคนอันธพาลเป็นผู้ไร้ศีลธรรมการพูดส่อเสียดของบุคคลผู้เป็นเจ้ากรรม ก็ย่อมจะเป็นอัปสาวิชชะ คือมีโทษน้อย มีโทษเบาเป็นธรรมดา กรรณบถข้อพูดส่อเสียดมีองค์ ๔ คือ

องค์ที่ ๑ ฟังความจากฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้

องค์ที่ ๒ ฟังความฝ่ายโน้นไม่มาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น

องค์ที่ ๓ ทำให้คนที่ปรองดองแตกแยก

องค์ที่ ๔ พูดแต่ถ้อยคำที่ทำให้แตกแยกความสามัคคี^{๕๙}

การกล่าวคำส่อเสียด ที่บุคคลเสพเข้าไป ทำให้มากขึ้น เจริญขึ้น ย่อมอำนวยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวยผลให้ไปเกิดกามนิเวศสัตว์เดรัจฉาน อำนวยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิกิกรรมแห่งการพูดส่อเสียดอย่างเบาที่สุดคือย่อมอำนวยผลให้แตกจากมิตรสหายแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์^{๖๐}

^{๕๗}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนัชการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕๐.

^{๕๘}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลสูตรที่ปณี แปล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๒.

^{๕๙}ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๙๒/๒๒๒-๒๒๔.

^{๖๐}อง.อฎฐก. (ไทย) ๒๒/๔๐/๓๐๒.

การกล่าววาทาสาส์นเสียดยุงเหล่าชนที่กำลังมีความสามัคคีอยู่ให้แตกความสามัคคีกัน ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า มิตตาสุญวาทา แปลว่า วาทาที่กล่าวเพื่อทำลายมิตรภาพโดยเจตนาที่ชั่วช้าเศร้าหมอง ไม่บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นเจตนาร้ายทำให้เกิดความเร่าร้อน การกล่าววาทาสาส์นเสียดยุงให้เกิดความแตกสามัคคีของหมู่คณะ ซึ่งอาจจะกระทำได้ด้วยกายและวาทาคือ ทำความสามัคคีให้กระจัดกระจายแตกละเอียตไป^{๖๑}

๔.๓ เว้นจากการพูดคำหยาบ ได้แก่ การกล่าววาทาที่ไม่มีโทษ ไพเราะโสต คือ วาทาสบายหู เพราะไพเราะด้วยพยัญชนะ ไม่เกิดแสงหูจุกเข็มแทงหู เพราะไม่ทำให้เกิดความโกรธ ให้เกิดความรักไปทั่วเพราะไพเราะ เป็นวาทาหยั่งลงถึงหทัย เพราะไม่มีอะไรกระทบไปถึงหทัยเข้าไปสู่จิตโดยสะดวก เป็นคำของชาวเมือง บริบูรณ์ด้วยคุณ อธิบายว่า เป็นคำพูดของชาวเมือง เพราะชาวเมืองเป็นผู้พูดเหมาะสมย่อมเรียกคนปูนบิดาว่าบิดา คนปูนพี่ว่าพี่ วาทาเป็นที่พอใจของชนหมู่มาก เพราะเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก ทำความงดงามให้แก่ใจ ด้วยเป็นวาทาที่พอใจ^{๖๒} ดังปรากฏ ความว่า

เมื่อมหาชนกำลังสร้างพระเจดีย์ของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ พระชีนาสพองค์หนึ่งไปยังเจดีย์ ทราบว่า ทองไม่พอในการก่อสร้างมุขทางทิศอุดรแห่งเจดีย์ พระชีนาสพจึงเข้าไปภายในหมู่บ้าน แล้วชักชวนมหาชนสร้างเจดีย์ เมื่อไปสู่ตระกูลนายช่างทอง ซึ่งกำลังนั่งทะเลาะกับภรรยาอยู่ในขณะนั้นเอง พระเถระจึงกล่าวเชิญชวน แต่ด้วยความโกรธต่อภรายนายช่างจึงกล่าวว่า จงโยนพระศาสดาของท่านลงน้ำไปเสีย ภรรยาของนายช่างได้ให้สติว่าท่านทำกรรมอย่างสาหัสยิ่ง ท่านโกรธดิฉันควรจะด่าหรือควรจะเขียนดิฉันเท่านั้น เหตุไฉนท่านจึงทำเวรในพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทนได้นั้นเอง นายช่างทองเกิดความสลดใจกล่าวว่า ท่านเจ้าข้า ขอท่านจงอดโทษแก่กระผม แล้วหมอบลงแทบเท้าของพระเถระ พระเถระกล่าวว่า โยม ฉันทหาถูกท่านว่ากล่าวอะไร ๆ ไม่ ท่านจงยังพระศาสดาให้อดโทษเถิดแล้วให้นายช่างทำหม้อดอกไม้ทองคำ ๓ หม้อ บรรจุเข้าไว้ในที่บรรจุพระธาตุ นายช่างทองชวนลูกชาย ๓ คนมาร่วมทำ ลูกชายคนใหญ่ และคนกลางไม่ปรารถนาที่จะทำด้วย เขาจึงเรียกลูกชายคนเล็กมา และกล่าวเชิญชวนให้ร่วมทำ ลูกชายคนเล็กนั้นคิดว่า ธรรมดาว่า กิจที่เกิดขึ้นแก่บิดา ย่อมเป็นภาระของบุตร จึงทำดอกไม้ทั้งหมดด้วยกรรมที่กล่าวต่อพระศาสดา ทำให้นายช่างทองถูกโยนลงน้ำตั้งแต่เกิดถึง ๗ ครั้ง จนถึงชาติสุดท้าย ส่วนบุตรของเขาทั้งสองคน ไม่ปรารถนาจะเป็นสหายในเวลาทำดอกไม้ทองคำ เพราะเหตุนี้ ภูเขาทองจึงไม่เกิดสำหรับบุตรทั้งสองนั้น แต่เกิดสำหรับลูกชายคนเล็ก เพราะความที่เขาทำดอกไม้ทองคำร่วมกันกับบิดา^{๖๓}

^{๖๑}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลัตถทีปนี แบล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๗.

^{๖๒}ช.ม.อ. (ไทย) ๕/-/๖๔๗-๖๕๑.

^{๖๓}ช.ธ. (ไทย) ๒๕/๔๑๖/๑๖๔.

การพูดคำหยาบ หมายถึง วาจาหยาบคาย คำพูดเผ็ดร้อน คำหยาบคลាយ ข้อ ๖ ใน อกุศลกรรมบถ ๑๐ คำว่า ผรุสวาท วาจาเย เวรมณี หมายถึง เว้นจากการพูดคำหยาบข้อ ๖ ในกุศลกรรมบถ ๑๐^{๖๔} ผรุสวาจา หรือคำหยาบมีหลายลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ ๑ คำด่า หมายถึง กดให้เขาดำกว่าที่เป็นจริง เช่น ว่าเขาเป็นหมา เป็นวัว เป็นควาย คือการพูดกดให้ตกต่ำลง เช่น เขาเป็นคนแต่ว่าเขาเป็นสัตว์

ลักษณะที่ ๒ คำประชด หมายถึง ยกให้สูงกว่าที่เป็นจริง เช่น เรียกคนสามัญธรรมดาว่า พ่อเทวดาแม่คุณหญิง แม่คุณนาย พ่อมหาเศรษฐี

ลักษณะที่ ๓ คำกระทบ หมายถึง ตั้งใจจะว่าให้เจ็บและไม่พูดตรงๆ พูดไปเสียทางนั้น ให้มันมากระทบทางนี้ เช่น จะว่าคนสูงโย่ง ก็พูดถึงเสาชิงช้า จะว่าคนเตี้ยก็พูดถึงไทรกระเทียม คำพูดที่ว่ากันด้วยคำหวาน ก็จัดเข้าประเภทคำกระทบด้วยเช่นกัน เพราะคนถูกว่า จะรู้สึกเจ็บใจที่หลังต่อเมื่อคิดการพูดให้กระเทือนไปหาผู้อื่น ที่มีความหมายตรงกับสำนวนไทยว่า ตีวัวกระทบคราด

ลักษณะที่ ๔ คำแตกดัน เป็นคำธรรมดา แต่คนพูด พูดด้วยเจตนาแตกดันให้คนฟังไม่สบายใจ เช่น จะบอกให้กินข้าว ก็บอกว่าแตกเข้าไปสียะ และคำอื่นๆอีกมาก คำพูดแตกดันนี้จะยกมาแสดงเป็นคำ ๆ ไม่ได้ เพราะคำไหนก็ใช้ได้ แตกดันได้ในเมื่อผู้พูดเจตนาจะแตกดันเพียงแต่พูดกระแทกเสียงแบ่ปากให้ผิดปกตินิดหน่อยเท่านั้น คือการพูดด้วยเจตนาจะแตกดัน ให้เขาเกิดความไม่สบายใจ เช่น บอกให้กินข้าว ก็บอกว่า เขียยัดเข้าไปเสียให้พอ

ลักษณะที่ ๕ คำสบถ หมายถึง คำแช่งชั้กหักกระดุกต่าง ๆ เช่น เรียกแห่มากิน เรียกผีมาลง และคำพูดแช่งให้อีกฝ่ายหนึ่งมีอันเป็นต่าง ๆ เช่น ให้ตายโหง ตายท่า ให้ฉิบหายวายวอด ให้ตกรอกอเวจีให้คอกอหอยพอก หรือให้มีอันเป็นไปอย่างไร อย่างหนึ่ง คือการพูดสบถแช่งต่าง ๆ นา ๆ ให้เขามีอันเป็นไปต่าง ๆ

ลักษณะที่ ๖ คำแสดงใจอื่น ๆ เช่น คำหยาบโลน เช่นพูดเกี่ยวกับอวัยวะที่ลับ และการเสพเมถุนสุภาพ เช่นไม่นิยมพูดโดยเปิดเผยจำเป็นต้องพูดถึงก็เลี่ยงใช้คำ หรือความพอที่จะเข้าใจความหมายกัน แต่คนที่มึนใจไม่ละเอียดพอก็พูดอย่างไม่กระดาปาก เรียกว่าพูดคำหยาบโลน เช่น คำที่เกี่ยวกับอวัยวะเพศ คำอาฆาตเกิดความเกิดแค้นและพูดออกมา เช่น เตียวภูพินให้คอขาดเสียนี่ เป็นต้น

^{๖๔}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๕๐.

การกล่าวคำหยาบใด ย่อมกระทำให้เป็นอย่างหยาบ วาจา นั้น ชื่อว่า ผรุสวาจา ได้แก่ การด่า การแข่ง โทษเจตนา คือ เจตนาที่จะทำลายหรือประทุษร้าย การกล่าวคำหยาบ การด่า การแข่งด้วยโทษะ ก็ชื่อว่า ผรุสวาจา^{๖๕} โดยที่ คำหยาบหรือที่เรียกว่า อักโกสวัตถุ คือ วัตถุอันเป็นที่ตั้งแห่งการด่า การแข่งทั้งหลายซึ่งจัดเป็นผรุสวาจา นั้น มีทั้งหมด ๑๐ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ซาติ คือ คำด่าที่เกี่ยวกับเชื้อชาติต่ำทราม และคำที่เกี่ยวกับเชื้อชาติสูงส่ง จัดเข้าในอักโกสวัตถุชื่อ ซาติ หมายความว่า ยกเอาชาติขึ้นมาด่าในด้านที่ต่ำทราม เช่น ด่าทอด้วยคำหยาบคาย ว่าเจ้าชาติไพร่ หรือยกเอาชาติขึ้นมาด่าในด้านสูงส่ง เช่น ประสงค์จะกล่าวคำแตกดันให้เจ็บใจ จึงกล่าวคำหยาบคายออกมาว่า เจ้าผู้ตีแปดสาแหรก เป็นต้น

ประการที่ ๒ นามะ คือ คำด่าที่เกี่ยวกับชื่อ ต่ำทราม และคำด่าที่เกี่ยวกับชื่ออันสูงส่ง จัดเข้าในอักโกสวัตถุชื่อ นามะ หมายความว่า ยกเอาชื่อขึ้นมาด่าในด้านที่ต่ำทราม ซึ่งผิดไปจากความเป็นจริง เช่น เขาเป็นชื่อนี้ชื่อนั้นอยู่ในมนุษย์ภูมินี้แท้ ๆ แต่ด่าโดยตั้งชื่อใหม่ให้เขากลายเป็นสัตว์ในอบายภูมิ ซึ่งเป็นภูมิที่ต่ำทราม เช่น ด่าทอเขาด้วยคำที่หยาบคายว่า เจ้าสัตว์นรก เจ้าสัตว์ดิรัจฉาน เป็นต้น

ประการที่ ๓ โคตระ คือ คำด่าที่เกี่ยวกับโคตรคือสกุลวงศ์อันต่ำทราม และคำด่าที่เกี่ยวกับสกุลวงศ์อันสูงส่ง จัดเข้าในอักโกสวัตถุชื่อ โคตระ หมายความว่า ยกเอาสกุลวงศ์ขึ้นมาด่าในด้านที่ต่ำทราม เช่น ด่าทอด้วยถ้อยคำหยาบคายว่า เจ้าเป็นสกุลชั่ว เจ้าเป็นสกุลโจร หรือยกเอาสกุลวงศ์ขึ้นมาด่าในด้านสูงส่ง เช่น ตนก็รู้ว่าเขาเป็นคนธรรมดา แต่ประสงค์จะด่าให้เจ็บใจ จึงด่าประชดออกมาว่า เจ้าเป็นคนสกุลเจ้านาย เจ้าเป็นคนสกุลคนดี เจ้าเป็นคนสกุลเศรษฐี เป็นต้น

ประการที่ ๔ กรรม คือ คำด่าที่เกี่ยวกับอาชีพการงานต่ำ และคำด่าที่เกี่ยวกับอาชีพการงานตำแหน่งสูง จัดเข้าในอักโกสวัตถุชื่อ กรรม หมายความว่า ยกเอาอาชีพการงานที่ต่ำของเขาขึ้นมาด่าให้เจ็บใจ เช่น ด่าทอด้วยถ้อยคำว่า เจ้ากรรมกร เจ้าคนขอทาน หรือยกตำแหน่งหน้าที่การงานในด้านสูงส่งขึ้นมาด่า เช่น ตนผู้รู้แล้วว่าเขาเป็นคนธรรมดา แต่ประสงค์จะด่าให้เจ็บใจ จึงด่าประชดประชันว่าเจ้าเป็นคนชั้นเสนาบดี เจ้าเป็นคนชั้นเจ้านาย เป็นต้น

ประการที่ ๕ สิปปะ คือ คำด่าที่เกี่ยวกับศิลปะวิทยาการต่ำ และคำด่าที่เกี่ยวกับศิลปะวิทยาการอันสูง จัดเข้าในอักโกสวัตถุชื่อ สิปปะ หมายความว่า ยกเอาศิลปะวิทยาการหรือความรู้อันต่ำของเขาขึ้นมาด่าให้เจ็บใจ เช่น ด่าด้วยถ้อยคำว่า เจ้ามีความรู้เพียงแค่ว่าหุงข้าว เจ้ามีความรู้เพียงแค่ว่าขนมวย เจ้ามีความรู้เพียงแค่ว่าแจวเรือจ้าง หรือยกเอาศิลปะวิทยาการและความรู้ในด้านสูงส่งขึ้นมาด่า เช่น ด่าด้วยถ้อยคำว่าเจ้าเป็นอาจารย์ถ้อย เจ้าเป็นครูที่ชั่วช้า เจ้าเป็นนายที่ต่ำทราม เป็นต้น

^{๖๕}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, มงคลคถาปิณี แบล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๙.

ประการที่ ๖ อาพาท คือ คำดำที่เกี่ยวกับ โรคภัยไข้เจ็บตำหนาม และคำดำที่เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บเบื้องสูง จัดเข้าในอภโกสวัตตฺขุ อพาท หมายความว่า ยกเอาโรคภัยไข้เจ็บที่ตำหนามน่ารังเกียจขึ้นมาดำ เช่น ดำด้วยถ้อยคำว่าเจ้าชู้เรื้อน เจ้าง่อย เจ้าบอด หรือยกเอาโรคภัยไข้เจ็บของเขาซึ่งเป็นโรคชั้นสูงมักเกิดขึ้นกับอวัยวะเบื้องสูงขึ้นมาดำว่าให้เข้าใจ เช่น ดำด้วยถ้อยคำว่าเจ้าหัวล้าน เจ้าบ้า เป็นต้น

ประการที่ ๗ ลิงคิกะ คือ คำดำที่เกี่ยวกับเพศหรือรูปพรรณสัณฐานอันตำหนามและคำดำที่เกี่ยวกับเพศหรือรูปพรรณสัณฐานอันสูงส่ง จัดเข้าในอภโกสวัตตฺขุ ลิงคิกะ หมายความว่า ยกเอาเพศหรือรูปพรรณสัณฐานขึ้นมาดำให้เจ็บใจในด้านต่ำ เช่น ดำด้วยถ้อยคำว่าเจ้าอ้วน เจ้าเตี้ย ตัวเจ้าเป็นชายแต่ใจเป็นหญิง (เจ้ากระเทย) หรือยกเอาเพศหรือรูปพรรณสัณฐานอันสูงส่งของเขาขึ้นมาดำว่าเพื่อให้ได้รับความเจ็บใจ เช่น ดำด้วยถ้อยคำว่า รูปร่างเจ้าเหมือนเทวดา แต่ว่าใจร้ายเหมือนคนป่า รูปร่างเจ้าปานนางฟ้าแต่หัวใจชั่วช้าเหมือนแม่มด เป็นต้น

ประการที่ ๘ กิเลส คือ คำดำที่เกี่ยวกับกิเลส จัดเข้าในอภโกสวัตตฺขุ กิเลส หมายความว่า ยกเอากิเลสขึ้นมาเพื่อให้เจ็บใจ เช่น ดำด้วยถ้อยคำที่หยาบคายว่า เจ้าคนบ้าตมหา เจ้าคนมีทิฐิมานะ ในกรณีนี้ ขอให้ท่านผู้มีปัญญาฟังตั้งข้อสังเกตว่าคำดำที่เกี่ยวกับกิเลสนี้ปรากฏว่ามีแต่คำดำในด้านต่ำอย่างเดียว ไม่มีคำดำในด้านสูงเหมือนอภโกสวัตตฺขุอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้ ก็โดยมีเหตุผลที่ท่านแสดงไว้ว่า ธรรมดาสิ่งทั้งหลายย่อมมีทั้งสูงทั้งต่ำ แต่ธรรมที่มีชื่อว่ากิเลสย่อมมีแต่ฝ่ายต่ำอย่างเดียวเท่านั้น เป็นต้น

ประการที่ ๙ อาปัตติ คือ คำดำที่เกี่ยวกับอาบัติอันแสดงถึงความอันตำหนาม และคำดำที่มีเกี่ยวกับอาบัติอันแสดงถึงความไม่ตำหนามเท่าใด จัดเข้าในอภโกสวัตตฺขุ อาปัตติ หมายความว่า ยกเอาอาบัติคือ ความผิดกฎวินัยขึ้นมาดำกัน ในด้านต่ำก็ยกเอาอาบัติหนักขึ้นมาดำเช่น ดำด้วยถ้อยคำว่า เจ้าปาราชิก เจ้าสมี เจ้าคนบาปหนา หรือยกเอาอาบัติที่แสดงถึงความไม่ตำหนามเท่าใด อันได้แก่ ความผิดกฎวินัยที่มีโทษเบากว่าอาบัติปาราชิกและสังฆาติเสสขึ้นมาดำกัน ซึ่งจัดเป็นการดำในด้านสูงสำหรับกรณีแห่งอภโกสวัตตฺขุอาปัตตินี้ เช่นดำเพื่อให้เจ็บใจด้วยคำว่าเจ้าคนต้องปาจิตตีย์ เจ้าคนมีความผิด เป็นต้น

ประการที่ ๑๐ อภโกโส คือ คำดำที่เกี่ยวกับสาธารณภัย อันเป็นไปทั้งในด้านต่ำและด้านสูง ซึ่งเป็นคำดำที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในโลกของคนดำทั้งหลาย เช่น คำที่พาดพิงไปถึงพ่อแม่หรือสันดานของเขา เป็นต้น อันเป็นคำดำที่ก่อความเจ็บช้ำให้เกิดแก่ผู้ที่ถูกดำทั้งหลาย ย่อมจัดเข้าในอภโกสวัตตฺขุว่า อภโกโส^{๖๖} ทั้งสิ้น^{๖๖}

พูดคำหยาบ ได้แก่ เจตนาหยาบโดยส่วนเดียวที่ทำให้เกิดความพยายามทางกายและความพยายามทางวาจาที่เป็นเหตุตัดความรักของผู้อื่น ชื่อว่า การพูดคำหยาบมีมีองค์ ๓ คือ

^{๖๖} ส.อ. (ไทย) ๑/๒/๒๐๕.

องค์ที่ ๑ คนอื่นที่ตนด่า

องค์ที่ ๒ โกรธ

องค์ที่ ๓ การด่า^{๖๗}

การกล่าวคำหยาบ ที่พูดออกไปนั้น ย่อมมีโทษแก่ผู้พูด คือ ทำให้ผู้พูดเป็นคนหยาบคาย ตกอยู่ในอำนาจของความโกรธ สร้างความเจ็บใจแก่ผู้อื่น การพูดคำหยาบนี้มีโทษมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

องค์ที่ ๑ เจตนา คือความแรงกล้าหรืออ่อนของกิเลสในใจของผู้พูด

องค์ที่ ๒ วัตถุ คือบุคคลที่ถูกด่า

องค์ที่ ๓ ประโยค คือความพยายามในการด่า

การกล่าวคำหยาบหรือผรุสวาทของพระภิกษุ^{๖๘} นั้น มีโทษมากเพราะสาเหตุ ๓ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ผรุสวาจา^{๖๙} นั้น ถึงความเป็นกรรมบถ

ประการที่ ๒ คนที่ถูกด่า เป็นคนมีคุณธรรมมาก

ประการที่ ๓ ผู้พูดมีกิเลสแรงกล้า

การกล่าวคำหยาบหรือผรุสวาจา^{๖๙} นี้ สำคัญอยู่ที่เจตนา ถ้ามีเจตนาร้ายกล่าวผรุสวาจาออกไปเพื่อให้ผู้ฟังเสียประโยชน์ แม้จะเป็นวาจาที่อ่อนหวานก็ตาม หากการกล่าวนั้น มีความมุ่งหมายด้วยเจตนาร้ายแล้ว ย่อมเป็นผรุสวาจาทั้งสิ้น โดยนัยตรงกันข้าม คือ ผู้ที่กล่าวด้วยเจตนาดีต้องการให้ผู้ฟังได้ประโยชน์ ถึงหากวาจา^{๖๙} นั้นจะไม่อ่อนหวาน ไม่ไพเราะ ไม่น่าฟัง หรือแม้จะเจือปนด้วยคำหยาบอยู่บ้าง การกล่าวเช่นนั้นก็ไม่จัดเป็นผรุสวาจา “ตามนัยของความหมายคำว่า หยาบ ซึ่งหมายถึง ต่ำช้า เลวทราม”^{๖๘}

๔.๔ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ ได้แก่ พูดถูกกาล เพราะพูดถูกกาลอันควร คือ พูดตามกำหนดกาลที่ควรพูด เพราะพูดจริงแท้ตามความจริง เพราะพูดอิงประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์ในภายหน้า เพราะพูดอิงโลกุตรธรรม^{๗๐} เพราะพูดอิงสังวรวินัยอันประกอบด้วยประโยชน์ คือ กล่าววาจาประกอบด้วยประโยชน์ กล่าววาจาปราศจากโทษ^{๖๙} ดังที่ คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาแสดงไว้ ความว่า

^{๖๗}อภิ.สง.อ. (ไทย) ๑/๑/๒๙๔.

^{๖๘}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๙๑๖.

^{๖๙}จุ.ม.อ. (ไทย) ๕/-/๖๔๗-๖๕๑.

พระศาสดาทรงปรารภภิกษุโกกาลิกะว่า มิใช่ฆ่าตัวเองด้วยวาจาในบัดนี้เท่านั้น แม้เมื่อก่อนก็ฆ่าตัวตายด้วยวาจาเหมือนกัน จึงทรงนำเรื่องในอดีตมาตรัสเล่าว่า ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์อุบัติในตระกูลอำมาตย์ เจริญวัยแล้วได้เป็นผู้สอนorroดและธรรมของพระราชา แต่พระราชาทรงช่างรับสั่ง เมื่อพระราชาตรัสอยู่คนอื่นไม่มีโอกาสพูดได้เลย พระโพธิสัตว์ประสงค์จะปรามความพุดมากของพระราชา จึงคิดตรองหาอุบาย ในกาลนั้น มีเต่าตัวหนึ่งอาศัยในสระแห่งหนึ่ง ในหิมวันตประเทศ มีลูกหงส์สองตัวหากินจนสนิทสนมกับเต่า และชวนเต่าไปเที่ยวถ้ำทองที่ภูเขาจิตรภูฏในป่าหิมพานต์โดยบอกว่าขอให้ท่านรักษาปากไว้ ท่านจะไม่พุดอะไรกับใคร ๆ เลย เต่าตอบว่า ได้ ลูกหงส์จึงให้เต่าคาบไม้อันหนึ่ง ส่วนลูกหงส์ทั้งสองคาบปลายไม้ทั้งสองข้างบินไปในอากาศ พวกเด็กชาวบ้านเห็นหงส์นำเต่าไป จึงตะโกนขึ้นว่า หงส์สองตัวนำเต่าไปด้วยท่อนไม้ เต่าอยากจะพุดว่า ถึงสหายของเราจะพาเราไป เจ้าเด็กถ่อยมันเรื่องอะไรของเจ้าเล่า จึงปล่อยท่อนไม้ที่คาบไว้ด้วยเหตุที่หงส์พาไปเร็วมากจึงตกลงพื้น กระทบแตกเป็นสองเสี่ยง พระราชาทรงเห็น จึงตรัสถามพระโพธิสัตว์ว่าทำไมเต่าจึงตกลงมา พระโพธิสัตว์จึงเล่าเรื่องของเต่าทั้งหมดถวายพระราชา และกล่าวว่า เพราะอยากจะพุดตอบ (ไม่รักษาปาก) จึงปล่อย^{๗๐}

การกล่าวสัมผัสปลापะ คือ การกล่าวคำเพื่อเจ้อ คือ การกล่าวคำที่ไม่มีสารประโยชน์ได้แก่ อุกุศลเจตนาที่ให้เกิดความพยายามทางกายและทางวาจาที่เป็นเหตุให้เข้าใจเรื่องที่ไม่มีประโยชน์ การพุดเพื่อเจ้อมีองค์ ๒ คือ

องค์ที่ ๑ มุ่งกล่าวถ้อยคำที่ไร้ประโยชน์

องค์ที่ ๒ กล่าวเรื่องเช่นนั้น^{๗๑}

การกล่าวคำเพื่อเจ้อ คือ การกล่าวแบบมีโมหะเป็นมูล ต้นเหตุ มุ่งแต่จะพุดอย่างเดียวไม่มีสติไตร่ตรองพิจารณาควรพุดหรือไม่ควรพุด ถูกกาลเทศะหรือไม่อย่างไร เหมาะแก่บุคคลหรือไม่อย่างไร ท่านว่าคนที่ฉลาดชอบคิดชอบพุดไปพร้อมกัน ส่วนคนโง่ชอบแต่พุดอย่างเดียว ไม่มีความคิด มีแต่พุดไร้สารประโยชน์ไม่มีสารประโยชน์แก่ผู้ฟัง ซ้ำยังจວดตนว่ารู้ดีกว่า รู้ก่อน รอบรู้ลึกกว่าบุคคลอื่น ๆ เข้าใจว่าตนรู้ในสิ่งที่ผู้อื่นไม่รู้ ถ้าพุดไปแล้วถูกค้านหรือมีการทักท้วงก็กลับหาว่าเขาโง่ไม่รู้จริง

การกล่าวคำเพื่อเจ้อ ที่บุคคลนำเสพเข้าไป เจริญเข้าไป ทำให้มากขึ้น ย่อมอำนวนยผลให้ไปเกิดในนรก อำนวนยผลให้ไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน อำนวนยผลให้ไปเกิดในเปรตวิสัย วิกาบทแห่งการพุดเพื่อเจ้ออย่างเบาที่สุดคือ ย่อมอำนวนยผลให้มีวาจาที่ไม่น่าเชื่อถือแก่ผู้เกิดเป็นมนุษย์

^{๗๐}ช.ชา.เอก.อ. (ไทย) ๓/๓/๓๔๓-๓๔๗.

^{๗๑}อง.อฎฐก. (ไทย) ๒๒/๔๐/๓๐๒.

การพูดคำเพื่อเจื่อนั้น เป็นการพูดที่ไร้สาระ ไม่มีประโยชน์ จะถึงความเป็นกรรมภได้ต้องประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

องค์ที่ ๑ ผู้พูดมีเจตนามุ่งพูดเรื่องที่ไร้สาระให้เป็นสาระ

องค์ที่ ๒ พูดเรื่องนั้นออกไป^{๗๒}

การประกอบอกุศลกรรมเพื่อก้าวล่วงซึ่งองค์แห่งสัมผัสปลาปะวาทนี้ ย่อมต้องมี ปโยคะ คือ ความพยายามอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีอยู่ ๒ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ภายปโยคะ หมายถึง ทำการเพื่อเจ้อฟังชานไปตามอารมณ์ ให้คนอื่นได้รับฟังได้รับรู้ ด้วยความพยายามทางกาย เช่นเขียนหนังสือหรือประพันธ์เรื่องราวถึงคำบรรพ์ หรือนิยายต่าง ๆ ไปตามจินตนาการโดยปราศจากหลักฐานและปราศจากคติธรรม ไม่ว่าจะการเขียนหรือการประพันธ์นั้น จะเป็นบทร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ตามที่

ประการที่ ๒ วจีปโยคะ หมายถึง เปิดปากพยายามทำการพูดเพื่อเจ้อฟังชานไปตามอารมณ์ ให้คนอื่นได้รับฟังได้รับรู้ด้วยความพยายามทางวาจา เช่นพูดตลกคะนองสนุกสนานเฮฮา พูดไปตามจินตนาการ พูดไปตามอารมณ์พูดไปด้วยความงาย ไม่มีหลักไม่มีฐาน เพราะเหตุที่ตนเป็นพาลชน ไม่รู้จักลักษณะแห่งธรรมะคือมรรคผลนิพพาน

การพูดคำเพื่อเจ้อมีโทษแบ่งเป็นประเภทมหาสาวิชชะ คือ มีโทษหนัก และอัปสาวิชชะ คือ มีโทษน้อยมีโทษเบา กล่าวคือ การกล่าวสัมผัสปลาปะวาทของบุคคลทั้งหลายนั้น ถ้ามีการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นมากหรือมีสื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์ทำให้คนทั้งหลายได้ยินได้ฟังคำพูดอันเพื่อเจ้อ แห่งตนเป็นจำนวนมาก ก็เป็นมหาสาวิชชะ คือ มีโทษมากมีโทษหนัก แต่ถ้ามีการสมาคมคบหากับบุคคลอื่นน้อยคนทั้งหลายที่จะมีโอกาสได้ยินได้ฟังคำพูดอันเพื่อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ แห่งตนมีอยู่เป็นจำนวนน้อย ทั้งตนก็มีโอกาสที่จะกล่าวสัมผัสปลาปะวาทนั้นน้อยมาก เช่นนี้เป็นอัปสาวิชชะคือมีโทษน้อยมีโทษเบา นั่นเอง

การกล่าวคำเพื่อเจ้อที่จะถึงความเป็นกรรมภนั้น ย่อมมีโทษแก่ผู้พูด แต่ว่าจะมีโทษหนักหรือเบาประกอบด้วยองค์เหล่านี้ ๒ ประการ คือ มีโทษนี้้น้อยเพราะอาเสวาน้อย มีโทษมากเพราะอาเสวานามาก และผู้ฟังเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง

^{๗๒}อภิ.สง.อ. (ไทย) ๑/๑/๒๙๕.

๕. สุราเมระยัมชชะปะมาทัญฐานา เวรมณี หรือ หลักประกันสุขภาพ หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

เมื่อมองดูหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแล้ว จะพบว่า หลักคำสอนทั้งหมดของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะคำสอนเรื่องยาเสพติดโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตามคำสอนทั้งหมดล้วน แต่ไม่ส่งเสริมเรื่องยาเสพติดหรือสิ่งเสพติด ให้ละเว้นสิ่งเหล่านั้น ยาเสพติดนี้ พระพุทธศาสนาถือว่าเป็น “อบายมุข หมายถึง ทางแห่งความฉิบหาย” ^{๗๓} หรือสิ่งอื่นที่นำไปสู่การเสพยาเสพติด พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นอบายมุขทั้งนั้น เพราะถือว่าเป็นทางแห่งความเสื่อมไม่เป็นไปเพื่อความงอกงามหรือพัฒนาให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์คำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว พอจะอนุเคราะห์คำสอนของพระพุทธศาสนากับการแก้ไขปัญหายาเสพติดออกเป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ หลักธรรมป้องกัน

ประเด็นที่เป็นสาเหตุให้เสพยาเสพติดหรือให้ห่างไกลจากยาเสพติด สาเหตุนั้น คือ สิ่งแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยทางบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม พระพุทธศาสนาถือว่า สิ่งแวดล้อม เป็นทั้งสาเหตุหล่อหลอมให้คนเป็นคนดี และหล่อหลอมให้คนเป็นคนชั่วดังพุทธภาษิตที่ว่า คบคนเช่นใดก็เป็นเหมือนคนเช่นนั้น ทั้งนี้ สิ่งแวดล้อมอาจจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

สิ่งแวดล้อมเป็นพิษหมายถึง อบายมุข ๖ ประการ มีทั้งคบคนชั่วเป็นมิตร และเมื่อคบคนชั่วเป็นมิตรแล้ว คนชั่วก็จะแนะนำหรือชักจูงหรือบังคับให้ทำชั่วต่าง ๆ ไปกับเขาที่เป็นคนชั่ว ดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “ดูก่อน คฤหบดีบุตร โทษในการประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งการคบคนชั่วเป็นมิตร ๖ ประการ เหล่านี้คือ นำให้เป็น นักเลงพนัน ๑ นำให้เป็นนักเลงเข้าขู ๑ นำให้เป็นนักเลงเหล้า ๑ นำให้เป็นคนหลงคนอื่น ด้วยของปลอม ๑ นำให้เป็นคนโกงเขาซึ่งหน้า ๑ นำให้เป็นคนหัวไม้ ๑ ดูก่อน คฤหบดี บุตร เหล่านี้แลคือโทษ ๖ ประการในการประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งการคบคนชั่วเป็นมิตร” ^{๗๔}

การคบคนชั่วและมีโทษ ๖ ประการดังพุทธพจน์ข้างต้น ถือว่าคบคนชั่ว คือ สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ เป็นทางแห่งความเสื่อม พระพุทธศาสนาไม่ส่งเสริมให้คบคนชั่ว เพราะจะนำความเสียหายมาให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างไม่ต้องสงสัย โดยเฉพาะยาเสพติดที่กำลังระบาดอยู่ในสังคมปัจจุบัน เขาจะนำมาให้เสพหรือชักชวนให้เสพอย่างแน่อน เพราะคนชู้กับยาเสพติดจะมากู้กันเสมอ ไม่มาแยกกันเด็ดขาด

^{๗๓}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๑,๓๗๒.

^{๗๔}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๕๒/๑๙๙.

ประเภทที่ ๒ สิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณ

สิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณ หมายถึง การคบค้าสมาคมหรือสังคมกับบัณฑิต โดยคำว่า บัณฑิต ตามนัยของพระพุทธศาสนา หมายถึง พระอริยเจ้า นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าลงไปจนถึงพระอริยสาวกทั้งหลาย ชื่อว่า บัณฑิต บุคคลอื่น ๆ แม้เรียนจบปริญญาต่าง ๆ ระดับไหนก็ตาม ไม่ถือว่าเป็นบัณฑิต พระอริยสาวกทั้งหลายเท่านั้น จึงชื่อว่าเป็นบัณฑิต เพราะท่านเหล่านี้เป็นผู้ไม่มีกิเลส ไม่มีอาสวะ ไม่มีกิเลสตัณหาหมักต้องอยู่ในจิตใจเลย จิตใจของท่านสะอาดบริสุทธิ์และเต็มเปี่ยมด้วยพรหมวิหารธรรม มีความรอบรู้ในสังขารธรรมตามความเป็นจริงเห็นหรือรู้ทุกอย่างด้วยปัญญาญาณวางตกปลงตกทุกอย่าง มีจิตใจตั้งมั่นอยู่เบกขาธรรม บุคคลผู้มีปัญญาญาณและสภาพจิตอุดมอยู่ในพรหมวิหารอย่างนี้ เรียกว่า บัณฑิต

ในพระพุทธศาสนา และท่านเหล่านี้เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า กัลยาณมิตร หมายถึง “มิตรดี มิตรแท้ มิตรผู้ตั้งอยู่ในธรรม”^{๗๕} พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงมิตรหรือมิตรที่ดีเอาไว้ถึง ๔ ประเภทด้วยกัน

ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ดูก่อน คฤหบดีบุตร มิตร ๔ จำพวกเหล่านี้ คือ มิตรมีอุปการะ ๑ มิตรร่วมสุข ร่วมทุกข์ ๑ มิตรแนะนำประโยชน์ ๑ มิตรรักใคร่ ๑ ท่านพึงทราบว่าเป็นมิตรมีน้ำใจดี”^{๗๖} มิตรทั้ง ๔ ประเภทที่พระพุทธองค์ตรัสไว้แล้วนี้ แต่ละประเภทมีลักษณะอย่างนี้ กล่าวคือ

มิตรมีอุปการะ มี ๔ ลักษณะ ได้แก่

มิตรมีอุปการะ ซึ่งมีลักษณะ ๔ อย่าง คือ รักษาเพื่อผู้ประมาทแล้ว ๑ รักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อผู้ประมาทแล้ว ๑ เมื่อมีภัยเอาเป็นที่พึ่งได้ ๑ เมื่อมีกิจที่จำต้องทำเกิดขึ้นเพิ่มทรัพย์ให้สองเท่า ๑ นี้คือมิตรที่มีอุปการะ ทำตัวเหมือนบุพการีที่คอยดูแลเพื่อนทุกอย่าง ปกป้องรักษาเพื่อนมิให้เพื่อนตกในภาวะอันตรายใด ๆ

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีลักษณะ ๔ อย่าง คือ บอกความลับของตนแก่เพื่อน ๑ ปิดความลับของเพื่อน ๑ ไม่ละทิ้งในเหตุอันตราย ๑ แม้ชีวิตก็อาจสละเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนได้ ๑ นี้คือเพื่อนที่ร่วมสุขร่วมทุกข์ ยอมสละตัวเองเพื่อเพื่อนเพื่อนสุขก็สุขด้วย เพื่อนทุกข์ก็ทุกข์ด้วย

มิตรแนะนำประโยชน์ มีลักษณะ ๔ อย่าง คือ ห้ามเพื่อนจากความชั่ว ๑ ให้เพื่อนตั้งอยู่ในความดี ๑ ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง ๑ บอกทางสวรรค์ให้ ๑ มิตรแนะนำประโยชน์มีความสำคัญมาก และคำว่า ประโยชน์ ในที่นี้ หมายถึง ประโยชน์ที่เป็นคุณธรรมอันจะนำไปสู่การดับทุกข์ได้ มิใช่ประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินเงินทองซึ่งเป็นประโยชน์ในโลกปัจจุบันนี้ เท่านั้น

^{๗๕}ช.ส. (ไทย) ๒๕/๒๖๑/๔๗๙.

^{๗๖}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๑/๒๐๓.

มิตรมีความรักใคร่ มีลักษณะ ๔ อย่าง คือ ไม่ยินดีด้วยความเสื่อมของเพื่อน ๑ ยินดีความเจริญของเพื่อน ๑ ห้ามคนที่กล่าวโทษเพื่อน ๑ สรรเสริญคนที่สรรเสริญเพื่อน ๑ มิตรในประเด็นนี้ คือ เป็นเพื่อนที่รักเพื่อนเหมือนรักตัวเอง ใครจะมาแตะต้องเพื่อนไม่ได้ และมีใครมารักเพื่อนของเขา เขาก็จะชื่นชมคนนั้นด้วย

มิตรหรือเพื่อนที่กล่าวมาแล้วข้างบนนี้ คือ สิ่งแวดล้อมที่ดีจะเป็นตัวหล่อหลอมไม่ให้เพื่อนที่คบค้าสมาคมกับเขากระทำการที่ไม่ดี เขาจะพยายามกันเพื่อนออกไปให้ห่างจากความชั่วหรือสิ่งที่ไม่ดี ประโยชน์ทั้งหมด แม้แต่ตัวเขาเองก็ยอมสละชีวิตเพื่อเพื่อนได้ ดังนั้นเมื่อมีสิ่งแวดล้อม คือ บุคคลอย่าง นี้อยู่เป็นเพื่อนโอกาสที่จะทำความชั่วหรือไปเสพสิ่งมีนเมา ทั้งสุราหรือยาเสพติดนั้นแทบจะไม่มีโอกาสเลย เพราะ “มิตรมีอุปการะคอยป้องกันเพื่อนทุกอย่างที่เป็นความชั่ว”^{๗๗}

สรุปได้ว่า ศิลเป็นพื้นฐานของมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติในชีวิตประจำให้ถึงความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยถือเจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิตปัจจุบันและอนาคตเป็นอนานิสงส์ และในตรงกันข้าม โทษของการ ละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่าง ๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บั่นทอนความก้าวหน้าความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิตของ มนุษย์ เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ เบญจศีล หรือศีล ๕ ถือว่าคุณธรรมพื้นฐาน เป็น เครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ปฤชุนให้เรียบร้อย มีขอบเขตเป็นข้อ ๆ ได้แก่ ข้อที่ ๑ คือ ไม่ฆ่า สัตว์ตัดชีวิต ย่อมได้ชื่อว่าให้ชีวิต ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิต ของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นการให้สิ่งที่สูง ค่ายิ่งกว่าทรัพย์สินใด ๆ ผู้ประพฤติปฏิบัติจึงได้ชื่อว่า สร้างหลักประกันชีวิต ข้อที่ ๒ คือ ไม่ลักทรัพย์ ย่อม ได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นการให้ฐานะความเป็นอยู่อันมั่นคง กล่าวคือ เป็น หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือการใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของผู้อื่น ผู้ประพฤติปฏิบัติจึงได้ชื่อว่า สร้างหลักประกันทรัพย์สิน ข้อที่ ๓ คือ ไม่ประพฤตินิดในกามย่อมได้ชื่อ ว่า ให้ความสุข ให้ความปลอดภัย แก่บุตร ธิดา ภรรยา สามีของผู้อื่น เป็นการให้ความคุ้มครองแก่ สถาบันครอบครัวอย่างดีที่สุด ผู้ประพฤติปฏิบัติจึงได้ชื่อว่า สร้างหลักประกันครอบครัว ข้อที่ ๔ คือ ไม่ กล่าวคำเท็จ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความจริงแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความ สบายใจในการดำเนินชีวิต โดยไม่ต้อง หวาดระแวงซึ่งกันและกัน ผู้ประพฤติปฏิบัติจึงได้ชื่อว่า สร้างหลักประกันสังคม และข้อที่ ๕ คือ เว้น จากการดื่มเครื่องดองของเมาการเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ การดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ เพื่อให้คนมีสติไม่ประมาท รักษาสติของตนไว้ไม่ให้ ผิดแผกพลาดพลั้งในการปฏิบัติงานประจำเพื่อดำรงชีวิตโดยราบรื่น ผู้ประพฤติปฏิบัติจึงได้ชื่อว่า สร้างหลักประกันสุขภาพ นั้นเอง

^{๗๗}ที.ป. (ไทย) ๑๑/๒๖๑-๒๖๔/๒๐๓.

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านรักษาศีล ๕

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วย แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๒.๒.๑ ความเป็นมาของหมู่บ้านรักษาศีล ๕

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ความเป็นมาของหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศีล ๕ ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้จัดทำในรูปแบบของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

โครงการนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้ประทานโอวาทไว้เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมกับจังหวัดต่าง ๆ เปิดโครงการนำร่องและขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่ โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ ร่วมขับเคลื่อนโครงการ^{๗๘}

^{๗๘}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๕.

จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เจ้าคณะจังหวัด พร้อมกับเจ้าคณะอำเภอทุกแห่ง และส่วนราชการ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ได้ร่วมกันขับเคลื่อนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้มิติทางศาสนาที่คนไทยเลื่อมใสศรัทธา โดยส่งเสริมให้ทุกชุมชนรักษาศีล ๕ เพื่อความสงบร่มเย็นแก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ ทั้ง ๓ ระยะ ทั้งในเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

สรุปได้ว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นโครงการเกิดจากนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าผู้ทรงคุณูปการ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศีล ๕ ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับครอบคลุมทุกพื้นที่ ในรูปของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ศีล ๕) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยส่งเสริมให้ทุกชุมชนรักษาศีล ๕ เพื่อความสงบร่มเย็นแก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ ทั้ง ๓ ระยะ ทั้งในเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

๒.๒.๒ การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

การดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นกระบวนการการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ในสังคม ให้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา และดำเนินการที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจ ดังนี้

ก. คณะสงฆ์

คณะสงฆ์คือกลไกสำคัญในการเป็นผู้นำการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือมหาเถรสมาคม เจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับ ตลอดจน พระภิกษุสามเณรทุกรูป โดยขยายผลการดำเนินงานต่อยอดจากภารกิจของหน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ ครอบคลุมทุกพื้นที่ คณะสงฆ์มีบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมและ สนับสนุนการดำเนินงาน^{๗๙} ดังนี้

^{๗๙}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, ๒๕๕๘), หน้า ๒๕.

๑. ดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภาคีเครือข่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์

๒. ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรและทรัพยากรที่จำเป็นในการขับเคลื่อนงาน ตามมติมหาเถรสมาคมและระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓. ประสาน อำนวยความสะดวกในการใช้พื้นที่ของวัด หรือสถานที่ที่ได้รับจัดตั้งเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เพื่อประสานงานการดำเนินโครงการ รวมถึงการอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ ตามสมควร

๔. รับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนาและเมืองศีลเครือข่ายปกป้องพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นทุกหมู่บ้าน/ชุมชน

๕. ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และเชิญชวนพุทธศาสนิกชน ให้ความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ตามรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมโดยเน้นการจัดกิจกรรมการพัฒนาตนตามหลักศีล ๕ การจัดกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ และอื่น ๆ

๖. ให้คำปรึกษาแนะนำแก่คณะกรรมการโครงการ หรือพิจารณาดำเนินการอื่น ๆ ตามสมควร

ข. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ขับเคลื่อนดำเนินการในภาพรวมของจังหวัด ดังนี้

๑. แต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านตามโครงสร้างที่กำหนด
๒. เป็นเลขานุการจัดประชุมคณะกรรมการ ระดับจังหวัด เพื่อวางแผนสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนโครงการ รณรงค์เชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมโครงการ และติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานในภาพรวมของจังหวัด

๓. ประสานงานกับคณะกรรมการทุกระดับ เพื่อร่วมมือในการดำเนินงานตามโครงการทุกขั้นตอน

๔. จัดประชุมชี้แจงหรือประสานงานให้มีการชี้แจงคณะสงฆ์ หน่วยงาน กลุ่มบุคคล และบุคคลที่เกี่ยวข้องในจังหวัด เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนโครงการกิจกรรม

๕. ขอความอนุเคราะห์ให้หน่วยงาน กลุ่มบุคคล และบุคคลที่ร่วมดำเนินงาน ให้จัดทำรายงานผลการดำเนินงาน ส่งให้จังหวัดตามขั้นตอนและกรอบระยะเวลา

๖. สนับสนุนส่งเสริม และรณรงค์ให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาตนตามหลักศีล ๕ การจัดกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ ในเรื่องอันเกี่ยวข้องกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในชีวิตและสังคม เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับประชาชนในชาติอย่างต่อเนื่อง

๗. รับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนาและเมืองศีลเครือข่ายปกป้องพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นทุกหมู่บ้าน/ชุมชน

๘. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการประกาศยกย่อง โดยการมอบใบประกาศเกียรติคุณบุคคล ครอบครัว หมู่บ้าน ผู้นำชุมชน สถานศึกษา ส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชน ที่มีผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์

๙. สนับสนุนหน่วยงานอื่นที่มีส่วนร่วมดำเนินการ และให้คอยดูแลช่วยเหลือแก่หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างยั่งยืน

๑๐. ติดตามประเมินผลและรวบรวมผลการดำเนินงานในทุกระดับภายในจังหวัด รายงานเป็นรายเดือนและรายปีให้สำนักนิกายพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ตามแบบรายงานที่กำหนด หรือตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

๑๑. ประชาสัมพันธ์รณรงค์เชิญชวนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

๑๒. ประสานงานกับสื่อต่าง ๆ ภายในจังหวัด เช่น ประชาสัมพันธ์จังหวัด สถานีวิทยุกระจายเสียงของจังหวัด วิทยุชุมชน หอกระจายข่าว เสียงตามสาย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ให้คนในจังหวัดได้รับทราบอย่างกว้างขวาง

๑๓. เผยแพร่ข่าวสารโครงการกิจกรรมสู่สาธารณชน เช่น จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลโครงการทางเว็บไซต์ของจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และเครือข่ายต่าง ๆ

ค. สถานศึกษา

๑. สถาบันการศึกษาร่วมสนับสนุนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูลให้กับหมู่บ้าน ชุมชนหรือหน่วยงานที่ร่วมดำเนินงานโครงการที่ประสานขอความร่วมมือ ให้เป็นระเบียบ ถูกต้อง เป็นหมวดหมู่

๒. ร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์โครงการดังกล่าว ผ่านการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้กับกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้ว เช่น กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์หน้าเสาธงหลังเคารพธงชาติทุกวัน เพื่อเชิญชวนนักเรียนให้สมัครเป็นสมาชิกผู้รักษาศีล ๕ กิจกรรมอบรมธรรมะ โดยพระวิทยากรในสถานศึกษา กิจกรรมแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

๓. ร่วมสนับสนุนดำเนินโครงการ ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลโครงการผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานกิจกรรม สถานศึกษา/โรงเรียนรักษาศีล ๕ ในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

๔. เชิญชวนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้าร่วมโครงการ โดยนักเรียน นักศึกษา เป็นสื่อในการรณรงค์เชิญชวน และขยายผลไปยังภาคส่วนต่าง ๆ และเชิญชวนสมัครเป็นอาสาสมัคร ปกป้องพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นประจำหน่วยงาน/สถานศึกษา

๕. อำนวยความสะดวกให้กับหมู่บ้าน ชุมชน ที่อยู่ในเขตบริการสถานศึกษาที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ เช่น ออกแบบแผ่นพับ ออกแบบป้ายประชาสัมพันธ์โครงการตามความประสงค์ของวัด ชุมชน หรือหมู่บ้าน

๖. จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ ประชาสัมพันธ์รอบชุมชน หมู่บ้าน เพื่อเผยแพร่โครงการและเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมโครงการ

ง. ภาคเอกชน

๑. ส่งเสริม สนับสนุนโครงการ โดยร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการ ตามที่ได้รับการประสานจากจังหวัด อำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน และร่วมเป็นเจ้าของภาพในการจัดโครงการกิจกรรมเพื่อรณรงค์สร้างกระแส และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

๒. อนุญาตและเปิดโอกาสให้พนักงาน คนงาน ลูกจ้างในหน่วยของตน ได้จัดตั้งกลุ่มหรือรวมเป็นหมู่คณะ ไปร่วมเป็นจิตอาสาช่วยวัด ชุมชน หรือหมู่บ้านจัดกิจกรรมรณรงค์

๓. รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้พนักงานในหน่วยงานได้รับทราบและเข้าร่วมโครงการ โดยผ่านช่องทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ กิจกรรมฝึกอบรมพนักงาน หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

๔. จัดกิจกรรมด้านพัฒนาจิต โดยการนิมนต์พระวิทยากรมาให้ข้อธรรมะ ในโอกาสสำคัญ

๕. รับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนาและมีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายอาสาปกป้องพระพุทธศาสนาในหน่วยงาน/สถานประกอบการ

จ. หมู่บ้าน/ชุมชน

๑. ประสานงานกับวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หรือหน่วยงาน องค์กร ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน และรายงานผลการแต่งตั้งให้อำเภอและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทราบ

๒. จัดประชุมคณะกรรมการประจำหมู่บ้านเพื่อกำหนดกิจกรรม และรณรงค์เผยแพร่ให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเห็นคุณค่าของการรักษาศิล ๕ และการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิตและสังคม เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับประชาชนในชุมชนหมู่บ้าน อย่างต่อเนื่อง โดยประสานการดำเนินงานกับวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

๓. เชิญชวนคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม และสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาตนตามหลักศีล ๕ การจัดกิจกรรมตามวิถีชาวพุทธ และกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

๔. ตรวจสอบติดตามการดำเนินการโครงการของหมู่บ้านที่รับผิดชอบ โดยใช้รูปแบบที่หมู่บ้านหรือชุมชนร่วมกันกำหนด เช่น ประชาคมหมู่บ้าน เป็นต้น

๕. ให้วัด ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หรือศาลาประชาคมหมู่บ้าน ชุมชน เป็นศูนย์กลางในการประสานงานหรือรับใบสมัครของชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ และแจ้งรายงานผลการดำเนินงานรอบ ๑๕ วัน และรอบ ๑ เดือน ให้นายอำเภอ หรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดทราบ

๖. ประสานงานกับสื่อต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น สถานีวิทยุชุมชน หอกระจายข่าวเสียงตามสายหรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อทำการประชาสัมพันธ์โครงการให้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

๗. จัดทำแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์เชิญชวนประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเข้าร่วมโครงการ ณ บริเวณหน้าวัด หรือหน้าที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือศาลาประชาคมหมู่บ้าน

๘. เผยแพร่โครงการเครือข่าย สถานศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหรือผ่านเครือข่ายสื่อมวลชนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้ทราบ และเชิญชวนให้ไปเข้าโครงการ

๙. รับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนาและมีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายอาสาปกป้องพระพุทธศาสนาในหมู่บ้าน/ชุมชน

สรุปได้ว่า สถาบันทางสังคมทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ โดยให้การสนับสนุนโครงการตามที่ได้รับประสานจากจังหวัด อำเภอ ตำบล หรือหมู่บ้าน ร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดโครงการกิจกรรมเพื่อรณรงค์ สร้างกระแส และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม และร่วมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนคนในสังคมได้รับทราบและเข้าร่วมโครงการ โดยผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามสมควร ประการสำคัญ คือ ทั้งในส่วน of คณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานพระพุทธศาสนา สถานศึกษา ภาคเอกชน ตลอดจนหมู่บ้าน/ชุมชน ได้มีการรับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนาและมีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายอาสาปกป้องพระพุทธศาสนาในทุกระดับ

๒.๒.๓ กระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

กระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่าย เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่สมัครใจที่จะมาร่วมกันรักษาศีล ๕ ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน^{๔๐} การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุข ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ก. การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ระดับจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งเพื่อบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุข โดยมีโครงสร้างประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด (มหานิกายและธรรมยุติกนิกาย) เป็นที่ปรึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ปลัดจังหวัดเป็นรองประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัด ไม่เกิน ๙ ท่าน (ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด, นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด, พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด, สาธารณสุขจังหวัด, เกษตรจังหวัด, ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา, พัฒนาชุมชนจังหวัด, ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ฯลฯ) ผู้แทน เจ้าคณะจังหวัด ๒ นิกาย ผู้แทนเครือข่ายทางศาสนา (พุทธสมาคม, ยุวพุทธิกสมาคม ฯลฯ) เป็นกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิตามที่จังหวัดเห็นสมควร (ผู้นำตามธรรมชาติ/ปราชญ์ท้องถิ่น ฯลฯ) ไม่เกิน ๓ คน ร่วมเป็นกรรมการ และมีวัฒนธรรมจังหวัดและผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นกรรมการ และเลขานุการร่วม และมีนักวิชาการวัฒนธรรมและนักวิชาการศาสนา (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) ที่ได้รับมอบหมายจำนวน ๒ คน เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. อำนวยการ ประสานงานและประชุมหารือกับเจ้าอาวาส ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนเพื่อวางแผนรณรงค์เชิญชวนประชาชนเข้าร่วมโครงการ ฯ กับจังหวัด

๒. ส่งเสริม สนับสนุนอำนวยการบริหารโครงการและให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ฯ ให้กับคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน ภายในจังหวัดให้เกิดการพัฒนาและบรรลุเป้าหมาย

^{๔๐}อ้างแล้ว, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, หน้า ๓๓.

๓. ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด กำกับดูแลโครงการ ฯ ทั้งจังหวัด

๔. กำกับติดตามการดำเนินโครงการ ฯ ภายในจังหวัดและเป็นผู้ประเมิน “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ที่ผ่านเกณฑ์ (ตามแบบหมู่บ้านรักษาศีลห้า) และรวบรวมรายงานส่งกรมการศาสนาและสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ

๕. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๖. มีอำนาจสั่งการให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภายในจังหวัดเอื้ออำนวยและสนับสนุนการดำเนินการ โครงการ ฯ เพื่อให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์

๗. ให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการโครงการ ฯ ภายในจังหวัดเป็นราย ๑๕ วัน รายเดือน และรายปี รวมทั้งประมวลสรุปผลเป็นภาพรวมรายงานตามแบบหมู่บ้านรักษาศีลห้า ส่งกรมการศาสนา และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๘. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงวัฒนธรรม

ข. การแต่งตั้งคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้ง โดยประสานงานกับเจ้าอาวาส และผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ผู้นำหน่วยงานระดับท้องถิ่น (อบต. กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ) ตลอดจนคนในหมู่บ้านเป้าหมาย เป็นผู้นำเสนอรายชื่อคณะทำงาน ฯ ดังกล่าวประจำหมู่บ้าน ๆ ละ ๑ คณะ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการ ฯ ภายใต้วัดและหมู่บ้านนั้น ๆ โดยร่วมศึกษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในหมู่บ้าน ร่วมคิดกิจกรรมที่สอดคล้องและสร้างสรรค์ เพื่อให้นำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยมีวัดเป็นสถานที่ปลูกปัญญาและเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของหมู่บ้านให้เกิดเป็นครอบครัวรักษาศีล ๕ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ จากความรักความศรัทธาที่มีต่อวัดแห่งนั้น ๆ

โครงสร้างของคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย นายอำเภอ และเจ้าคณะอำเภอ/ตำบลที่วัดนั้นตั้งอยู่ เป็นที่ปรึกษา โดยมีเจ้าอาวาส เป็นประธานคณะทำงาน ผู้ใหญ่บ้านเป็นรองประธานและหัวหน้าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในตำบล/หมู่บ้านไม่เกิน ๑๐ คน (ประธาน สภาวัฒนธรรมอำเภอ/ตำบล, ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้บริหารสถานศึกษาที่วัดตั้งอยู่, กำนัน, อาสาสมัครสาธารณสุข, นักจัดรายการวิทยุชุมชน, พัฒนาการตำบล ฯลฯ) และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๙ รูป/คน (เป็นคนในชุมชนที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติ เช่น เจ้าอาวาสที่เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ข้าราชการที่เกษียณ/คนที่ชาวบ้านนับถือ/ผู้นำเด็ก/ผู้นำเอกชนภาคธุรกิจ ฯลฯ) ซึ่งจะเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมโครงการ ฯ ในชุมชน) ผู้แทนเครือข่ายทางศาสนาในพื้นที่ (พุทธสมาคมยุวพุทธิกสมาคม ศพอ. ลานธรรม ฯลฯ) ร่วมเป็นคณะทำงาน และโดยมีนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ เป็นคณะทำงาน และเลขานุการ ผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. ดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน เพื่อปรึกษาหารือและมอบหมายบุคคลให้ดำเนินงานตามโครงการ ฯ เพื่อจัดตั้ง “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๒. ดำเนินการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนสมาชิกในครัวเรือนมาร่วมรักษาศีล ๕

๓. ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกระบวนการในการวางแผนขับเคลื่อนสู่ประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนอาจมีการมอบหมายให้อาสาสมัครเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมย่อยต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด

๔. ตรวจสอบติดตามการดำเนินการโครงการ ฯ และร่วมแก้ไขปัญหามาตามสถานการณ์

๕. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนในชุมชนมาร่วมรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขอความร่วมมือทุกหน่วยงานในชุมชนสอดแทรกกิจกรรมการรณรงค์รักษาศีล ๕ ไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน จัดเสวนา เยี่ยมเยียนให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ จัดเทศนาธรรมในโอกาสต่าง ๆ ในวันธรรมสวนะ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานแต่งงาน งานเทศกาลต่าง ๆ งานประเพณี โดยสอดแทรกความสำคัญของการรักษาศีล ๕ เข้าไปในบทเทศน์และกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านชุมชน

๖. เป็นผู้ประเมินสมาชิกของครอบครัวที่รักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์เป็น “ครอบครัวรักษาศีล ๕” (แบบหมู่บ้านรักษาศีล ๕) จากนั้นรายงานจังหวัดทราบ เพื่อมอบเกียรติบัตรในโอกาสวันสำคัญ

๗. แต่งตั้งคณะทำงานในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร

๘. มีอำนาจเรียกส่วนราชการในชุมชน มาสอบถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ฯ

๙. รายงานสรุปผลการดำเนินการโครงการ ฯ ของหมู่บ้านที่รับผิดชอบ เป็นราย ๑๕ วัน รายเดือน รวมทั้งประมวลสรุปผลในภาพรวมรายปี ตามแบบหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ส่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อรวบรวมนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ การดำเนินงานโครงการ ฯ

ก. การดำเนินงานในส่วนกลาง กรมการศาสนาจัดทำโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” : ชาวประชาเป็นสุข ดำเนินการ ดังนี้

กิจกรรมหลัก

๑. ขอความร่วมมือให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด ประสานความร่วมมือกับเจ้าคณะจังหวัด (มหานิกายและธรรมยุติกนิกาย) เจ้าอาวาสวัดทุกวัดในทุกจังหวัด/นายอำเภอท้องที่ทุกอำเภอ/เทศบาลทุกแห่ง/องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่ง/องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง/ส่วนราชการในภูมิภาค/กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกท้องที่/ที่ทำการปกครองจังหวัด/สถานศึกษาทุกแห่ง/เครือข่ายของกรมการศาสนา ลานธรรมลานวิถีไทย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระธรรมวิทยากร คลินิกคุณธรรมในสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธให้ทุกภาคส่วนในจังหวัดร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ และรณรงค์ประชาสัมพันธ์เชิญชวนประชาชนในทุกพื้นที่ มองเห็นคุณค่าและร่วมสมัครเป็นสมาชิก “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยเน้นส่งเสริมให้หมู่บ้านที่ใกล้เคียงร่วมปฏิบัติรักษาศีล ๕

๒. กรมการศาสนาประสานงาน ขอความร่วมมือกระทรวงกรมต่าง ๆ ในส่วนกลาง สั่งการให้ข้าราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในสังกัดให้การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมรณรงค์การรักษาศีล ๕ ในทุกพื้นที่ ตลอดจนขอความร่วมมือหน่วยงานในระดับกระทรวง กรม รัฐวิสาหกิจ เอกชน ให้เข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนกิจกรรมการรณรงค์รักษาศีล ๕ ทั่วประเทศ เชิญชวนประชาชนทุกพื้นที่ในสังกัด ให้เห็นคุณค่าและสมัครเป็นสมาชิก “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

กิจกรรมรอง

ส่งเสริมให้โรงเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนาทุกโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนวิถีพุทธในกองทุนเผยแผ่พระพุทธศาสนาเฉลิมพระเกียรติของกรมการศาสนา จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและจัดกิจกรรมรณรงค์รักษาศีล ๕ กับทั้งส่งเสริมให้มีการสร้างเยาวชนยุคใหม่ใส่ใจการรักษาศีล ๕ มีความปรองดองสมานฉันท์โดยดำเนินการในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๑. กรมการศาสนาจัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุขและมอบให้กับจังหวัด/หมู่บ้านต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

๒. กรมการศาสนาขอความร่วมมือกระทรวงมหาดไทย มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหน่วยงานหลักในรณรงค์ทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชนในชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ เชิญชวนประชาชนในหมู่บ้านมาร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พร้อมมอบใบสมัครสมาชิกครอบครัวรักษาศีล ๕ แก่ผู้สนใจ

๓. กรมการศาสนาขอความร่วมมือสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ๗๖ จังหวัดทั่วประเทศ ติดตามประมวลผลโครงการ ฯ ทั้งจังหวัด และจัดทำรายงานในระดับจังหวัดแจ้งให้กรมการศาสนา ทราบเป็นรายปักษ์ (ทุก ๑๕ วัน) รายเดือนและรายปี และขอความอนุเคราะห์จากผู้ใหญ่บ้านติดตาม ผล และจัดทำรายงานในระดับหมู่บ้านแจ้งจังหวัดทราบ เป็นรายปักษ์ รายเดือน และรายปี

๔. ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวสมัครเข้าร่วมโครงการมากกว่า ๕๐% ของจำนวน สมาชิกในครอบครัวทั้งหมดและผ่านเกณฑ์ จะได้รับเกียรติบัตร “ครอบครัวรักษาศีล ๕”

๕. หมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนที่เป็น “ครอบครัวรักษาศีล ๕” มากกว่า ๕๐% ของจำนวน ครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านและผ่านเกณฑ์ จะได้รับการประกาศเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยทาง จังหวัดจะเป็นผู้จัดพิธีมอบใบประกาศเกียรติคุณให้กับผู้แทนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และจะมีการคัดเลือก จากจังหวัด โดยหากหมู่บ้านใดที่มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน จะเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดีเด่น” จะได้รับโล่ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดีเด่น”

๖. การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน ให้กรมการศาสนาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนใน การดำเนินงานให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสำนักงานวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอ เพื่อใช้จ่าย ในการดำเนินงานจัดประชุม/เชิญชวนหน่วยงาน/ส่วนราชการในจังหวัด/อำเภอ/องค์การศาสนามาร่วม รมรงค์เชิญชวนและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนรักษาศีล ๕ ทั้งจังหวัด/หมู่บ้าน

๗. กรมการศาสนา มีงบประมาณจำกัด จึงอาจขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือจาก เครือข่ายทางศาสนา/หน่วยงานในทุกกระดับ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้การส่งเสริมสนับสนุน โดย สนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรของหน่วยงานในการดำเนินงานในภารกิจนี้ อาทิ อนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ ใน การติดตั้งคัดเอาต์ประชาสัมพันธ์ ให้สถานที่จัดประชุมพร้อมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องเสียง หรืออื่น ๆ ตามที่ หน่วยงานพอจะอนุเคราะห์ได้ เป็นต้น โดยขอให้ถือว่าการสร้างเสริมคุณธรรมของคนในชาตินั้นเป็น หน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องเอื้อเพื่อต่อกัน

ข. การดำเนินงานในส่วนภูมิภาค

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจัดตั้งเป็นศูนย์ประสาน โครงการ ฯ ระดับจังหวัดและประสานงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ระดับจังหวัด เพื่อบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕: ชาวประชาเป็นสุข โดยมีโครงสร้าง ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด (มหานิกาย และธรรมยุติกนิกาย) เป็นที่ปรึกษา ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน กรรมการ ปลัดจังหวัดเป็นรองประธานกรรมการ และมีวัฒนธรรมจังหวัดและผู้อำนวยการสำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการร่วม และมีนักวิชาการวัฒนธรรมและนักวิชาการ ศาสนา (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด) ที่ได้รับมอบหมายเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการร่วม

๒. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ระดับจังหวัด โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานเพื่อวางแผนในการสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนการจัดตั้ง “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” รณรงค์เชิญชวนประชาชนมาร่วมรักษาศีล ๕ และติดตามความคืบหน้าของโครงการที่ขับเคลื่อนโดย เจ้าอาวาสและผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ ในทุก ๑๕ วันและรายงานให้กรมการศาสนาทราบ

๓. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ประสานงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน โดยประสานงานกับเจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน เป็นผู้นำเสนอรายชื่อคณะทำงาน ฯ ดังกล่าวประจำหมู่บ้าน หมู่บ้านละ ๑ คณะ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการ ฯ ภายใต้วัดและหมู่บ้านนั้น ๆ โดยนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอจะต้องเลือกหมู่บ้าน อย่างน้อยอำเภอละ ๑ หมู่บ้าน ที่ผ่านเกณฑ์ “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งจังหวัดจะคัดเลือกให้เป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดีเด่น” จังหวัดละ ๑ หมู่บ้าน จากนั้นมีการถ่ายทำเป็นวิดีโอถึงวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านที่ดีงามและนำออกเผยแพร่และส่งมอบให้กรมการศาสนา

๔. ในการดำเนินงานภายในจังหวัดจะเป็นเสมือนมีการแบ่งสายการทำงานเป็น ๒ สาย

ในส่วนของฝ่ายราชการหรือฝ่ายฆราวาสในจังหวัด จะเริ่มจากผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน วัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นเลขานุการร่วม จากนั้นจะมีการแต่งตั้งคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านเป็นรองประธาน มีนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ และมีผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการซึ่งทางฝ่ายราชการจะมีนายอำเภอ อบจ. อบต. เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมให้มีการรักษาศีล ๕ เพื่อให้กำลังใจผู้ที่ขับเคลื่อนโครงการของฝ่ายคณะสงฆ์ อาจมีการตรวจเยี่ยม ในสายนี้ผู้ใหญ่บ้านจะร่วมกับนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอรายงานผลให้วัฒนธรรมจังหวัดและเจ้าอาวาสทราบ ซึ่งวัฒนธรรมจังหวัดจะรวบรวมทุกหมู่บ้านรายงานภาพรวมให้ผู้ว่าราชการจังหวัด กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

ในส่วนของฝ่ายคณะสงฆ์ในจังหวัด จะเริ่มจากเจ้าคณะจังหวัด (มหานิกายและธรรมยุติกนิกาย) เป็นที่ปรึกษาในคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด และมีผู้แทนเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๒ นิกายเป็นกรรมการร่วมบริหารโครงการ จากนั้นจะเป็นคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน มีเจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบลเป็นที่ปรึกษา เจ้าอาวาสเป็นประธาน พระผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสจะเป็นผู้ช่วยเลขานุการทำหน้าที่ประสานงาน มี อบต. เป็นคณะทำงาน การดำเนินงานในสายนี้จะมีเจ้าคณะอำเภอ/เจ้าคณะตำบล/เจ้าอาวาส/อบต. คอยให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕

๕. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสานงานกับเจ้าอาวาส/ผู้ใหญ่บ้านในคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน เพื่อมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการเชิญชวนสร้างแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนในเขตบริการของวัดสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกครอบครัวรักษาศีล ๕ ในชีวิตประจำวันโดยมีนายอำเภอไปเยี่ยมเยียนวัดต่าง ๆ ที่ดำเนินการ

๖. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจัดประชุมชี้แจงคณะสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรทางพระพุทธศาสนา เครือข่ายของกรมการศาสนา (ศพอ.ลานธรรม ฯลฯ) ผู้แทนภาคเอกชน (หอการค้าจังหวัด ฯลฯ) ในจังหวัด เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจ เกี่ยวกับการขับเคลื่อนกิจกรรมการรณรงค์รักษาศีล ๕ ให้เกิดขึ้นในทุกครัวเรือนทุกหมู่บ้านครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยเชิญชวนให้ประชาชนทุกครัวเรือนมาสมัครเป็นสมาชิกครอบครัวรักษาศีล ๕ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยสมัครผ่านวัดใกล้บ้านหรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหรือนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ หรือเว็บไซต์ของจังหวัด โดยให้กรอกใบสมัครเพียง ๑ ฉบับ ซึ่งในช่วงท้ายของใบสมัครจะมีการประเมินผลหลังจากสมัครแล้วภายใน ๑๕ วัน คณะทำงาน ฯ ประจำหมู่บ้านจะมาประเมินสมาชิกที่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการ ฯ

๗. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอความร่วมมือและประสานงานกับทุกหน่วยงานในจังหวัดขึ้นป้ายประชาสัมพันธ์เชิญชวนพุทธศาสนิกชนมาสมัครเป็นสมาชิก “ครอบครัวรักษาศีล ๕” ได้ที่วัดใกล้บ้านหรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่ร่วมโครงการหรือที่นักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ ตลอดจนมอบหมายให้นักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกต่อผู้ที่มีความประสงค์จะสมัครเข้ามาเป็นสมาชิก “ครอบครัวรักษาศีล ๕”

๘. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ใหญ่บ้านขึ้นทะเบียนบุคคลในครอบครัว ศีล ๕ ตามใบสมัครที่ยื่นต่อวัดใกล้บ้านหรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนจัดทำทะเบียนรายชื่อสมาชิกของครอบครัวที่รักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์แล้ว และที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ส่งจังหวัดและแจ้งถึงความพร้อมของหมู่บ้านตนเองที่จะให้คณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ระดับจังหวัดมาประเมินเพื่อเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” อย่างน้อยอำเภอละ ๑ หมู่บ้าน ที่ผ่านเกณฑ์ และอย่างน้อยจังหวัดละ ๑ หมู่บ้านที่เป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดีเด่นประจำจังหวัด”

๙. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดรวบรวมทะเบียนรายชื่อสมาชิกในครอบครัวรักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์แล้วและที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ตลอดจนให้จัดทำทะเบียนรายชื่อหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์แล้ว และยังไม่ผ่านเกณฑ์จากการรายงานของผู้ใหญ่บ้านทั้งจังหวัด

๑๐. คณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน โดยเจ้าอาวาสร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน นักวิชาการวัฒนธรรมอำเภอ เป็นผู้ทำการประเมิน “ครอบครัวรักษาศีล ๕”

๑๑. คณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ระดับจังหวัดโดยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดจังหวัด ร่วมกับ วัฒนธรรมจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็นผู้ทำการประเมิน “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ตามที่ผู้ใหญ่บ้านแจ้งความประสงค์ขอรับการประเมิน

๑๒. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จัดพิธีมอบโล่หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดีเด่น และมอบใบประกาศให้กับผู้แทนครอบครัวรักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์เป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติต่อสาธารณชน

ขั้นตอนที่ ๓ การติดตามประเมินผลโครงการ ฯ

การติดตามประเมินผลโครงการ ฯ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้จังหวัดและหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ ฯ ได้ติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ ฯ ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า ประหยัด ทรัพยากรของทางราชการและปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นมาจากการดำเนินงานของชุมชน ตลอดจนเพื่อให้ข้อสังเกต ข้อคิดเห็นและหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

ก. การติดตามประเมินผลในระดับจังหวัด

กระบวนการจัดทำรายงาน และการติดตามประเมินผลระดับจังหวัดให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดรายงานเป็นรายจังหวัด ตามแบบรายงานผลของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (แบบหมู่บ้านรักษาศีล ๑) และนำส่งรายงานกรรมการศาสนา โดยสรุปผลจากการประเมินผลเบื้องต้นคิดเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ % ของจังหวัด ส่วนระยะเวลาและความถี่ในการรายงานผล ให้รายงานผลการดำเนินงานแจ้งกรรมการศาสนา ทุก ๑๕ วัน และสรุปเป็นรายเดือน/รายปี โดยการประเมินผล “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ที่ผ่านเกณฑ์เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารโครงการ ฯ ระดับจังหวัด

ข. การติดตามประเมินผลในระดับหมู่บ้าน

กระบวนการจัดทำรายงาน และการติดตามประเมินผลระดับหมู่บ้าน ให้ดำเนินการภายในทุก ๑๕ วัน ซึ่งจะมีการประเมินผลโดยคณะทำงานโครงการ ฯ ประจำหมู่บ้าน ขอความร่วมมือให้ผู้ใหญ่บ้านที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ฯ เป็นผู้จัดทำรายงานเป็นรายหมู่บ้าน ตามแบบรายงานผลของหมู่บ้าน (แบบหมู่บ้านรักษาศีลห้า ๒) โดยมีนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอคอยให้การดูแลอย่างใกล้ชิดและนำส่งรายงานไปยังจังหวัด โดยให้รายงานเกี่ยวกับ การดำเนินการเชิญชวนไปแล้วกี่ครอบครัว กี่คน ผลการประเมินเบื้องต้น คิดเป็นกี่ย % ของหมู่บ้าน ส่วนระยะเวลาและความถี่ในการรายงานผล ให้รายงานผลการดำเนินงานแจ้งสำนักวัฒนธรรมจังหวัดทุก ๑๕ วัน และสรุปเป็นรายเดือน/รายปี

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๒.๓.๑ ความหมายของสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ความหมายของสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

คำว่า “สันติ” หมายถึง ความสงบ และคำว่า “สันติสุข” หมายถึง ความสุขที่เกิดจากความสงบ^{๘๑} ในทางพระพุทธศาสนา สันติสุข คือ หลักการของการดับทุกข์ ดังที่คราวหนึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเกี่ยวกับนิพพานว่า “ธรรมดว่าอมตะเป็นของเห็นได้ยากสักจะมีใช้สิ่งที่เห็นได้ง่ายเลยชำแรกค้นหาได้แล้วเมื่อรู้ได้เห็นอยู่ ย่อมไม่มีอะไรค้างใจ” ปุถุชนชอบเพิ่มอัตราหรือขีดระดับของความสุขให้สูงขึ้นด้วยการหาทางเพิ่มความร่ำเพื่อจะให้ได้มีความสุขให้มากยิ่งขึ้นการแสวงสุขของปุถุชนเป็นเหมือนการก่อกระแสไฟไหม้ไฟขึ้นแล้วได้รับความสนุกสนานชื่นฉ่ำเยือกเย็นจากการดับไฟนั้นยิ่งไฟไหม้ให้ลูกไฟลงร้อนแรงขึ้นเท่าใดก็ยิ่งใช้ความแรงในการดับทำให้เกิดเสียงฉีกฉาววูบวาบโอดโพนมากขึ้นเท่านั้นปุถุชนจึงมักดำเนินชีวิตในแบบของการไหม้ไฟดำเนินชีวิตส่วนผู้หลุดพ้นแล้วเป็นเหมือนผู้ที่ดับไฟสำเร็จแล้วอยู่สุขสบายเยือกเย็นปลอดภัยไม่ต้องถูกเผาผลาญ^{๘๒}

ความอยู่เย็นเป็นสุข คือ ดุลยธรรม ซึ่งหมายถึงการกระทำที่นำไปสู่ความสมดุลของการอยู่ร่วมกันอันประกอบด้วยดุลยภาพของกายจิตสังขมและสิ่งแวดล้อม หรืออาจเรียกว่าเกิดความเป็นธรรมทางสังขมซึ่งมีลักษณะเป็นองค์รวม (Wholeness) โดยอาศัยหนทางที่เรียกว่ามรรค คือ การอยู่ร่วมกันด้วยสันติสดมภ์ ๓ คือ จิตวิวัฒน์ การพัฒนาจิตให้กว้างไม่เห็นแก่ตัว (ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง) การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นไม่รวมศูนย์ (เศรษฐกิจดุลยนิยม) การเปลี่ยนจากเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นเศรษฐกิจดุลยนิยมและสัมมนาพัฒนา คือ การพัฒนาเพื่ออุดมการณ์สูงสุดและส่งเสริมสดมภ์โดยมีองค์ประกอบ ๘ ประการ ได้แก่ การศึกษา ศาสนา สุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน การสื่อสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และกฎหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนสังคมอยู่เย็นเป็นสุข ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขการส่งเสริมการพัฒนาอย่างบูรณาการโดยมีพื้นฐานอยู่บนการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่^{๘๓}

^{๘๑}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๑,๒๐๖.

^{๘๒}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย, พิมพ์ครั้งที่ ๓๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฉลิธิมม์, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓๔.

^{๘๓}ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงบนรากฐานวัฒนธรรมชาวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์อักษร, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔.

สันติสุขเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการสงบระงับของกิเลสอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ การที่บุคคลหรือกลุ่ม ไม่ทะเลาะ แกร่งแย่ง วิวาท มุ่งร้าย ด้วยอำนาจของทิวฐิ หรือการยึดมั่นถือมั่น^{๘๔} สันติสุขหรือสันติภาพย่อมเป็นเอกภาพและความสอดคล้อง ประสานกลมเกลียว ความเสรีภาพ และความยุติธรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในสังคม และ สันติที่แท้จริงและเป็นพื้นฐานของสันติเชิงสังคมก็คือสันติภายใน^{๘๕}

สรุปได้ว่า สันติสุข คือ ความสุขที่เกิดจากความสงบ เป็นองค์รวมเรื่องสันติภาพที่ต้องกล่าวไว้สมบูรณ์ในภาวะ ที่สงบ ราบรื่น ผู้คนดำรงชีวิตเป็นสุข และมีสมานฉันท์ต่อกัน เป็นสภาพสังคมอันเป็นอุดมคติซึ่งมนุษย์ไม่ทำความรุนแรงต่อตนเอง ต่อเพื่อนมนุษย์ ต่อสิ่งมีชีวิต และต่อธรรมชาติแวดล้อม สันติสุขจึงเป่าหมายและกระบวนการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง

๒.๓.๒ ความสำคัญของสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ความสำคัญของสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

สันติสุขมีความสำคัญในลักษณะทำให้เกิดความสบายความเย็นใจ ความสงบระงับ เป็นความสุขที่เกิดจากภาวะแห่งความสงบและสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปถึงความอิสระจากปัจจัยทั้งปวง สันติสุขมีความสำคัญที่ต้องมีความเข้าใจเห็นชอบถูกต้องในเรื่องโลกและชีวิต เมื่อมีความเห็นที่ถูกต้องแล้ว การดำเนินชีวิตก็จะเป็นไปอย่างถูกต้องทางความคิด คำพูด และการกระทำก็จะปรากฏออกมาในทางที่ดีงามการเข้าใจ ความสำคัญของสันติสุข มีดังนี้

๑. สันติสุข เป็นความร่มเย็น การเว้นการกระทำที่ชั่วการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม การมีศีล คือ การสำรวมระวังยับยั้งกายวาจาการแสดงออกด้วยพรหมวิหารธรรมมีเมตตากรุณาเป็นต้น มุ่งเน้นสันติสุข ความร่มเย็นเป็นสุขของสังคม ความอยู่เย็นเป็นสุขของบุคคล การประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต เช่น ลาภ ยศ เกียรติ สรรเสริญ และการไปเกิดในภพที่มีความสุข เรียกว่า อยู่ในชั้นมนุษย์สมบัติและสวรรค์สมบัติหรือทิวฐิอัมมิภักตถะ และส่วนเบื้องต้นของสัมปรายภักตถะศีลธรรมนี้คือศีล เมื่อยุติได้ปัญหาก็หมดไป

^{๘๔}พระมหาพรหมชา ฐมมหาโส, พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๔๖๖.

^{๘๕}Phra Medhi Dhammaporn (Prayoon Mererk), **Buddhist Morality**, (Bangkok: Mahachula longkornrajavidyalaya University Press, 1994), p. 19.

๒. สันติสุข เป็นความสุขคนทั่วไปมีความสุขพื้นฐาน เป็นความสุขโดยตัวของมันเอง และเป็นฐานรองรับที่ช่วยให้ได้รับความสุขจากการเสพอารมณ์ต่าง ๆ ความสุขพื้นฐานนี้ได้แก่ ภาวะที่จิตใจปลอดโปร่งผ่องใสเจิดจ้าไม่มีความมัวหมองวุ่นวายหรือเรื่องติดค้างกังวลใจใด ๆ มีความสะอาดสว่างสงบ อยากรู้ก็ตาม ผู้มีภาวะจิตใจเช่นนี้ย่อมเรียกว่าเป็นผู้มีความสุข

๓. สันติสุข เป็นความสงบสันติ กามสุขเป็นสุขที่ถูกตัณหาปรุงแต่งอยู่ใต้อิทธิพลของตัณหา คือ เนื่องด้วยความชอบใจไม่ชอบใจที่สั่งสมไว้เป็นความเคยชินภาวะ เช่นนี้นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้งภายในจิตใจบุคคล ความกระทบกระทั่งระหว่างบุคคล เป็นต้น ซึ่งเป็นต้นตอของความยุ่งยากเดือดร้อนวุ่นวายเป็นอันมาก ซึ่งตรงข้ามกับความสุขไร้อาภิส เมื่อเกิดแก่ใครเมื่อใดก็มีแต่เป็นคุณให้ความสบาย เป็นที่พอใจแก่ผู้นั้นทันที และเกื้อกูลแก่ผู้อื่นทุกคนที่เกี่ยวข้องยังเป็นสุขกันได้มาก คนก็ยิ่งดีมีแต่ส่งเสริมให้เป็นผู้สุขกันยิ่งขึ้นเพราะไม่มีอะไรจะต้องแก่งแย่งช่วงชิงกัน

สันติวิธีเป็นวิธีสนับสนุนกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ กลุ่ม ฉะนั้น การที่ทำให้สังคมเกิดสันติสุขได้นั้นจำเป็นต้องดึงทุกคนในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาหาทางออกร่วมกัน (Inclusive Society) ไม่ใช่ผลักผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกไป (Exclusive Society) ควรทำให้สังคมนี้ให้เป็นสังคมคุณภาพ ซึ่งสังคมคุณภาพนั้นเกิดขึ้นมาได้จากหลายสาเหตุ บางครั้งเริ่มต้นขึ้นมาจากการพยายามหาทางแก้ปัญหาาร่วมกันในสิ่งที่นำมาซึ่งความทุกข์ อาจเริ่มจากความทุกข์ของปัจเจกชน และพัฒนาไปสู่การร่วมกันกับคนที่มีความทุกข์อย่างเดียวกัน และพยายามค้นหาทางออกพร้อม ๆ กัน โดยการร่วมคิด ร่วมริเริ่ม ร่วมวางแผนดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมตรวจสอบน้อยที่สุด ซึ่งการร่วมทุกข์นี้ในทางพุทธศาสนาถือว่าจะทำให้ความรู้สึกร่วมกันนั้นน้อยลง และที่สำคัญการร่วมทุกข์ทำให้ได้มีการปรับทุกข์ ได้รับการปรึกษาหารือกัน จากหนักกลายเป็นเบา ในขณะที่สังคมมีความสลับซับซ้อน (Chaos) เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นมา มักจะมีแนวโน้มไปสู่ความรุนแรงได้ง่าย สันติวิธีจะเข้ามาบีบบทบาท และทำหน้าที่ในการประสานร่องรอยความขัดแย้งเหล่านั้น เพื่อให้สังคมไทยได้ปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากวิธีเดิมที่ใช้อำนาจเข้าไปแก้ไขปัญหาแบบสังคมโบราณซึ่งใช้ไม่ได้แล้วในสังคมปัจจุบัน ไปสู่กระบวนการทางสังคมที่เน้นการเข้ามามีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เรียกว่า วิธีการอารยะ (Civilize) หรือ ความเป็นอารยะ (Civility)^{๔๖}

สรุปได้ว่า สันติสุข มีความสำคัญในลักษณะทำให้เกิดความสบายความเย็นใจ ความสงบระงับ เป็นความสุขที่เกิดจากภาวะแห่งความสงบและสามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าไปถึงความอิสระจากปัจจัยทั้งปวง สันติสุขจึงมีความสำคัญยิ่งที่มนุษย์จะต้องมีความเข้าใจเห็นชอบถูกต้องในเรื่องโลกและชีวิต

^{๔๖}ประเวศ วะสี, สันติวิธีกับสิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๕), ๑-๑๒.

๒.๓.๓ ประเภทของสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ประเภทของสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

การร่วมกันอย่างสันติสุขต้องอาศัยการยอมรับสถานะศักดิ์ศรีของกันและกัน ถ้าปรารถนา การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องยาก แต่ไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย เพราะปัญหาสำคัญ คือ คนที่เพียรพยายามจะสร้างสันติสุขหรือสันติภาพจะต้องเริ่มจากจิตใจของปัจเจกชนแต่ละคนเสียก่อน กล่าวคือ จะต้องมีความสงบภายในใจ ถ้ายังไม่สงบภายในใจเราจะไม่สามารถสร้างสันติภาพได้ ในพระพุทธศาสนา เน้นไปที่ยุดิ การเบียดเบียน ประทุษร้ายกัน เบียดเบียนกันทางร่างกาย เบียดเบียนกันทางทรัพย์สิน สร้างอาชญากรรมทางเพศ ทำลายล้างผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โทกหกหลอกลวงกันเบียดเบียนกัน ด้วยสิ่งเสพติดให้โทษต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นว่าเมื่อมองเป้าหมายที่จะให้เกิดเป็นสันติภาพแล้วเราจะสรุป รวมด้วยคำเพียงสามคำเท่านั้นเอง คือ การที่เราสามารถสงบความทุกข์ได้ สามารถสงบภัยได้ สามารถสงบโรคได้^{๘๗} การแบ่งประเภทของสันติสุขสามารถจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท คือ โลกียสันติสุข และโลกุตตรสันติสุข ดังนี้

๑. โลกียสันติสุข

โลกียสุข คือ สุขที่ เนื่องด้วยโลกียธรรม หมายถึง ความสุขอันเป็นวิสัยของโลกสุขที่อิงอาศัยโลกเป็นความสุขที่เกี่ยวกับภพและภูมิภพ ในที่นี้ หมายถึง โลกเป็นที่ของสัตว์ภาวะของชีวิตของ สัตว์ภูมิ หมายถึง ชั้นหรือระดับจิตใจ ระดับชีวิตของสัตว์ที่จะไปเกิด ซึ่งจำแนกโดยภูมิมี ๓ ภพ คือ กามภพ รูปภพ และอรุภพ เป็นการแสดงให้เห็นลำดับขั้นของความสุขความทุกข์ในชั้นโลกียะที่เป็น รูปธรรมชัดเจน^{๘๘}

โลกียภูมิอันเป็นชั้นแห่งจิต ระดับจิตใจ ระดับชีวิตในภูมิ ๔ คือ (๑) กามาวจรภูมิ (ชั้นที่ ท่องเที่ยวอยู่ในกาม ระดับจิตใจที่ยังปรารถนากามเป็นอารมณ์ คือ ยังเกี่ยวข้องกับกามคุณระดับจิตใจที่ ของสัตว์ในกามภพทั้ง ๑๑ ชั้น) (๒) รูปาวจรภูมิ (ชั้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในรูป ระดับจิตใจที่ปรารถนารูปธรรม เป็นอารมณ์ ระดับจิตใจของท่านผู้ได้ฌานหรือผู้อยู่ในรูปภพทั้ง ๑๖ ชั้น) และ (๓) อรูปาวจรภูมิ (ชั้นที่ ท่องเที่ยวอยู่ในอรูป ระดับจิตใจที่ปรารถนารูปธรรมเป็นอารมณ์ ระดับจิตใจของท่านผู้ได้อรูปฌานหรือ ผู้อยู่ในอรูปภพทั้ง ๔ ชั้น)^{๘๙}

^{๘๗}พระเทพดิลก (ระแบบ จิตตภาโณ), ศาสนากับสันติภาพ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทแปดสิบเจ็ดจำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๓๗.

^{๘๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๑๙๘.

^{๘๙}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๒.

ทั้ง ๓ ภูมินี้ เป็นความสุขที่จัดอยู่ในความสุขประเภทโลกีย์สุข มีลำดับความเข้มข้นของความสุข มีความหมายและความละเอียดประณีตต่างกันสุดแต่กรรมที่แต่ละคนกระทำไว้ แต่ความสุขดังกล่าวย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกฎไตรลักษณ์ไม่ทำให้พ้นทุกข์ ดังนั้น ความสุขโดยนัยนี้เป็นความสงบเป็นสุขที่เข้าข่ายสันติสุข

๒. โลกุตตรสันติสุข

โลกุตตรสุข คือ ความสุขที่อยู่เหนือวิชิชาวโลก หมายถึง ความสุขอันเป็นเรื่องภายในจิตใจที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยสติปัญญาเป็นความสงบ สันติอันเกิดขึ้นภายในจิตใจโดยแท้ ความสุขนี้ เป็นความสงบระงับ เป็นสันติภาวะ เรียกว่า โลกุตตรสันติสุข ซึ่งในระดับนี้ จะเข้าถึงได้ด้วยหลักอริยมรรคอันเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติของบุคคลเพื่อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ที่เรียกว่าทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์) ได้แก่ อริยมรรคซึ่งแปลว่า มรรคหรือหนทางอันประเสริฐ^{๙๐}

นอกจากนี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับอนาถปิณฑิกคหบดี ไว้ว่า สุขของคฤหัสถ์มี ๔ ประการ ประกอบด้วย (๑) อตถิสุข คือ สุขที่เกิดแก่ความมีทรัพย์ (๒) โภคสุข คือ สุขเกิดแต่การจ่ายทรัพย์บริโภค (๓) อานันยสุข ๓ คือ สุขเกิดแต่ความไม่เป็นหนี้ และ (๔) อนวัชชสุข คือ สุขเกิดแต่ประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ^{๙๑} สันติสุขในพระพุทธศาสนา สามารถแสดงออกทางลักษณะทางการกระทำ หรือกรรม ๓ ได้แก่ กาย วาจา และใจ ดังนี้

๑. กายเป็นสุข ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้ระบุถึงเรื่องของกายกรรมที่ทำให้เกิดความสุขได้นั้น ระบุไว้ว่า “กายกรรมที่ถือปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามสมควรแก่ทิวฐิ วชิกรรมที่ถือปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามสมควรแก่ทิวฐิ มโนกรรมที่ถือปฏิบัติให้บริบูรณ์ตามสมควรแก่ทิวฐิ เจตนาความปรารถนาความตั้งใจและสังขารทั้งหลายของบุคคลผู้มีสัมมาทิวฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาญาณะ และสัมมาวิมุตติ ธรรมทั้งหมดนั้นย่อมเป็นไปเพื่อผลที่น่าปรารถนาว่าใคร่น่าพอใจเกื้อกูลเป็นสุขข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะทิวฐิติ”^{๙๒} กล่าวได้ว่า กายกรรมที่ทำให้เข้าถึงความสุขได้นั้น ต้องมีจุดเริ่มต้นที่ความคิดหรือการมีสัมมาทิวฐิ จึงจะทำให้การกระทำ และการประกอบอาชีพการงานเป็นไปด้วยความดีงาม มุ่งเข้าสู่การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นกับตนเองและหมู่ชน

^{๙๐}อริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นมัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) ประกอบด้วย สัมมาทิวฐิ (เห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (กระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (เพียรชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ), ดูรายละเอียดใน วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓/๒๑.

^{๙๑}อง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๒/๑๐๕-๑๐๖.

^{๙๒}อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๐๔/๒๔๖.

๒. วาจาเป็นสุข ตัวอย่างของลักษณะการใช้วาจาให้เกิดสันติสุขที่ดีที่สุดนั้น คือ วาจาของพระพุทธเจ้าในการแสดงธรรมเพื่อสร้างสันติสุขให้กับหมู่ชน ดังความในพระไตรปิฎกว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อีกประการหนึ่งเทศนาที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมในเรื่องมารยาทการพูดก็นับว่ายอดเยี่ยมคือบุคคลบางคนในโลกนี้ไม่พูดวาจาเกี่ยวกับมุสาวาท ไม่พูดวาจาอันทำความแตกร้างกัน ไม่พูดวาจาอันส่อเสียด ไม่มุ่งเอาชนะกัน กล่าววาจาอันเกิดจากความแค้นเคือง กล่าวแต่วาจาอันมีหลักฐานด้วยปัญญาชื่อว่ามโนตา ตามกาลอันควร ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญนี่คือเทศนาอันยอดเยี่ยมในเรื่องมารยาทการพูด”^{๙๓}

๓. ใจเป็นสุขสันติ สุขในพระพุทธศาสนามีจุดหมายสูงสุด คือ นิพพาน ทั้งนี้ในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีระบุถึงการนำธรรมมาเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจให้สะอาดเป็นที่รองรับความสุขหรือสิ่งที่เป็นกุศล โดยเรียนรู้ตามจิตและหาทางรู้เท่าทันจิตของตนไม่ให้ถูกมารหรือกิเลสครอบงำ ลักษณะของผู้มีใจเป็นสุขได้นั้น ดังความว่า “ภิกษุในธรรมวินัยนี้ทำให้แจ้งเจโตวิมุตติปัญญาวิมุตติอันไม่มีอาสวะเพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเองเข้าถึงอยู่ในปัจจุบัน ภิกษุทั้งหลายนี้แลเป็นคำอธิบายในเรื่องผลของภิกษุ เราไม่เล็งเห็นกำลังอื่นแม้อย่างหนึ่งซึ่งข่มได้แสนยากเหมือนกำลังของมาร ๓ นี้เลย บุญนี้จะเจริญขึ้นได้อย่างนี้ก็เพราะสมทานกุศลธรรมเป็นเหตุ”^{๙๔}

ประการสำคัญ คือ ความสุขในชีวิตประจำวันเกิดได้ตลอดเวลา และชีวิตจะไม่เป็นทุกข์เลย ถ้าเรามีธรรมะชนิดที่ควบคุมตัวกูหรือชาตินี้ได้แล้ว อะไร ๆ จะไม่เป็นทุกข์เลย จะมีอะไรสักเท่าไร มากน้อยเท่าไร จะไม่เป็นทุกข์เลย ล้วนแต่อำนวยความสะดวก ความสะดวกสบายอะไรอย่างนั้น ไม่เป็นทุกข์เลย จิตใจจะมีความสุข สะอาด สว่าง สงบ เยือกเย็นอยู่ได้^{๙๕}

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของสันติสุขสามารถจำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท ได้แก่ (๑) โลภียสันติสุข คือ สุขที่ เนื่องด้วยโลภียธรรม หมายถึง ความสุขอันเป็นวิสัยของโลก สุขที่อิงอาศัยโลกเป็นความสุขที่เกี่ยวกับภพและภูมิภพ และ (๒) โลกุตตรสันติสุข คือ ความสุขที่ อยู่เหนือวิถีชาวโลก หมายถึง ความสุขอันเป็นเรื่องภายในจิตใจที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยสติปัญญาเป็นความสงบ สันติอันเกิดขึ้นภายในจิตใจโดยแท้ ทั้งนี้ สันติสุขในพระพุทธศาสนาสามารถแสดงออกทางลักษณะทางการกระทำ หรือ กรรม ๓ ได้แก่ กาย วาจา และใจ

^{๙๓}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๕๓/๑๑๓.

^{๙๔}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๐/๘๒.

^{๙๕}พุทธทาสภิกขุ (เจ้าอม อินทปณฺโณ), ปฏิจจสมุพบาทในชีวิตประจำวัน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทตฤตาพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า คำนำ.

๒.๓.๔ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดสันติสุข จำแนกเป็น ๒ ระดับ คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ดังนี้

๑. ปัจจัยภายนอกทำให้เกิดสันติสุข

สันติสุขเป็นความสุขที่มีลักษณะแห่งความเจียม ความสะอาดความเย็นใจ ความระงับดับไปแห่งกิเลสที่ เป็นเหตุให้เกิดความเร่าร้อนวุ่นวุ่นชุ่มมัว ความสงบระงับสงบกาย สงบใจ เป็นความสุขที่เกิดจากภาวะแห่งความสงบ และโดยที่สันติสุขในระดับนี้ จะเป็นความสุขสงบในขั้นบุุคคลคนธรรมดา ซึ่งในขั้นนี้ นั่นคือ การมีกัลยาณมิตร โดยนัยนี้ สิงคาลกสูตร ได้แสดงคุณลักษณะของมิตรแท้ ไว้ดังนี้

๑.๑ มิตรมีใจงามคือมิตรมีอุปการะ มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มี ๔ แบบ คือ (๑) เพื่อนประมาทช่วยรักษา (๒) เพื่อนประมาทช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน (๓) เพื่อนมีภัยเป็นที่พึ่งพาได้ และ (๔) เมื่อมีกิจจำเป็นช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

๑.๒ ทมะหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัยปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา

๑.๓ มิตรมีใจงามชนิดมีใจรัก มี ๔ แบบ คือ (๑) เพื่อนมีทุกข์พลอยไม่สบายใจ (๒) เพื่อนมีสุขพลอยแจ่มชื่นยินดี (๓) เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้งแก้ไข (๔) เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วย พุดเสริม

๑.๔ สัจจะ คือ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์จริงใจ พุดจริงทำจริง

๑.๕ ขันติ คือ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่ การงานด้วยความขยันหมั่นเพียรเข้มแข็ง ทนทานไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย

๑.๖ มิตรมีใจงามชนิดร่วมทุกข์ร่วมสุข มี ๔ แบบ คือ (๑) บอกความลับแก่เพื่อน (๒) รักษาความลับของเพื่อน (๓) มีภัยอันตรายไม่ละทิ้ง และ (๔) แม้ชีวิตก็สละได้เพื่อประโยชน์ของเพื่อน

๑.๗ มิตรมีใจงามชนิดแนะนำประโยชน์ มี ๔ แบบ คือ (๑) ห้ามปรามจากความชั่ว (๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี (๓) ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ เคยฟัง และ (๔) บอกทางสวรรค์ให้ ทั้งนี้ หน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ต่อกุลบุตรตามหลักทศเบื้องต้น ตรงกันทุกข้อแต่จะมีเพิ่มเข้ามาอีก ๒ ข้อรวมเป็น ๖ ข้อ คือ (๑) ห้ามปราม คือ สอนให้เว้นจากความชั่ว (๒) แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี (๓) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี (๔) ให้ได้ฟังได้รู้ สิ่งที่ยังไม่เคยรู้เคยฟัง (๕) ชี้แจงสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง และ (๖) สอนวิธีดำเนินชีวิตให้ประสบความสุข บอกทางสวรรค์^{๔๖}

^{๔๖}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย, หน้า ๖๔๓.

สำหรับคนสามัญนั้นต้องอาศัยการชี้แนะแนะนำจากผู้ซึ่งจะต้องเป็นคนดีมีปัญญา มีคุณธรรมทำหน้าที่ ช่วยเหลือแนะนำสั่งสอนให้ผู้อื่นมีความเห็นถูกและคล้อยไปตามคำแนะนำชักจูงที่ฉลาดได้ง่าย และจะต้องฝึกหัดให้สามารถใช้ความคิดอย่างถูกวิธีด้วยตนเองได้นอกจากนี้บุคคลสามารถเข้าหา หรือคบหาคนดีตามหลักธรรม สิ่งที่น่าจะสำคัญก็คือ ความมีอิทธิพลชักจูงกันในด้านความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจต่าง ๆ ที่ตั้งงามที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ มิตรที่มีอิทธิพลชักจูงให้ไปในทางชั่ว ก็เป็นมิตรไม่ดี แต่ถ้ามิตรใดชักนำให้ทำความดี คิดดีเห็นชอบ ก็เป็นมิตรแท้ หรือกัลยาณมิตรโดยแท้ มีบ่อย ๆ ที่มีมิตรชนิดในเรือนคือมารดาบิดา หรือแม้แต่ครูอาจารย์ ที่มีอิทธิพลชักนำความคิดเห็นถูกนี้ น้อยกว่ามิตรชนิดเพื่อนที่คบหาเที่ยวเล่นซุมนุ่มด้วยกัน แต่บางครั้งก็ปรากฏว่า แม้แต่เพื่อนชนิดที่คบนั่นกลับมีอิทธิพลน้อยไปกว่ามิตรที่ตัวอยู่ห่างแต่มีพลังแรงเข้าถึงใจได้แก่ มิตรสื่อมวลชนต่าง ๆ มาทางสิ่งบันเทิงเริงรมย์ หนังสือ หรือในปัจจุบัน สื่อจากอินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ เช่น Facebook เป็นต้นในขณะนี้ ตัวเชื่อมที่ทำให้มิตรนั้นเข้ามามีอิทธิพลชักจูงได้ หรือปัจจัยเครื่องเชื่อมต่อระหว่างมิตรกับอิทธิพลที่เกิดขึ้นในใจ ได้แก่ ความเชื่อถือความเลื่อมใส ความนิยมชมชอบ ความซาบซึ้งใจที่เรียกว่าศรัทธา เมื่อมีศรัทธาแล้วถึงตัวมิตรจะอยู่ไกลไม่ได้คลุกคลี ก็มีอิทธิพลได้ ถึงตัวมิตรจะอยู่ใกล้ แต่ถ้าไม่ศรัทธา ก็ไม่สามารถมีอิทธิพลชักจูงได้ ซึ่งการคบมิตรที่ดีมีประโยชน์เป็นปัจจัยให้เกิดศรัทธาการที่เราฟังคนอื่น เช่น ฟังพระพุทธเจ้าก็เพื่อทำตัวให้เราฟังตนเองได้ พระพุทธเจ้าช่วยให้เราฟังตนเองได้นั่นเอง จุดหมายคือฟังตนเองได้เป็นอิสระ ทั้งนี้ ความคิดเห็นถูกเห็นชอบ เกิดจากความรู้ ความเข้าใจเหตุผลโดยอาศัยการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังสืบ ๆ กันมาในสังคมช่วยให้เกิดความประพฤติดี ประพฤติชอบ ในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับชีวิตภายนอกนี้ ให้เราเป็นที่ฟังแก่คนอื่นได้พร้อมทั้งเราต้องฟังคนอื่นด้วย ให้สังคมเป็นสังคมที่ฟังพาอาศัยกันและกัน เป็นกัลยาณมิตรของกันและกัน โดยแต่ละคนก็มีอะไรให้คนอื่นได้ฟังบ้าง ต่างก็เกื้อหนุนกัน ให้สังคมอยู่อย่างผาสุกและให้แต่ละคนมีโอกาสพัฒนาอย่างยิ่งขึ้นไปในไตรสิกขาเพื่อให้แต่ละคนมีอิสรภาพฟังตนเองได้แท้จริงในทางจิตใจและปัญญา จึงเป็นสังคมที่ดี^{๙๗}

๒. ปัจจัยภายในทำให้เกิดสันติสุข

ปัจจัยทางสังคมจะแม้มีความสำคัญมาก แต่ก็ต้องไม่มองข้ามความสำคัญของปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยที่ตั้งงามทั้งทางสังคมและภายในตัวบุคคล ต่างก็สามารถเป็นจุดเริ่มซึ่งทำให้เกิดความประพฤติปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องได้ ความจริงทั้งสองอย่างย่อมสนับสนุนซึ่งกันและกัน การปฏิบัติชอบหรือชีวิตที่ตั้งงาม เกิดจากการปรุงผสมผสานปัจจัยทางสังคมและปัจจัยภายในตัวบุคคลเข้าด้วยกันสำหรับมนุษย์ทั่วไปโดยส่วนใหญ่

^{๙๗}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๖.

การปฏิบัติชอบหรือชีวิตที่ดีงามจะตั้งต้นขึ้นได้ก็ด้วยอาศัยปัจจัยทางสังคม ปัจจัยดีงามทางสังคมนั้น เป็นการจุดประกายความรู้จักคิดที่เรียกว่าโยนิโสมนสิการในเบื้องต้น และเป็นเครื่องประดับประดาประคองคอยเสริมเติมและกระตุ้นการคิดพิจารณาอย่างแยบคายนั้นต่อ ๆ ไป ในด้านวิธีปฏิบัติหรือดำเนินชีวิตเพื่อถึงจุดหมายคือสันติสุขชั้นต่าง ๆ นั้นพระพุทธเจ้าก็ได้ทรงสั่งสอนไว้ครบถ้วนทุกระดับ รวมเข้าอยู่ในไตรสิกขา

ไตรสิกขา หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน ซึ่งประกอบด้วย อธิศีลสิกขา คือ ศีลอันยิ่งใหญ่ อธิจิตตสิกขา คือ จิตอันยิ่งใหญ่ และอธิปัญญาสิกขา คือ ปัญญาอันยิ่งใหญ่^{๔๘}

นอกจากนี้ ยังมีข้อธรรมอื่นที่สนับสนุนให้เกิดสันติอีก เช่น ทิฏฐธัมมิกัตถะ ๔ ประการ คือ (๑) ความขยันหมั่นเพียร รู้จักใช้ปัญญาจัดดำเนินการ เรียกว่า อุฏฐานสัมปทา (๒) รู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินและผลแห่งกิจการงานให้รอดพ้นอันตราย ไม่เสื่อมเสีย เรียกว่า อารักขสัมปทา (๓) รู้จักเสวนา คบหาคนดีที่ เกื้อกูลแก่การงานความดีและความก้าวหน้าของชีวิต เรียกว่า กัลยาณมิตตตา และ (๔) รู้จักเลี้ยงชีวิตแต่พอดีให้มี ความสุขได้ โดยไม่ สรุ่ยสร้อยฟุ่มเฟือย สามารถประหยัดทรัพย์ไว้ให้เพิ่มพูนขึ้นได้ เรียกว่า สมชีวิตา และอีกหัวข้อธรรม ได้แก่ สัมปรายิกัตถะ ๔ ประการ คือ (๑) มีความเชื่อ ประกอบด้วยเหตุผลถูกหลักพระศาสนาซึ่งในคุณพระรัตนตรัย มีสิ่งดีงามเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ เรียกว่า ศรัทธาสัมปทา (๒) ถึงพร้อมด้วยศีล มีความประพฤติ ดีงามเลี้ยงชีพโดยทางสุจริต มีระเบียบวินัย สมควรแก่ภาวะแห่งการดำเนินชีวิตของตน เรียกว่า ศีลสัมปทา (๓) ประกอบด้วย ความเสียสละ รู้จักเผื่อแผ่แบ่งปัน พร้อมทั้ง จะช่วยเหลือ คนที่ ควรได้รับการช่วยเหลือ เรียกว่า จาคสัมปทา (๔) การดำเนินชีวิตด้วยปัญญา รู้จักคิด รู้จักพิจารณา ใช้วิจารณ์ญาณ รู้เท่าทันโลกและชีวิต สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระได้ตามโอกาส เรียกว่า ปัญญาสัมปทา

ปัจจัยภายในที่ทำให้เกิดสันติสุขได้นั้นจะช่วยบรรเทาความโลภ โกรธหลงให้เบาบางลง ทำจิตใจให้ปลอดโปร่งผ่องใส รู้จักวางใจ วางท่าที่ต่อโลกและชีวิตดีขึ้น จะมีความสุขมากขึ้น เป็นวิถีลดการเบียดเบียนแย่งชิงและความทุกข์ความเดือดร้อนของโลก พระพุทธเจ้าทรงจัดวางแบบไว้ คือ สังคมสงฆ์เป็นสังคมตัวอย่างแห่งการที่แต่ละคนพยายามพัฒนาตนเองให้มีอิสรภาพทางจิตใจและปัญญา โดยที่ชีวิตทางด้านพฤติกรรมนั้น พึงพาอาศัยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นการเกื้อหนุนกันให้ก้าวไป ที่ ได้ผลแท้งกว่าวิธีที่ยังในระดับที่ เรียกกันว่า ศีลธรรม เป็นผลดีทั้งแก่ตนและสังคม

^{๔๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๑๒๗.

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดสันติสุข จำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน กล่าวคือ (๑) ปัจจัยภายนอกทำให้เกิดสันติสุข ซึ่งสันติสุขในระดับนี้จะเป็นความสุขสงบในชั้นปุถุชนคนธรรมดาที่อาศัยความมีอิทธิพลชักจูงกันในด้านความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจต่าง ๆ ที่ดีงาม ที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ และ (๒) ปัจจัยภายในทำให้เกิดสันติสุข เป็นปัจจัยที่ดีงามภายในตัวบุคคล เป็นจุดเริ่มซึ่งทำให้เกิดความประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องได้ ซึ่งรวมเข้าอยู่ในไตรสิกขา หรือข้อที่จะต้องศึกษาปฏิบัติ ได้แก่ อธิศีลสิกขาคือศีลอันยิ่งใหญ่ อธิจิตตสิกขาคือจิตอันยิ่งใหญ่ และ อธิปัญญาสิกขาคือปัญญาอันยิ่งใหญ่ ซึ่งล้วนเป็นข้อฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป จนบรรลุจุดหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน ทั้งนี้ ปัจจัยทั้ง ๒ ย่อมสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพราะการปฏิบัติชอบหรือชีวิตที่ดีงามย่อมเกิดจากการปรุงผสมผสานปัจจัยทางสังคมภายนอก และปัจจัยภายในตัวบุคคลเข้าด้วยกัน นั่นเอง

๒.๓.๕ การสร้างสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ความเจริญหรือความเสื่อมหรือความประสบผลสำเร็จหรือความล้มเหลวในชีวิต มีส่วนสัมพันธ์อย่างมากมายกับปัจจัยในทางบวกคือการส่งเสริมและในทางลบคือการบั่นทอน รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขต้องอาศัยผู้ชี้นำทางให้ตรง สันติสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์และสังคมโลกทุกระดับพึงปรารถนาและต้องการให้เกิดขึ้น และวิธีที่ช่วยให้มนุษย์และสังคมสันติสุขได้ จำเป็นต้องสร้างขึ้นมาจากทั้ง ๒ ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคล และระดับสังคม ดังนี้

๑. การสร้างสันติสุขในระดับปัจเจกบุคคล

การสร้างสันติสุขในระดับปัจเจกบุคคลควรส่งเสริมให้บุคคลมีการศึกษาดีหรือถูกต้องสมบูรณ์ คือ ต้องมีความรู้ทั้งด้านวิชาชีพและมีความรู้ด้านศีลธรรมหรือธรรมะสำหรับความเป็นมนุษย์ ที่ถูกต้องหรือสมบูรณ์ด้วย ส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพอนามัยดีหรือถูกต้องทั้งทางกาย ทางจิต และทางสติปัญญา สุขภาพอนามัยดีทางกายคือร่างกายไม่มีโรคร้ายไข้เจ็บป่วยตบะเยียน พร้อมทั้งจะเป็นที่ตั้งของจิต สุขภาพอนามัยดีทางจิตคือจิตปรกติไม่เป็นคนวิกลจริต ไม่ตกเป็นทาสของกิเลส พร้อมทั้งจะเป็นที่ตั้งของสติปัญญา และสุขภาพอนามัยดีทางสติปัญญาคือไม่มีความเห็นผิด เข้าใจผิด เชื่อผิด และไม่ เป็นทาสของกิเลส พร้อมทั้งจะแก้ปัญหายุ่งยากให้ลุล่วงไปด้วยดีส่งเสริมให้บุคคลมีครอบครัวที่ดี หรือถูกต้อง หรือไม่มีปัญหาครอบครัวคือมีความเป็นอยู่ที่ดีถูกต้องต่อกันและกันตามหลักธรรมะเรื่องทศ ๖ ได้แก่ ทิศข้างหน้าคือบิดามารดา ทิศข้างหลังคือลูกหลาน ทิศข้างซ้ายคือมิตรสหาย ทิศข้างขวาคือครูบาอาจารย์ ทิศข้างบนคือผู้บังคับบัญชาและสมณะ ทิศข้างล่างคือคนที่อยู่ใต้บังคับบัญชา^{๙๙}

^{๙๙}ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๖-๒๗๔/๒๑๒-๒๑๘.

การส่งเสริมให้บุคคลมีระบบเศรษฐกิจที่ดี คือ เป็นบุคคลที่ไม่ยากจน ไม่เดือดร้อน มีระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่ากินอยู่พอดีเท่าที่จะให้สำเร็จประโยชน์ในการเป็นอยู่ แล้วทำหน้าที่ได้มากมาย ถ้ามีเหลือก็ใช้ไปเพื่อประโยชน์ของสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักธรรมชาติ จินรู้ว่าธรรมชาติคือหน้าที่ที่ถูกต้องของมนุษย์ ทั้งนี้ หน้าที่แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น ได้แก่ หน้าที่ชั้นที่หนึ่งพื้นฐานทั่วไปคือหน้าที่ที่ถูกต้องของมนุษย์ หน้าที่ชีวิตรอดอยู่ได้ เป็นหน้าที่ระดับโลกิยะ และหน้าที่ชั้นที่สองคือให้รอดจากความทุกข์ ความบีบคั้นของโลก เป็นหน้าที่ระดับโลกุตตระ ดังนั้น แม้ว่าบุคคลจะมีหน้าที่อย่างโลกิยะ ให้รอดชีวิตอยู่ได้ในโลก แต่ต้องมีชีวิตอย่างโลกุตตระคือมีหน้าที่ไม่ให้เรื่องโลก ๆ ความเห็นแก่ตัวของกูมาครอบงำทำให้เป็นทุกข์ได้ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนไม่เห็นแก่ตัวคือรักผู้อื่น เพราะนำหลักธรรมะสูงสุดมาใช้คือทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน เรามีปัญหาคือความทุกข์อย่างเดียวกัน คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย อย่างเดียวกัน แล้วเราจะเบียดเบียนกันทำไมเราจะเอาเปรียบกันทำไม เราจะรังเกียจกันทำไม เราจึงรักผู้อื่น ส่งเสริมให้บุคคลมีศีลธรรม คือ มีการคิด การพูด การกระทำที่เป็นไปเพื่อให้เกิดความปรกติ ความสงบสุขหรือสันติสุข แต่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาโกลาหลวุ่นวายวิฤตการณ์ใด ๆ ที่ตรงกันข้าม ส่งเสริมให้บุคคลมีสัมมาทิฐิ คือ ความคิดความเห็น ความเชื่อ ความรู้ ที่ถูกต้อง ย่อมก่อให้เกิดการคิด การพูดและการกระทำที่ถูกต้องตามไปด้วย สัมมาทิฐิจึงเป็นความรู้ที่เป็นรากฐานของศีลธรรม และส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนมีชีวิตเย็น ชีวิตเย็นนี้ มี ๒ แบบ คือ ชีวิตเย็นอย่างผู้มีกิเลสแก่กิเลสไม่เกิดขึ้น เพราะสามารถควบคุมไว้ได้ เรียกว่า ชีวิตเย็นแบบชาวโลก และชีวิตเย็นอย่างผู้ไม่มีกิเลส คือ แบบพระอรหันต์ เพราะหมดกิเลสโดยสิ้นเชิงแล้ว ไม่มีกิเลสเกิดขึ้นอีก

๒. การสร้างสันติสุขในระดับสังคม

การสร้างสันติสุขในระดับสังคม ควรส่งเสริมให้สังคมมีระบบเศรษฐกิจที่ถูกต้อง กล่าวคือระบบที่คนร่ำรวยกับคนยากจนอยู่ร่วมกันได้ โดยการร่วมมือกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แต่กลับทะนุบำรุงส่งเสริมรักษาทรัพยากรของธรรมชาติ และทำสิ่งที่มีค่าน้อยให้มีค่ามาก หรือทำสิ่งที่ไม่มีความหมายให้กลายเป็นของมีค่า และเป็นระบบเศรษฐกิจที่จัดการให้มนุษย์ได้รับประโยชน์สูงสุดทางจิตวิญญาณคือบรรลุมรรคผลนิพพาน ส่งเสริมให้สังคมมีระบบการอยู่ร่วมกันอย่างถูกต้อง กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนร่ำรวยหรือคนยากจนก็ตาม ต่างก็พึ่งพาอาศัยกันและกันได้ โดยมีหลักธรรมเป็นพื้นฐานทางจิตใจคือมีความรู้สึกที่ทุกคนเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งสิ้น ส่งเสริมให้สังคมมีระบบการเมืองที่ถูกต้อง กล่าวคือ ระบบที่ทำให้อยู่กันอย่างผาสุก โดยไม่ต้องใช้ศาสตรา โดยไม่ต้องใช้อาญา และระบบการเมืองซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น รัฐบาลการบริหาร ตุลาการ นิติบัญญัติ รัฐสภาพ พรรคการเมือง เป็นต้น จะต้องมีศีลธรรมคือความถูกต้องเป็นหลักในการปฏิบัติทั้งนักการเมืองและประชาชน ส่งเสริมให้สังคมมีระบบการปกครองที่ถูกต้อง

ระบบการปกครองทั้งหลายที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นระบบใดก็ตาม ต้องถือเอาธรรมะคือความถูกต้องเป็นใหญ่ มีความถูกต้องเป็นหลัก โดยที่ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองก็ต้องมีธรรมะ มีศีลธรรม คือ ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ธรรมะ ส่งเสริมให้สังคมมีระบบศีลธรรมและศาสนาที่ถูกต้อง ศีลธรรมที่ถูกต้องคือศีลธรรมที่เป็นไปตามหลักของศาสนาที่ถูกต้อง เพราะศีลธรรมเป็นผลผลิตที่ออกมาจากหลักเกณฑ์ของศาสนา เพราะฉะนั้นศาสนาจะต้องเป็นระบบที่ถูกต้องด้วย ศาสนาที่ถูกต้องจึงหมายถึงศาสนาที่มนุษย์สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องคือสันติสุขแก่มนุษย์ ส่งเสริมให้สังคมมีระบบการศึกษาที่ถูกต้อง กล่าวคือ การศึกษาจะต้องสอนให้คนมีทั้งความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการและการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง มีศีลธรรม เหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ สามารถพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีจิตใจสูงคือทำมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติเป็นสาวกที่ดีของศาสนา และส่งเสริมให้สังคมมีระบบนิเวศวิทยาที่ถูกต้องในที่นี้ไม่ได้หมายถึงระบบการกำจัดมลภาวะเท่านั้น แต่มีความหมายกว้างไปจนถึงวิทยาการสำหรับการเป็นอยู่ทุกแขนง ทุกทิศทาง ทุกระดับที่ถูกต้อง โดยการดำเนินการให้มีลักษณะพอดี และสามารถควบคุมให้มีความเรียบร้อย มีความสงบสันติสุขได้ เรียกว่า นิเวศวิทยาที่ถูกต้อง เหมาะสมแก่ความมีสันติสุข

การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข จึงเป็นสภาพความเป็นอยู่ หรือการดำรงชีพอยู่ที่มีแต่ความสงบปราศจากความขัดแย้ง ความรุนแรง มีความยุติธรรม และแนวทางต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดความสงบอย่างมีหลักการและมีเหตุผล รวมทั้งรู้จักสิทธิหน้าที่ มีวินัยในตนเอง เพราะที่ไหนมีความสงบ มีความสุข นั่นก็คือภาวะไร้ความขัดแย้ง ภาวะที่ทำให้เกิดความสงบสุข ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข ได้แก่ การส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลและสังคมมีธรรมะคือความถูกต้อง ยึดเอาความถูกต้องเป็นใหญ่และเป็นหลักการสำคัญในการประพฤติปฏิบัติหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การปกครอง ศาสนา การศึกษา และระบบนิเวศวิทยา

สรุปได้ว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขได้แก่ การส่งเสริมให้ปัจเจกบุคคลและสังคมมีธรรมะคือความถูกต้อง ยึดเอาความถูกต้องเป็นใหญ่และเป็นหลักการสำคัญในการประพฤติปฏิบัติหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การปกครอง ศาสนา การศึกษา และระบบนิเวศวิทยา หากส่งเสริมตามแนวทางดังที่กล่าวในเบื้องต้นให้เป็นไปพร้อม ๆ กัน ทั้งส่วนปัจเจกบุคคลและส่วนสังคม สันติสุขก็จะพึงเกิดขึ้นแก่สังคมโลก

๒.๓.๖ ชุมชนสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ชุมชนสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ชุมชนสันติสุขนั้นจะมีลักษณะที่โดดเด่น คือ ลักษณะแห่งสันติสุขภายใน (Inner Peace) หรือเรียกว่า สันติสุขส่วนตน หมายถึง ความรู้สึก สภาวะที่สุข สงบเย็น ภายในจิตใจ และลักษณะสันติสุขภายนอก (External Peace) หรือเรียกว่า สันติสุขส่วนสังคม หมายถึง สภาวะที่บุคคล สังคม หรือโลก ไม่มีความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความรัก สามัคคี มีเสรีภาพ เคารพในสิทธิมนุษยชน โดยมีความสงบสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ดี (การคืนดี) เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ลักษณะของชุมชนสันติสุขดังกล่าว คือ สภาวะที่เป็นอิสระจากการถูกบีบคั้นทั้งทางกายหรือทางวัตถุ การบีบคั้นทางสังคม การบีบคั้นทางจิต และบีบคั้นทางปัญญา^{๑๐๐}

ลักษณะภายนอกที่สะท้อนความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย

๑. ชุมชนที่รวมกันเป็นปึกแผ่นอย่างแน่นแฟ้นในทางกายภาพหรือรูปธรรม คือ สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ฯลฯ ในทางจิตวิญญาณ คือ สมาชิกของชุมชนมีค่านิยม ความเชื่อต่อสิ่งสูงสุดอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนและสมาชิกในชุมชน มีความรักใคร่สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือแบ่งปันระหว่างกัน

๒. ชุมชน มีศักยภาพที่พึ่งพิงตนเองได้ในระดับที่สูง โดยที่ทุนแรงงานทรัพยากร เพื่อการยังชีพพื้นฐานของครอบครัวตนเอง แม้จะมีการพึ่งพิงภายนอกก็อยู่ในลักษณะที่ชุมชนมีอำนาจในการจัดการ การเลือกสรรการตัดสินใจต่อส่วนรวมสูง ไม่ว่าจะด้านอาชีพ การศึกษา การกินอยู่ ประเพณี การรักษาพยาบาล

๓. ชุมชนที่สามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยอำนาจ ความรู้ และกลไกภายในชุมชน กำหนดแนวทางของการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยความร่วมมือภายในชุมชนเป็นหลัก ไม่ว่าจะปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

^{๑๐๐}ประเวศ วะสี, สานติเสรี: ๕๐ ปี สันติภาพไทย, (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๘), หน้า บทนำ.

๔. ชุมชนที่พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ สร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การบริหารจัดการ การครองวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี ฯลฯ มีผลให้ชุมชนมีความรู้ ความสามารถที่พัฒนาตนเองและถ่ายทอดความรู้นั้นได้อย่างต่อเนื่อง^{๑๐๑}

โดยรวม คือ ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นใน ศักยภาพของตน และชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง สมาชิกของชุมชน พร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหว อย่างต่อเนื่องจน เป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาส ให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมโปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมใน การประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิดตัดสินใจดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผล การแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชนสมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการ เข้าร่วมในกระบวนการของชุมชนมีแผนของชุมชน ที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่ มุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และ มุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนการพึ่ง ความช่วยเหลือ จากภายนอกเป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพา ตลอดไป มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่นภาคีราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

ชุมชนสันติสุขคือความเข้มแข็งของชุมชนเปรียบประดุจภูมิคุ้มกันทางสังคม มีส่วนประกอบ ที่สำคัญ ๓ ประการ เข้ามาผนวกกัน ได้แก่ ธรรมะ การเรียนรู้ และการจัดการ^{๑๐๒} เกณฑ์ชีวิตของ ชุมชนนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการเสริมสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง มี ความเป็นปึกแผ่น แน่นแฟ้น มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความภาคภูมิใจในชุมชนของ ตนเอง เป็นสังคมที่เห็นได้ชัดในลักษณะของคนมีศีล มีคุณธรรม มีอารยธรรม มีศีล เป็นสังคมที่ สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่เป็นภาระผู้อื่นเพราะว่า เราเป็นคนมีสัมมาอาชีพ มีงานมีกิจการที่มั่นคงขยัน สร้างสรร ขวนขวาย กระตือรือร้น กล่าวโดยรวม คือ

๑. อยู่กันอย่างผาสุก สุขภาพแข็งแรง จิตใจเบิกบานใจ จิตใจร่าเริง ก็คือ ความหมั่นหมอง ความเครียดน้อยลง แจ่มใส ไม่เศร้า ไม่หดหู่ ไม่เครียด ไม่แข็ง หากใครยังเครียด แข็ง มีด ๆ มั่ว ๆ หม่น ๆ หมอง ๆ นั้นผิดทางแล้ว

^{๑๐๑}อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานงค์, การศึกษาระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิด เพื่อข้อเสนอแนะ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท แปลน พรินท์ติ้ง จำกัด), ๒๕๔๐, หน้า ๙-๑๐.

^{๑๐๒}ประเวศ วะสี, บทสัมภาษณ์ในประชาสังคม: ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐), หน้า ๓๖-๓๗.

๒. ไม่ฟุ้งเฟ้อ แต่รุ่งเรืองฟุ้งเฟื่อง ไม่ผลาญพลา สรุ่ยสร้อย โลกทุกวันนี้มันเฟ้อ อยากได้มา แสวงหาเกินความจำเป็น มาบำเรอตน มาสะสม

๓. มีความประณีต ประหยัด แต่เอื้อเฟื้อสละแจกจ่าย ละเอียดลออ ประหยัด สิ่งไหน นำมาซ่อมแซมใช้ได้ใหม่ก็นำมาใช้อีก

๔. ไม่มีอาชญากรรม ไม่มีอบายมุข ไม่มีทุจริตกรรม

๕. มีความพร้อมเพรียง สามัคคี อบอุ่นและเป็นเอกภาพพร้อมเพรียงกันทำงาน งานที่เป็น กุศล เป็นภาพรวมของความสามัคคี สัมผัสได้ในความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาของความเป็นภราดร เป็น ชุมชนที่แข็งแรง มั่นคง ยืนหยัด ยั่งยืน หมายถึงความไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่คลอนแคลน เป็นความ ยั่งยืนคงทน มั่นคงแข็งแรง

๖. เป็นสังคมที่สร้าง “ทุนทางสังคม” มีประโยชน์คุณค่าต่อผู้อื่นและสังคมทั่วไปในรอบ กว้าง “ทุนทางสังคม” คือการเสียสละอย่างแท้จริง เราเสียสละให้คนคนหนึ่ง “ทุน” คือการสั่งสม เรา เสียสละ ๕ หน่วย ก็เป็นบุญของเรา ๕ หน่วย มันเป็นนามธรรมที่ได้เสียสละให้กับสังคม คนที่มี ประโยชน์มีคุณค่าต่อผู้อื่นนั่นแหละ คือ “ทุนทางสังคม” มีคุณธรรมที่แท้จริง มีสัจธรรมที่เป็นผู้เสียสละ ให้แก่ทางสังคม

๗. เป็นชุมชนอุดมสมบูรณ์ แต่ไม่สะสม กักตุน หรือกอบโกย

๘. เป็นชุมชนมีน้ำใจ ไม่เอาเปรียบ เสียสละอย่างมีความสุข^{๑๐๓}

สรุปได้ว่า ชุมชนสันติสุขเป็นชุมชนที่มีชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน และชุมชน ที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองสมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วม ในกระบวนการของชุมชน มีความมุ่งการพึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน มีพื้นฐาน ของความมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยนัยนี้ ชุมชนสันติสุขนั้น จะมีลักษณะที่โดดเด่น คือ ลักษณะแห่งสันติสุขภายใน หรือเรียกว่า สันติสุขส่วนตน หมายถึง ความรู้สึก สภาวะที่สุข สงบเย็น ภายในจิตใจ และลักษณะสันติสุขภายนอก หรือเรียกว่า สันติสุขส่วนสังคม หมายถึง สภาวะที่บุคคล สังคม หรือโลก ไม่มีความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีความรัก สามัคคี มีเสรีภาพ เคารพ ในสิทธิมนุษยชน โดยมีความสงบสุขที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งนี้ มีส่วนประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ธรรมะ การเรียนรู้ และการจัดการ ดังกล่าวนี้เป็นองค์ประกอบชุมชนสันติสุขที่เป็นองค์ประกอบ ในลักษณะองค์รวม ไม่สามารถขาดองค์ใดองค์ประกอบหนึ่งไปได้ นั่นเอง

^{๑๐๓}โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๐.

๒.๓.๗ พุทธสันติวิธีสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จากการศึกษาเกี่ยวกับ พุทธสันติวิธีสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

สังคมแห่งสันติ จัดได้ว่า เป็นสังคมที่ไร้ความรุนแรงหรือปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่สังคมดังกล่าวยังมีความขัดแย้ง และบางครั้งหรือบางสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวได้พัฒนาตนเองไปสู่จุดที่สังคมไร้สันติหรือปราศจากสันติ จึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีเชิงสันติ เข้าไปจัดการความขัดแย้งแบบสันติหรือจัดการความรุนแรงแบบสันติ^{๑๐๔}

สังคมจะเกิดสันติสุขได้ทุกคนในสังคมจะต้องมีแนวทางการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน มีความหนักแน่นเสมอกันและปรับตัวเข้าหากันได้ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีปรองดองกัน มีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคทางด้านต่าง ๆ ทำให้มีความสุขทั้งส่วนตนและในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพราะเวลาของชีวิตมีน้อยนิด ดังพุทธพจน์ความว่า “ชีวิตถูกขรณานำเข้าไป อายุจึงสั้น ผู้ที่ถูกขรณานำเข้าไปแล้วไม่มีเครื่องต้านทาน บุคคลพิจารณาเห็นภยันี้ในมรรณะควรละโลกามิส มุ่งสู่สันติเถิด”^{๑๐๕}

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงสอนโดยมุ่งหมายไปที่เรื่องของชีวิต และสอนเฉพาะเรื่องที่สามารถนำไปถอนทุกข์ถอนปัญหาของชีวิตซึ่งเป็นเสมือนลูกศรอาบยาพิษออกจากชีวิตให้ได้โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ เพราะเวลาของชีวิตมีน้อยนิด ดังที่ ทำอย่างไรจะพัฒนาปุถุชนไปให้เป็นอริยชนหรืออารยชน เราจึงต้องพัฒนาปุถุชนนี้ขึ้นไปอีก เพื่อไม่ให้มนุษย์ปุถุชนเหล่านี้มาสร้างปัญหาความขัดแย้ง ไม่มาทำสงครามกัน ไม่ให้มาเอาไรต์เอาเปรียบข่มเหงรังแกอะไรต่าง ๆ สารพัด ที่มันเกิดเป็นปัญหาในสังคมปัจจุบัน^{๑๐๖}

คำถามว่า “ทำไมจึงปรารถนาเรื่องสันติภาพ” เหตุผลก็คือ “สันติภาพนั้นมันสำคัญอยู่ในตัวมันเอง คือ จำเป็นสำหรับชีวิตทุกชีวิตไม่ว่าจะอยู่ในระดับส่วนบุคคลหรือทั้งหมดในโลก ล้วนต้องการสันติภาพ”^{๑๐๗}

^{๑๐๔}พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, พุทธสันติวิธี การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔๗.

^{๑๐๕}ส.ส. (ไทย) ๑๕/๓/๔-๓๙๖.

^{๑๐๖}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๒๘-๒๙.

^{๑๐๗}พุทธศาสนิกฯ (เจื้อม อินทปญฺโณ), สันติภาพของโลก, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๑), หน้า ๔.

ในประเทศไทยขณะนี้ความขัดแย้งทางความคิดลึกลงแทบจะทุกหมู่บ้าน ในชุมชนมี มองแทบไม่เห็นหนทางแห่งความสมานฉันท์ และเห็นวิวัฒนาการของประชาธิปไตย เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น สิ่งที่สามารถเป็นฐานรองรับการพัฒนาประชาธิปไตยก็คือกระบวนการที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุก ๆ กลุ่มของสังคม ซึ่งหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมก็คือ “การทะลายนและสลายความเป็นอัตลักษณ์” และ “ยอมรับในความแตกต่าง” ของมนุษย์แต่ละคน อันเป็นการส่งเสริมและยอมรับในศักยภาพของมนุษย์โดยมนุษย์ และเพื่อมนุษย์เองเป็นฐานรากว่าเข้มแข็งพอที่จะทำให้เชื่อมั่นได้ว่าจะพาให้ชุมชนก้าวผ่านความขัดแย้ง หนนี้ไปได้ แนวทางการสร้างสังคมสมานฉันท์ในกรอบของพุทธสันติวิธี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุข มีความรู้ความเข้าใจศาสนาที่ตนนับถืออย่างเพียงพอ โดยปราศจากการนำศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องกีดกันสันติสุขที่จะพึงมีร่วมกัน นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยกรอบความคิดและการวิเคราะห์จากสหศาสตร์ ประกอบด้วย สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติสาขาต่าง ๆ ด้วย

สันติวิธีและประชาธิปไตยจึงมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันกัน ถ้าพัฒนาประชาธิปไตยได้มาก โอกาสที่สันติวิธีสัมฤทธิ์ได้มาก และมีโอกาสประสบความสำเร็จ เมื่อสันติวิธีทำงานได้สำเร็จ ประชาธิปไตยต้องได้รับการเกื้อหนุนหรือสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มิติของความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคอย่างสุจริตและเป็นธรรมในสังคมด้วยหลักธรรมาธิปไตยคือถือธรรมเป็นใหญ่ คำนึงถึงความถูกต้องความสมควร ถือได้ว่าการทำความดีก็เพราะเห็นแก่ความดี ทำความดีเพราะเห็นแก่ความดี ความถูกต้องไม่ใช่ทำด้วยหวังอะไรตอบแทน หลักธรรมาธิปไตยนี้พระพุทธศาสนาสอนอย่างตรงไปตรงมาเป็นอย่างดี เพราะหลักธรรมาธิปไตยอาจนำไปใช้ได้ทุกกรณีและสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่ทุกคนนั้นต้องคำนึงถึงหลักธรรมาธิปไตย เมื่อสังคมไทยมีความรักความสามัคคีแล้วก็เกิดความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ

ในบรรดาธิปไตยทั้ง ๓ นั้น พระพุทธเจ้าทรงยกย่องธรรมาธิปไตยว่าประเสริฐที่สุด และโลกาธิปไตยก็ยังดีกว่าอัตตาธิปไตย ถึงอย่างไรพระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ตำหนิระบบเผด็จการที่ใช้อัตตาธิปไตย ถ้าเผด็จการนั้นยึดมั่นในธรรมในความถูกต้อง เป็นธรรม ชอบธรรม มีความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีต่อผู้อยู่ใต้ปกครอง ต่อประชาชน เหมือนพ่อปกครองลูก (Paternalism) และมีได้ยกย่องว่าระบอบประชาธิปไตยหรือโลกาธิปไตยนั้นประเสริฐที่สุด แม้นักปรัชญาเมธีทางการปกครองในยุคปัจจุบัน ก็เห็นด้วยกับพระพุทธเจ้า โดยกล่าวว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เลวน้อยที่สุด^{๑๐๘}

^{๑๐๘}วิรัช ถิรพันธุ์เมธี, พุทธปรัชญาการปกครอง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖),

ธรรมาธิปไตย หมายถึง ความมีธรรมเป็นใหญ่ หรือปรารถนาธรรมเป็นใหญ่ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ พรรคนะ คือ ในแง่ของการประพฤติธรรม และในแง่ของปรัชญาการปกครอง โดยในแง่ของการประพฤติธรรม ธรรมาธิปไตย เป็นการปรารถนาพระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสไว้ในอาธิปไตยสูตรว่า

“ภิกษุทั้งหลาย... ธรรมาธิปไตย เป็นอย่างไร คือภิกษุในธรรมวินัยนี้อยู่ในป่าบ้าง อยู่ตามโคนไม้บ้าง อยู่ในเรือนว่างบ้าง ย่อมเห็นประจักษ์ว่า เราออกบวชจากเรือน บวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ เราออกบวชจากเรือน บวชเป็นบรรพชิต ไม่ใช่เพราะเหตุแห่งความมีหรือความไม่มีเช่นนั้น อนึ่ง เราถูกชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเวทนะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสครอบงำ เชื่อว่าถูกทุกข์ครอบงำ มีทุกข์อยู่ตรงหน้า ทำอย่างไร การทำที่สุดของทุกข์ทั้งสิ้นนี้จะพึงปรากฏ พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามาในตน อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน ก็เพื่อนพรหมจรรย์ผู้รู้เห็นอยู่ มีอยู่ การที่เราบวชในธรรมวินัยที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้วอย่างนี้ พึงเกียจคร้านประมาทอยู่นั้นไม่สมควรแก่เราเลย ภิกษุทั้งหลาย ย่อมเห็นประจักษ์ว่า ความเพียรที่เราเริ่มไว้แล้วจักไม่ย่อหย่อน สติตั้งมั่นแล้วจักไม่เลอะเลือน กายที่สงบแล้วจักไม่กระสับกระส่าย จิตที่ตั้งมั่นแล้ว เรายกธรรมเท่านั้นให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ บำเพ็ญกรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า ธรรมาธิปไตย”^{๑๐๙}

ส่วนในแง่ของปรัชญาการปกครอง ธรรมาธิปไตยเป็นการปกครองที่ยึดถือธรรมหรือความถูกต้องเป็นใหญ่ การตัดสินใจทุกอย่างขึ้นอยู่กับความถูกต้องเท่านั้น ไม่ได้อิงอาศัยอำมาตย์หรือเกียรติกษัตริย์ รวมถึงพรรคพวก ญาติพี่น้องแต่อย่างใดไม่ การปกครองในลักษณะนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะนำมาใช้กับทุกยุคสมัย แม้จะกล่าวอีกสักกี่ครั้งก็ยุคสมัยก็คงเป็นอยู่อย่างนั้น อำนาจสูงสุดขึ้นอยู่กับธรรมะคือความถูกต้องโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นความเห็นของคนส่วนใหญ่หรือคนส่วนน้อยก็ตาม แม้จะเป็นความเห็นของบุคคลคนเดียว ทว่าชอบธรรมหรือเป็นความเห็นที่ถูกต้องก็ถือเอาตามนั้น

การปกครองที่ดีเลิศตามนัยแห่งพุทธศาสนา คือ ธรรมาธิปไตย ได้แก่ การยกย่องธรรมะให้เป็นใหญ่ทั้งในหมู่ผู้นำและประชาชนทั่วไป มีการเทิดทูนผู้มีคุณธรรมให้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน การปกครองสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชหลังจากที่ทรงยอมรับนับถือพุทธศาสนาแล้ว ถือว่าเป็นแบบธรรมาธิปไตย ธรรมาธิปไตยยกย่องผู้มีธรรมะ และเป็นการปกครองที่อยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมและจริยธรรม และมุ่งให้ราษฎรยึดธรรมะเป็นเกณฑ์^{๑๑๐}

^{๑๐๙} อ.จ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๔๐/๒๐๓.

^{๑๑๐} สุรพล สุยะพรหม, การเมืองกับการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร: มหาคณาบรรณาคาร, ๒๕๔๗), หน้า ๒๕๔.

สันติวิธีวิถีพุทธคือทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงนำเสนอให้เป็นทางเลือกในการปฏิบัติ เพื่อให้หลุดจากกับดักของทุกข์คือความขัดแย้งและความรุนแรง แนวทางนี้เป็นการปฏิเสธหนทางสุดโต่งทั้งสองด้าน คือ

๑. หนทางในการแสวงหา และแย่งชิงผลประโยชน์และความต้องการเพื่อบำรุงบำเรอและสนองตอบต่อความอยากที่ไร้ขีดจำกัดของมนุษย์

๒. การทรมาณตนโดยการสร้างเงื่อนไขให้เกิดความทุกข์ยากลำบากให้แก่ตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ด้วยเข้าใจผิดคิดว่าการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้ตัวเองบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่มุ่งหวัง

โลกเป็นอหิวาณะตามหลักอิทัปปัจจยตา คือ สรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไม่อาจแยกขาดจากกันได้ ทศณะดังกล่าวตามหลักพระพุทธศาสนาช่วยให้บุคคลหลุดพ้นจากความยึดติดในสมมติบัญญัติทั้งยังช่วยให้ถอนออกจากความสำคัญมั่นหมายในตัวตน^{๑๑๑} แนวทางปฏิบัติการณ์สันติวิธีแบบอหิวาณะมีลักษณะเด่น คือ การไม่แยกการภวากับกิจกรรมทางสังคมออกจากกัน เพราะปฏิบัติการทางสังคมถือเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกฝนพัฒนาตนในทางจิตวิญญาณ เป็นการบ่มเพาะความเมตตาความอดทนความไม่ถือตัวตนและการเอาชนะความโกรธเกลียด พร้อมทั้งจะยอมรับความทุกข์ทรมานโดยที่ใจไม่ได้ทุกข์ตามไปด้วย เป็นต้น และยังถือว่าเป็นแค่การกระทำแต่ไม่มีผู้กระทำซึ่งการคิดเช่นนี้จะช่วยคลายความยึดมั่นถือมั่นในผลของการกระทำให้ลดน้อยถอยลง

ด้วยเหตุนี้ “ทางสายกลาง” จึงถือว่าเป็น “สันติวิธีวิถีพุทธ” ที่ประกอบด้วยหนทางในการดับทุกข์คือความขัดแย้งและความรุนแรงสมุทัยคือสาเหตุของความขัดแย้งและความรุนแรง เพื่อให้เข้าถึงนิโรธ คือสันติ โดยใช้ “มรรค ๘” ซึ่งถือได้ว่าเป็น “สันติวิธีวิถีพุทธ” ที่ประกอบด้วยกระบวนการและวิธีการที่สำคัญ ๘ ประการ คือ

๑. ความเข้าใจที่ถูกต้อง (Right Understanding) โดยเน้นกระบวนการสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้น ประตูปานแรก คือสร้างความรับรู้ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวประเด็นปัญหา สาเหตุ เป้าประสงค์ที่มุ่งหวัง และวิธีดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าประสงค์การสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องตั้งแต่แรก จะทำให้กลุ่มคนต่าง ๆ ได้มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้ข้อเสนอกันและกันว่า มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติร่วมอย่างไรประเด็นสำคัญคือ ความเข้าใจชัดเจนในความเป็นเราจะทำให้ง่ายต่อการเปิดพื้นที่ให้คนอื่น หรือกลุ่มอื่นได้พิจารณาข้อห่วงใยต่าง ๆ ด้วยซึ่งการสร้าง ความเข้าใจร่วมกันอย่างถูกต้องจะก่อให้เกิดพลังสนับสนุนและการตอบรับจากกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมอย่างมากมายมหาศาล

^{๑๑๑}พระไพศาล วิสาโล, สันติวิธีบนวิถีแห่งอหิวาณะในสันติวิธีวิถีแห่งอารยะ, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลมคิมทอง, ๒๕๕๙), หน้า ๑๑๗.

๒. ความคิดที่ถูกต้อง (Right Thought) โดยการแสดงออกต้องไม่เป็นไปเพื่อความอยากได้อำนาจหรือมุ่งผลประโยชน์และความต้องการส่วนตนหากแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวมอย่างแท้จริง การไม่คิดผูกพยาบาทอาฆาตมาดร้าย และจงเวรจงกรรมต่อเพื่อนมนุษย์อย่างไม่มีที่สิ้นสุดและการไม่กระทำการที่นำไปสู่การเบียดเบียนตนเองและคนอื่นให้เกิดความทุกข์ทรมานและเดือดร้อนอันเกิดจากการแสดงออกด้วยการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ

๓. การใช้การสื่อสารที่ถูกต้อง (Right Speech) เน้นการสื่อสารแบบสัมมาวาจาโดยไม่ใช้วาจาหรือคำพูดที่แสดงออกด้วยการด่าทอ การใช้คำหยาบคาย การพูดเพื่อเจ้า ส่อเสียดการพูดปิดมดเท็จ ถูกเหยียดหยามการใส่ร้ายป้ายสีอันจะนำไปสู่การสร้างความโกรธเกลียด เคียดแค้นและชิงชังเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมสัมมาวาจาจึงเป็นการสื่อสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานสามัคคีมีประโยชน์ และประกอบด้วยเมตตา การสื่อสารด้วยคำพูดผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เน้นแง่มุมเชิงบวกจะทำให้บรรยากาศการพูดคุย และหาทางออกเป็นไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้นเพราะหลายครั้งการสื่อสารได้กลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คู่กรณีนำมาขยายผลและเติมเชื้อไฟแห่งความเกลียดชังอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

๔. การแสดงท่าทีที่ถูกต้อง (Right Action) โดยการไม่ยุยงส่งเสริมหรือกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงด้วยการทำร้ายประหารบุคคลอื่นที่มีความเชื่อและเห็นต่าง สังคมโลกและสังคมไทยมิได้สิ้นไร้ไม้ตอกและอับจนหนทางในการแสวงหาเครื่องมือจัดการความขัดแย้งหากแต่ท่าทีของคู่ขัดแย้งได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการหาทางออกร่วมกันการแสดงท่าทีที่เปี่ยมล้นด้วยความรัก ให้เกียรติและเคารพกลุ่มบุคคลความเชื่อและการกระทำที่แตกต่างจะเป็นสะพานที่ทำให้คู่กรณีได้ทอดเดินข้ามพื่นที่ของตัวเองไปเรียนรู้และพร้อมจะเข้าใจเพื่อนมนุษย์มากยิ่งขึ้น

๕. ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง (Right Livelihood) ใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับธรรม ไม่คลาดเคลื่อนไปจากธรรมจะทำให้การดำเนินชีวิตมีคุณและมีความหมายมากยิ่งขึ้นแนวทางเหล่านี้จะกลายเป็นแบบอย่างของกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคม ทั้งในความเชื่อมั่นและเกิดแรงแรงบันดาลใจในการปฏิบัติภารกิจเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันแบบอย่างที่ได้ชัดคือการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายของมหาตมะคานธีได้กลายเป็นพลังและความศรัทธาของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม การเพียรละสิ่งไม่ถูกต้องและเหมาะสมที่ได้ดำเนินการอยู่การเพียรรักษาสิ่งที่ดีและงดงามเอาไว้อย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาความจริง ความดีและความงามให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ การกระทำการในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดแนวร่วมอย่างยั่งยืนและมั่นคงและแนวร่วมเหล่านั้นพร้อมที่จะร่วมอุดมการณ์อย่างมั่นคงโดยไม่หวาดกลัวต่ออุปสรรคใด ๆ ที่จะตามมาอีกทั้งจะทำให้คู่กรณีตระหนักรู้ถึงพลังของถึงความมุ่งมั่นของเรา

๗. การมีสติที่ถูกต้อง (Right Mindfulness) กำกับ ควบคุมและรู้เท่าทันความคิดของตนเองไม่กระทำการหรือตัดสินสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยความหุนหันพลันแล่นภายใต้อิทธิพลของไฟที่กำลังสุ่มใจคือ ไฟคือความอยากได้ผลประโยชน์ และความต้องการ ไฟคือความโกรธเกลียดและไฟคือความหลง ในขณะที่เผชิญหน้ากับสถานการณ์ความกดดัน ยุ่งยาก และซับซ้อนต้องใช้สติเป็นเครื่องมือในการกำกับ และตรวจสอบ ไม่ให้ประมาท ยามใจและหลงใหลในชัยชนะ ซึ่งอาจจะก่อเกิดผลกระทบในเชิงลบตามมาดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสเตือนว่า “ผู้ชนะย่อมก่อเวรผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์ บุคคลละความชนะและความแพ้อเสียแล้ว จึงสงบระงับ (เวร) นอนเป็นสุข”

๘. ความมุ่งมั่นในหนทางที่ถูกต้อง (Right Concentration) เป้าหมายของสันติวิธี คือการปรากฏขึ้นของความสันติ ซึ่งผ่านการรับฟัง การยอมรับ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้นจำเป็นต้องเพ่ง จดจ่อและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายที่ได้กำหนดทิศทางและวางกรอบเอาไว้ อีกทั้งไม่ย่อท้อเหนื่อยหน่ายต่อปัญหาที่เข้ามา ทำท่ายต่อการพูดคุยเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดที่คู่กรณีสามารถรับได้ โดยไม่ยึดมั่นในทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับเราคนเดียวหรือกลุ่มเดี่ยวนั้นๆ ถึงกระนั้น ในขณะที่เรามุ่งมั่นต่อเป้าหมายมากเพียงใด จำเป็นต้องใส่ใจต่อวิธีการและความสัมพันธ์มากขึ้นเพียงนั้น^{๑๒}

หากคุณสมบัติเช่นนี้เกิดขึ้นในสังคมได้ คนในสังคมสามารถยอมรับความแตกต่างในมิติต่าง ๆ ได้ เช่น ความคิดเห็น ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา เป็นต้น ซึ่งหลักการเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่เกื้อหนุน สันติวิธีทั้งสิ้น^{๑๓}

สรุปได้ว่า สังคมแห่งสันติเป็นสังคมที่ไร้ความรุนแรงหรือปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่สังคมดังกล่าวยังมีความขัดแย้งและบางครั้งหรือบางสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวได้พัฒนาตนเองไปสู่จุดที่สังคมไร้สันติหรือปราศจากสันติ จึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีเชิงสันติ เข้าไปจัดการความขัดแย้งแบบสันติหรือจัดการความรุนแรงแบบสันติ สังคมจะเกิดสันติสุขได้ทุกคนในสังคมจะต้องมีแนวทางการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน มีความหนักแน่นเสมอกันและปรับตัวเข้าหากันได้ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีปรองดองกัน มีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน สันติวิธีวิถีพุทธคือทางสายกลางที่พระพุทธเจ้าทรงนำเสนอให้เป็นทางเลือกในการปฏิบัติเพื่อให้หลุดจากกับดักของทุกข์คือความขัดแย้งและความรุนแรง ประกอบด้วยกระบวนการและวิธีการที่สำคัญ ๘ ประการ ความเข้าใจที่ถูกต้อง (Right Understanding) ความคิดที่ถูกต้อง (Right Thought) การใช้การสื่อสารที่ถูกต้อง (Right Speech) การแสดงท่าทีที่ถูกต้อง (Right Action) ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง (Right Livelihood) การมีสติที่ถูกต้อง (Right Mindfulness) และความมุ่งมั่นในหนทางที่ถูกต้อง (Right Concentration)

^{๑๒}อ้างแล้ว, พระไพศาล วิสาโล, สันติวิธีบนวิถีแห่งทวิภาวะในสันติวิธีวิถีแห่งอารยะ, หน้า ๑๕๔.

^{๑๓}Robert A. Dahl, *On Democracy*, (London: Yale University Press, 2000), pp. 38-44.

๒.๔ ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ภาคตะวันตกในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

บริบทนี้ ครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ภาคตะวันตกในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

เพชรบุรีนับเป็นเมืองโบราณแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ร่วมกับกลุ่มบ้านเมืองอาณาจักรโบราณในอาณาจักรของสยามประเทศ ด้วยความเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน ตลอดจนที่ตั้งของบ้านเมืองเปิดสัมพันธ์ประจันหน้ากับโลกภายนอกอย่างผ่าเผย เผชิญหน้ากับชายทะเลอ่าวไทยที่ไม่เคยว่างเว้นจากการมาเยือนของคนจากต่างแดน

เพชรบุรีเป็น “เมืองท่า” สำคัญแห่งหนึ่งที่มีผู้คนเข้ามาแวะเวียนเยี่ยมเยียนกันเสมอ จากตำนานท้องถิ่นเพชรบุรี มหาเถตราเองก็ได้บอกเล่าเรื่องราวของการสร้างบ้านแปงเมืองของผู้คนในแถบนี้ผ่านการเข้ามาของ “มหาเถตรา” ซึ่งคือมหาสำเภากล้าใหญ่ที่บรรทุกผู้คนรอนแรมเดินทางไปทั่วทั่วถิ่นแดนจนประสบกับความวิบากกรรมต่าง ๆ นานา ทำให้สำเภต้องหยุดการเดินทางลง ผู้คนต่างพากันลงมาจากมหาเถตราเพื่อสร้างบ้านแปงเมือง

แม้แต่พงศาวดารฉบับวันวลิตเขียนขึ้นโดยเยเรเมียส ฟาน ฟลีต เจ้าหน้าที่การค้าบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลันดา เมื่อครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททองแห่งกรุงศรีอยุธยา ที่เพียรเก็บเรื่องราวความเป็นมาของกรุงศรีอยุธยาที่ได้รับมาจากการพูดคุยกับคณะพระสงฆ์ ในส่วนแรกของพงศาวดารได้มีการเขียนถึงเรื่องเล่าความเป็นมา “พระเจ้าอู่ทอง” ผู้สถาปนารุงศรีอยุธยา โดยกล่าวว่าพระเจ้าอู่ทองเป็นโอรสของพระเจ้ากรุงจีน และได้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลเข้ามาตั้งบ้านตั้งเมืองเป็นใหญ่อยู่ ณ เพชรบุรี จนต่อมาเมื่อเกิดผสมรวบรวมกำลังคนจนได้เป็นปีกแผ่นแล้ว จึงได้ย้ายบ้านเมืองไปตั้งเมืองใหม่ที่ลพบุรีจนไปตั้งกรุงศรีอยุธยาขึ้นในเวลาต่อมา

หากมองตำนานเหล่านี้เพียงเรื่องเล่าปรัมปราหาแก่นสารความจริงใด ๆ ไม่ได้ นั่นก็คงทำให้เรามองข้ามพลวัตซับซ้อนท้องถิ่นแห่งนี้ ทว่าตำนานและเรื่องเล่าเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความ เป็นสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนจากโลกภายนอกของเมืองเพชรบุรีอยู่เสมอ ความสัมพันธ์กับโลกภายนอกเช่นนี้เองที่ทำให้เพชรบุรีจึงมีความหลากหลายของผู้คน และกลุ่มคนหลากหลายตาเดินทางเข้ามาแลกเปลี่ยนปะทะสังสรรค์กันทั้งทางการค้า ทางวัฒนธรรมในสังคมเพชรบุรี จนเกิดเป็น “หลากชนหลายชาติ (พันธุ์) ในเมืองเพชรบุรี”^{๑๑๔}

^{๑๑๔}สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, เอกสารประกอบการประชุมงานมหกรรมศิลปวัฒนธรรมอาเซียนสัมพันธ์และการแสดงนานาชาติ ครั้งที่ ๘: เครือญาติชาติพันธุ์รวมกันเป็นหนึ่ง, (เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๖๑), หน้า ๕-๖.

ประชากรของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ ๖ กลุ่ม (ไม่นับรวมชาติพันธุ์ไทยพื้นถิ่น) ได้แก่ ชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ชาติพันธุ์ลาวพวน ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ชาติพันธุ์ไทยจีน โดยมีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ดังนี้

ตารางที่ ๒.๑ ถิ่นที่อยู่และจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรี^{๑๑๕}

ที่	ชาติพันธุ์	อำเภอ	ตำบล	จำนวน (คน)
๑	ไทยทรงดำ	เขาย้อย	หนองปรัง	๓,๗๔๒
		เขาย้อย	ห้วยท่าช้าง	๑,๙๙๐
		เขาย้อย	ทับคาง	๓,๔๘๘
		เขาย้อย	เขาย้อย	๗,๖๕๖
		เขาย้อย	หนองชุมพล	๕,๐๒๗
		เขาย้อย	หนองชุมพลเหนือ	๔,๗๑๒
		เขาย้อย	บางเค็ม	๓,๖๔๑
		หนองหญ้าปล้อง	ท่าตะคร้อ	๔,๐๔๙
		หนองหญ้าปล้อง	หนองหญ้าปล้อง	๗,๐๓๘
		ท่ายาง	ท่าไม้รวก	๙,๑๓๔
		ท่ายาง	กัลดีหลวง	๗,๑๖๒
		ท่ายาง	วังไคร้	๕,๓๖๖
		ท่ายาง	ยางหย่าง	๓,๕๒๘
		แก่งกระจาน	วังจันทร์	๕,๑๐๓
		บ้านลาด	บ้านลาด	๓,๗๐๔
		บ้านลาด	ไร่สะท้อน	๕,๐๔๗
		บ้านลาด	ห้วยลึก	๓,๔๕๐
		เมืองเพชรบุรี	ดอนยาง	๕,๔๖๘
		เมืองเพชรบุรี	หนองขนาน	๖,๔๒๗
เมืองเพชรบุรี	บางจาก	๒,๑๔๖		
เมืองเพชรบุรี	หัวสะพาน	๔,๕๖๔		

^{๑๑๕}ถิ่นที่อยู่และจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรี ไม่นับรวมกลุ่มไทยพื้นถิ่นจังหวัดเพชรบุรี.

ตารางที่ ๒.๑ การตั้งถิ่นฐานและจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรี (ต่อ)

ที่	ชาติพันธุ์	อำเภอ	ตำบล	จำนวน (คน)
๒	ลาวพวน	บ้านลาด	ตำหรุ	๒,๘๔๙
		บ้านลาด	ไรโคก	๓,๔๖๕
		บ้านลาด	ห้วยข้อง	๑,๒๐๗
		เมืองเพชรบุรี	ธงชัย	๙,๐๘๑
		ท่ายาง	มาบปลาเค้า	๔,๐๑๑
		เขาย้อย	หนองปลาไหล	๒,๖๘๓
		บ้านแหลม	บางขุนไทร	๗,๑๒๔
๓	ลาวเวียง	เขาย้อย	สะพัง	๓,๔๘๖
๔	มอญ	บ้านแหลม	บางตะบูนนอก	๒,๙๐๑
		เมือง	บางครก	๗,๑๖๓
๕	กะเหรี่ยง	หนองหญ้าปล้อง	ยางน้ำกลัดใต้	๒,๘๕๑
		หนองหญ้าปล้อง	ยางน้ำกลัดเหนือ	๒,๑๘๑
		แก่งกระจาน	สองพี่น้อง	๕,๐๔๔
		แก่งกระจาน	ป่าเต็ง	๗,๐๔๐
		แก่งกระจาน	แม่เพรียง	๔,๐๑๔
๖	ไทยจีน	ท่ายาง	ท่ายาง	๑๘,๒๐๘
		บ้านแหลม	บ้านแหลม	๑๔,๘๐๗
		บ้านแหลม	ปากทะเล	๒,๔๖๐
		เมืองเพชรบุรี	ท่าราบ	๑๒,๐๙๖
รวม				๒๒๔,๘๔๓

สรุปได้ว่า ในอดีต เพชรบุรีเป็นเมืองท่าสำคัญแห่งหนึ่งที่มีผู้คนเข้ามาแวะเวียนเยี่ยมเยือนเสมอ จึงมีตำนานและเรื่องเล่าสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสังคมที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้คนจากโลกภายนอก ความสัมพันธ์กับโลกภายนอกเช่นนี้เองที่ทำให้เพชรบุรีจึงมีความหลากหลายของผู้คน เกิดเป็นสังคมหลากหลายชนหลายชาติพันธุ์ ประชากรของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ ๖ กลุ่ม (ไม่นับรวมชาติพันธุ์ไทยพื้นถิ่น) ได้แก่ ชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ชาติพันธุ์ลาวพวน ชาติพันธุ์ลาวเวียง ชาติพันธุ์มอญ ชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ชาติพันธุ์ไทยจีน มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์รวมทั้งสิ้น ๒๒๔,๘๔๓ คน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บริบทนี้ ครอบคลุมสาระว่าด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีลหรือศีล ๕

จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเบญจศีลหรือศีล ๕ จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

พระเด่นชัย เมตติโก ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท” จากผลการวิจัยพบว่า กายสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบทางกาย ๓ ประการ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ และเว้นจากการประพฤตินิดในกาม ตามทัศนะพระพุทธศาสนาเถรวาทถือว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ และสามารถจะเปลี่ยนแปลงตนเองจากความเป็นปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยชนได้ ถ้าได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง ดังนั้น การพัฒนาชีวิตมนุษย์ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงต้องประกอบไปด้วยการฝึกฝนอบรมตน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาอย่างสอดคล้องกัน ศีลสิกขาขณะกายสุจริตในสังคมไทย พบว่า คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสังสารวัฏ จึงนิยมทำบุญและประกอบกรกุศล เพื่อหวังจะได้รับประโยชน์สุขในปัจจุบัน โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นตัวชี้นำ กระตุ้นเตือนในการดำเนินชีวิต สำหรับรูปแบบและการพัฒนากายสุจริตในสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ ใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักกายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันหรือสัมพันธ์กันไม่มีการแยกพัฒนา และลักษณะที่ ๒ คือ หลักการพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเกื้อกูลเป็นมิตรกัน โดยใช้เกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมที่ดี (ความดี) และพฤติกรรมที่ไม่ดี (ความชั่ว) ของชีวิตมนุษย์ในสังคมไทย ตามหลักเกณฑ์ตัดสิน ๒ ประการ ได้แก่ เกณฑ์ตัดสินหลัก ตัดสินด้วยความเป็นกุศลหรืออกุศลโดยพิจารณามูลเหตุที่เกิดว่าดีและไม่ดี แต่เกณฑ์ตัดสินรองตัดสินพิจารณาที่มีผลสะท้อนกลับต่อตนเองและผู้อื่นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ และผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร แนวทางการประยุกต์ใช้หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน การประยุกต์หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน สามารถควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาทางร่างกาย และจิตใจของตนเองได้สุจริต จึงทำให้สังคมมนุษย์อยู่อย่างสงบสุข ภายใต้กฎระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ของสังคม นอกจากนี้ ยังพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอริยบุคคล ๔ จำพวก คือ โสดาบันบุคคล สกทาคามีบุคคล อนาคามีบุคคล และพระอรหันต์ ได้ในที่สุด^{๑๖}

^{๑๖}พระเด่นชัย เมตติโก, “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖, หน้า ก-ข.

สมมาส เสง์สุย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครูญาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (๑) ด้านความรู้เรื่องเว้นจากการทำร้ายเบียดเบียนร่างกายซึ่งกันและกัน ก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๒) ด้านความรู้เรื่องเว้นจากการเอาสิ่งของผู้อื่น โดยอาการแห่งขโมย ก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๓) ด้านความรู้เรื่องเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ (๔) ด้านความรู้เรื่องเว้นจากการกล่าวคำเท็จที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นเดือดร้อน ก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และ (๕) ด้านความรู้เรื่องเว้นจากการดื่มสุราของมีนเมาอันเป็นเหตุเกิดความประมาท ขาดสติ ก่อนและหลังการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และผลจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะ พบว่า พฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางกายระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางกายเพิ่มขึ้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางวาจาระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางวาจาเพิ่มขึ้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๑๗}

พระอำนาจ ปริมุตโต ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม รองลงมาได้แก่ ศีลข้อที่ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และศีลข้อที่ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตามลำดับ (๒) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอายุ อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนไม่ส่งผลต่อการรักษาเบญจศีลหรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๑๑๘}

^{๑๑๗}สมมาส เสง์สุย, “ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครูญาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี), ๒๕๕๒, หน้า ก-ข.

^{๑๑๘}พระอำนาจ ปริมุตโต, “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า ก-ข.

พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จันทวิโส) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” จากผลการวิจัยพบว่า การหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุราเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นการใช้ ๓ ประการ คือ (๑) อบายมุข ๖ (๒) เบญจศีล และ (๓) สติสัมปชัญญะ และหลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ (๑) หลักธรรมาสนธรรม (๒) หลักสังคาลกสูตร หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น (๓) หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่มคือ (๑) ขันติ โสรจ (๒) เบญจธรรม และ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายในคราจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดี ๆ^{๑๙๙}

อธิษฐาน พุทธศิลป์ศักดิ์กุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศีลข้อ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ ศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ ศีลข้อ ๓ เว้นจากการประพฤติผิดในกาม และศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ในระดับมากที่สุด ส่วนการรักษาศีลข้อ ๔ เว้นจากการพูดปด อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นคือ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีลห้า^{๒๐}

สรุปได้ว่า ศีล ๕ เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นหลักประกัน ๕ ด้าน ได้แก่ หลักประกันชีวิตหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น หลักประกันทรัพย์สินหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือการใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวยสิ่งของผู้อื่น หลักประกันครอบครัวหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการประพฤติผิดในกามหรือนอกใจคู่ครอง หลักประกันสังคมหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ หรือการพูดโกหกหลอกลวง และหลักประกันสุขภาพหรือหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

^{๑๙๙}พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จันทวิโส), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการดื่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า ก-ข.

^{๒๐}อธิษฐาน พุทธศิลป์ศักดิ์กุล, “การรักษาศีลห้าของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานทั่วไป, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๒, หน้า ก-ข.

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

พระปราโมทย์ วาทโกวิโท ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี” จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมแบบธรรมะโอดีเป็นการเผยแพร่ธรรมตามแนวทางของพระพุทธเจ้า โดยรูปแบบการฝึกอบรมแบบธรรมะโอดีเป็นการเรียนรู้ธรรมผ่านกิจกรรม ในลักษณะของพระวิทยากรธรรมะโอดี ซึ่งพระสงฆ์สามารถเป็นพระวิทยากรธรรมะโอดีได้ มีความเหมาะสม เพราะเป็นการนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาผ่านการประยุกต์เพื่อการเสริมสร้างองค์กรสันติสุข ด้วยกระบวนการใช้สื่อกิจกรรมประกอบการเรียนรู้ และใช้กระบวนการของกิจกรรมกลุ่มในการสร้างการมีส่วนร่วม โดยเริ่มต้นจากการวินิจฉัยและวิเคราะห์ห้องค์กร วิเคราะห์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สร้างรูปแบบการฝึกอบรม ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการฝึกอบรมแบบธรรมะโอดีจึงเกิด D-H-A-M-M-A-O-D Model โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์กรสันติสุข^{๑๑}

ศรคม เผือกผิววงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัวอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งจะช่วยในการสร้างสันติสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงและมั่นคง จึงได้ทำการประยุกต์หลักสารานิยธรรมเพื่อใช้ในการสร้างความร่วมมือในชุมชนของวัดคูบัวอน สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนวัดคูบัวอนประกอบด้วย (๑) การปรับทัศนคติของชุมชนในการทวงแหวนวัดเป็นสมบัติของชุมชน (๒) การสร้างกติกาอย่างมีส่วนร่วมและยึดเป็นแนวปฏิบัติที่ชุมชนต้องร่วมมือ (๓) การปรับใจเข้าหากันมองทุกอย่างด้วยเมตตา (๔) การพัฒนาท่าทีการแสดงออกต่อกันด้วยเมตตา (๕) การสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เมตตาในชุมชน และ (๖) การจัดสรรด้วยความเป็นธรรมในมุมมองประโยชน์ต่อส่วนรวม^{๑๒}

^{๑๑}พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, “รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๑, หน้า ก-ข.

^{๑๒}ศรคม เผือกผิววงศ์, “แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัวอน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๐, หน้า ก.

พระมหาคำพอง สททวโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาในชุมชนทั้งสองศาสนาที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางศาสนา และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ภายใต้ภาวะความแตกต่างนั้นกลับเป็นการหลอมรวม และผสมผสานวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ของประชาชนในชุมชนทั้งสองศาสนาในชุมชนแห่งนี้ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ จึงซึมซับและหลอมรวมกัน โดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติหรือศาสนาแบ่งกันประชาชนในชุมชน ดำเนินชีวิตและอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการจัดการศึกษา สำหรับผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในมิติความเป็นมนุษย์ พบว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่รอดส่วนหนึ่ง และเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่ง เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ สู่มารู้ และเห็นได้จากการมีวิถีคิด มิติทางสังคม พบว่า โครงสร้างของความรู้ และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิรูปและฟื้นฟู ผ่านวิธีสอนและเนื้อหา การให้ผู้เรียนยอมรับและเข้าใจความหลากหลายของกันและกัน^{๑๒๓}

นงลักษณ์ ลักษณะโกคิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างตัวชี้วัดองค์กรสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ ๒๖” จากผลการวิจัยพบว่า องค์กรสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ ๒๖ มีชื่อว่า “6Ps Model” ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (๑) การจัดการเพื่อสันติสุข (Peaceful Management:PM) (๒) ภาวะผู้นำเพื่อสันติสุข (Peaceful Leadership :PL) (๓) การกำกับดูแลเพื่อสันติสุข (Peaceful Governance :PG) (๔) ความยุติธรรมเพื่อสันติสุข(Peaceful Justice :PJ) (๕) ที่ทำงานเพื่อสันติสุข (Peaceful Workplace :PW) และ (๖) ผลลัพธ์เพื่อสันติสุข(Peaceful Results:PR) โดยมี ๑๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (๑) การสื่อสารในองค์กร (๒)วัฒนธรรมองค์กร (๓) การจัดการความรู้ (๔) การบริหารจัดการองค์กร (๕) ภาวะผู้นำ (๖) บุคลากรในองค์กร (๗) คุณค่าหลัก (๘) หลักธรรมคุณธรรมจริยธรรมขององค์กร (๙) ความรับผิดชอบต่อสังคม (๑๐) ธรรมภิบาล (๑๑) องค์กรมุ่งเน้นให้พนักงานมีความสุข (๑๒) องค์กรสร้างบรรยากาศให้มีความสุข (๑๓) ผลการดำเนินงานขององค์กร และ (๑๔) การประสานประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย^{๑๒๔}

^{๑๒๓}พระมหาคำพอง สททวโร, “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๐, หน้า ก-ข.

^{๑๒๔}นงลักษณ์ ลักษณะโกคิน, “การสร้างตัวชี้วัดองค์กรสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ ๒๖”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๑, หน้า ก.

ปัญจริย์ จุลไกรอานิสงส์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้สติเพื่อพัฒนาการทำงานอย่างมีสันติสุขของแรงงานฝ่ายผลิต: ศึกษากรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด คอนติเนนทัลนิตติ้ง” จากผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของแรงงานฝ่ายผลิต ห้างหุ้นส่วนจำกัด คอนติเนนทัลนิตติ้ง คือ แรงงานฝ่ายผลิตยังขาดซึ่งการจดจ่อในงานที่รับผิดชอบอันเนื่องมาจากการขาดสมาธิและสติในขณะที่ทำงาน ขาดความสนใจในการทำงานอย่างจริงจัง ขาดการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและข้อผิดพลาดในการควบคุมการผลิตว่าจะส่งผลกระทบต่ออย่างไร้ของค์กร มีปัญหาเรื่องการทำงานแบบส่งทอดต่องานในแต่ละกะ ทำให้ผู้เข้ากะใหม่ไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานก่อนหน้านี้ (๒) สติในพระพุทธศาสนา คือ ความระลึกได้ ความเอาใจใส่ความจำได้ความไม่เลื่อนลอย ไม่เผลอไม่ประมาทกระทำทุกอย่างด้วยความระมัดระวังตัวรับผิดชอบไม่ปล่อยปละละเลยมีความตื่นตัวในขณะที่ทำงาน พร้อมทั้งรู้ว่า สิ่งที่ทำนั้นดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือไม่ประโยชน์ ควรหรือไม่ควร รู้จักคิดไตร่ตรองด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน ไม่ทำผิดพลาดให้เกิดความเสียหาย อีกนัยหนึ่งนั้น การมีสติระลึกได้ คือ ความไม่ประมาทนั่นเอง (๓) ประยุกต์ใช้หลักสติในการพัฒนาการทำงานของแรงงานฝ่ายผลิต ด้วยการฝึกอบรมโดยกิจกรรม “โครงการสวดมนต์ปฏิบัติธรรมร่วมกัน” พบว่าพนักงานมีใจเย็นขึ้น มีอารมณ์สุขุม ไม่วุ่นวาย สามารถควบคุมตนเองได้ อดทนได้นานขึ้น มีความคิดเป็นเหตุเป็นผล พุดจาสื่อสารกันอย่างระมัดระวัง มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันมากขึ้น มีความรอบคอบ ไม่เข้าใจผิด ไม่หลงลืม ไม่เผลอตัว มีสภาวะแห่งความตื่นและความรู้สึกตัวควบคุมอารมณ์ได้ง่าย ผลปรากฏ คือ ผลการผลิตที่ดีขึ้นในแง่ของความปลอดภัย การสูญเสียผลิตภัณฑ์อันเกิดจากความผิดพลาดของผู้ควบคุมเครื่องจักรมีอัตราส่วนลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ประสิทธิภาพในการทำงานมีคุณภาพมากขึ้น^{๑๒๔}

สรุปได้ว่า สังคมแห่งสันติเป็นสังคมที่ไร้ความรุนแรงหรือปราศจากความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่สังคมดังกล่าวยังมีความขัดแย้งและบางครั้งหรือบางสถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวได้พัฒนาตนเองไปสู่จุดที่สังคมไร้สันติหรือปราศจากสันติ จึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีเชิงสันติ เข้าไปจัดการความขัดแย้งแบบสันติหรือจัดการความรุนแรงแบบสันติ สังคมจะเกิดสันติสุขได้ทุกคนในสังคมจะต้องมีแนวทางการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน มีความหนักแน่นเสมอกันและปรับตัวเข้าหากันได้ มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีปรองดองกัน มีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ทางสายกลางซึ่งเป็นทางสายเอกที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย คือ สันติวิธีวิถีพุทธ หรือ พุทธสันติวิธี

^{๑๒๔}ปัญจริย์ จุลไกรอานิสงส์, “การประยุกต์ใช้สติเพื่อพัฒนาการทำงานอย่างมีสันติสุขของแรงงานฝ่ายผลิต: ศึกษากรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด คอนติเนนทัลนิตติ้ง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๐, หน้า ก-ข.

๒.๕.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์

จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ จึงพบเนื้อหาสาระที่สำคัญ ดังนี้

ธนพชร นุตสาระและคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน” จากผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์มุเซอ ตำบลแม่มาเต็ง อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลีซู ตำบลเวียงใต้และกลุ่มชาติพันธุ์มุเซอ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอบางบาลมากทำให้ทั้ง ๒ กลุ่มชาติพันธุ์รับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๒ กลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมา เพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการตั้งกฎหมายท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรมกฎหมายเข้ามาปรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน^{๑๒๖}

วศิน โต้ะสิงห์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี พบว่า (๑) การปลูกฝังค่านิยม จากสถาบันครอบครัว โดยการเริ่มต้นจากพ่อ แม่ ที่ควรปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีของสังคม การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมประเพณีบุญกลางบ้านหรือการจัดให้มีการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเต้นรำ การประกวดร้องเพลงการเดินขบวนพาเหรด การแข่งขันการจักสาน การแข่งขันกีฬา เป็นต้น (๒) การจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีบุญกลางบ้านในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังและสั่งสมความรู้และส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้าน และความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ (๓) การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ (๔) การส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้านต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องพร้อมการพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดงานหรือการออกนิทรรศการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าของชุมชนและการแสดงพื้น^{๑๒๗}

^{๑๒๖}ธนพชร นุตสาระและคณะ, “วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๙, หน้า ๗.

^{๑๒๗}วศิน โต้ะสิงห์, “คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์), ๒๕๕๙, หน้า ๔-๕.

วรรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปบรรเลง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอรุ่งทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ลาวเวียงรุ่งทอง อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ตั้งสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านสมอลม อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เพราะเห็นว่าภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อพยพมาไปตั้งบ้านเรือนที่ตำบลดอนคา เป็นชุมชนขนาดใหญ่มีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ เช่น บุญข้าวจี บุญบั้งไฟ สารทลาว ตักบาตรเทโว อย่างไรก็ตามชาวลาวเวียงได้มีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตบางอย่างเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น การกินข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก สันนิษฐานว่าเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเหมาะสมของภูมิประเทศที่เหมาะสมในการปลูกข้าวเจ้ามากกว่าข้าวเหนียว มีการนำแคนพัฒนาให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่กลายเป็นวงแคนประยุกต์ มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ การแต่งกายด้วยผ้าทอมือ การพูดภาษาลาวเวียงและมีความภาคภูมิใจในการเป็นชาวลาวเวียงแม้ว่าความทรงจำเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่จดจำจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการแพ้สงคราม การถูกกวาดต้อนก็ไม่ได้ทำให้รู้สึกถึงความด้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ทำให้ชุมชนลาวเวียงแห่งนี้มีความเข้มแข็ง พยายามรักษาและฟื้นฟู และสร้างอัตลักษณ์ลาวเวียงขึ้นเพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลง ความทันสมัย รวมทั้งกระแสการท่องเที่ยวชุมชนที่กำลังได้รับความนิยม^{๑๒๘}

สม จะเปา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” จากผลการวิจัยพบว่า ชาวคะฉิ่น มีด้านความเชื่อ ศาสนาแบบดั้งเดิม วัฒนธรรม และประเพณี ที่ได้เชื่อถือกันมายุคต่อยุคจนถึงปัจจุบัน ภายหลังจากได้รับการยอมรับการเป็นชนเผ่าชีวิตความเป็นอยู่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ วัฒนธรรม และประเพณีของชนชาติพันธุ์คะฉิ่น ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่เปิดกว้าง สามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผย เช่น ด้านวัฒนธรรม ประเพณีการแต่งกาย ภาษา และประเพณีการเต้นรำ แต่อย่างไรก็ตามยังมีบางส่วนที่ยังไม่สามารถยอมรับตามกฎหมาย ดังการศึกษาที่ทุกคนก็เข้าใจตรงกันว่าการศึกษาคือสิ่งที่ดี แต่ขึ้นอยู่กับกรอบของการเรียนรู้อะไรที่แตกต่างกัน บางคนส่งเสริมลูกหลานให้การศึกษาอย่างดีก็มีอนาคตสดใส บางคนไม่มีโอกาสให้ลูกหลานให้การศึกษาได้ จึงคล้อยตามกระแสค่านิยม จึงแตกต่างกันในความรู้ความเข้าใจกันอย่างมาก^{๑๒๙}

^{๑๒๘}วรรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปบรรเลง, “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอรุ่งทอง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): หน้า ๒๖.

^{๑๒๙}สม จะเปา, “การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ”, วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐): หน้า ๗๐.

สุธี จันทร์ศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี” จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของการขับไทดำมี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การขับในพิธีกรรม และการขับที่เป็นวัฒนธรรมบันเทิง การขับไทดำในพิธีกรรมนั้นมีการสืบทอดในลักษณะของทรงสภาพ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ โดยผู้ขับจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามแบบแผนของพิธีกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาอย่างเคร่งครัด ซึ่งในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะขาดผู้สืบทอดและลดบทบาทเหลือเพียงการสาธิต ส่วนการขับไทดำในวัฒนธรรมบันเทิง พบการปรับเปลี่ยนโดยการผสมผสานองค์ประกอบทางดนตรีแบบดั้งเดิมเข้ากับดนตรีสมัยนิยมรวมถึงการผลิตและเผยแพร่โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สะท้อนให้เห็นว่า การสืบทอดในลักษณะทรงสภาพดนตรีแบบดั้งเดิม แม้จะสามารถต่อยอดจิตสำนึกความเป็นไทดำได้ดี แต่กลายเป็นข้อจำกัดในการธำรงอยู่ท่ามกลางบริบทสังคมสมัยใหม่ ในขณะที่การปรับเปลี่ยนสะท้อนถึงการต่อรองผ่านการนำองค์ประกอบและเทคโนโลยีในสังคมนั้นมาปรับใช้ ทำให้การขับมีความทันสมัยและมีคุณค่าเชิงสุนทรียะมากขึ้น จึงมีแนวโน้มของการเรียนรู้และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทดำในพื้นที่ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตต่อไปได้^{๑๓๐}

สรุปได้ว่า แต่ละชาติพันธุ์ต่างมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้มุ่งหมายเฉพาะบรรพบุรุษทางสายเลือด ซึ่งมีลักษณะทางชีวภาพและรูปร่างเหมือนกัน รวมทั้งบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมด้วย ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อม ๆ กันไปเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันก็สามารถเฝ้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยเฉพาอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกัน

^{๑๓๐} สุธี จันทร์ศรี, “ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี”, วารสารภาษาและวัฒนธรรม, ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): หน้า ๘๗.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อย่างเป็นระบบและมีความเชื่อมโยงกัน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่ จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับ หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม เพื่อร่วมกันสังเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม อันก่อประโยชน์แก่หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาสังคมสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแบบอย่างในการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้อย่างยั่งยืน

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ดังนี้

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ ท่าน ประกอบด้วย

๑.๑ นายธนภัทร ณ ระนอง

ตำแหน่ง นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๑.๒ นางวิพร แวศรีผ่อง

ตำแหน่ง นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๓ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร

ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔ นายศุภร์ทิตย์ โด่งตั้ง

ตำแหน่ง สารวัตรกำนันตำบลน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

๑.๕ นางประนอม กรองชิด

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๑.๖ นางสาววารภรณ์ สมุทรภาคี

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๑.๗ นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์

ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๑.๘ นางถนอม คงยิ้มละมัย

ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๒. ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ ท่าน ประกอบด้วย

๒.๑ พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปณฺโณ)

ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๒ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล)

ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

๒.๓ นายสุพจน์ สมุทรภักดี

ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๒.๔ นายธรรมบุญ บุญส่ง

ตำแหน่ง กำนันตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๒.๕ นายสมเจต คำขาวเหลือง

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๒.๖ นายบริบูรณ์รักษ์ คชพงษ์

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๒.๗ นายกิตติศักดิ์ สุขประเสริฐ

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๒.๘ นางแก้วใจ ศิริประทุม

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลสะพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางของการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน โดยมีข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ข้อที่ ๑ ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

ข้อที่ ๒ ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)

ข้อที่ ๓ ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี)

ข้อที่ ๔ ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวรมณี)

ข้อที่ ๕ ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี)

โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี นี้ ได้นำไปตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๕ ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา ยอมรับที่ค่าตั้งแต่ ๐.๗๐ ขึ้นไป และนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

พระปิฎกโกศล, ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชรัชชัย ไชยสา	คณะสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น	คณะสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รพีพรรณ เทียมเดช	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา เพื่อสังเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีล เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม โดยครอบคลุมเนื้อหาด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี) ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวรมณี) และด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรัยมิชฌมาทัญญูชานา เวรมณี) โดยเน้นการการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผล โดยมีคณะผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะเกิดแนวคิด และแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางของการสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยในฐานะผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ได้กระตุ้นให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการอภิปรายโต้ตอบ แสดงความเห็น เล่าเรื่อง ประสบการณ์ร่วมกัน ตามประเด็นที่คณะผู้วิจัยโดยฐานะเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลหลังไหล (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะด้วยตนเอง และระหว่างสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะกลุ่มกับผู้วิจัยในฐานะผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เพื่อให้ได้ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม อันก่อประโยชน์แก่หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแบบอย่างในการนำองค์ความรู้ทางพระพุทธ-ศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้อย่างยั่งยืน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑.๑ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมกับเตรียมเอกสาร และศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๑.๒ ขั้นดำเนินการด้านเอกสาร คือ การนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ไปถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

๑.๓ ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ การปฏิบัติกรเก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้จะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ก็จะไม่ทำการบันทึกเสียงในช่วงนั้นไว้

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๒.๑ ขั้นการประสานงาน คือ การติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิในเบื้องต้นทั้งทางโทรศัพท์และด้วยตนเองเพื่อแนะนำตัวผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อให้ข้อมูลที่เกื้อกูลต่อการวิจัยครั้งนี้

๒.๒ ขั้นการเตรียมการ คือ การนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย เพื่อขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๒.๓ ขั้นตอนการสนทนากลุ่มเฉพาะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มสนทนาขนาดกลาง ได้อภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนากำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลลึกลง (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะด้วยตนเอง และระหว่างผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้วิจัยโดยฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) เชิงพรรณนา โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบ ด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งใช้หัวข้อสนทนาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริเวณเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้ รวมทั้งปรับให้มีความชัดเจนทางการสื่อสารและความหมาย และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน ๘ ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

๔.๓ องค์กรความรู้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคตะวันตก

ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน ๑๐ ท่าน โดยกำหนดลำดับของการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

๑. นายธนภัทร ณ ระนอง
ตำแหน่ง นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
๒. นางวิพร แวศรีผ่อง
ตำแหน่ง นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
๓. นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร์
ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
๔. นายศุภร์ทิพย์ โด่งดั่ง
ตำแหน่ง สารวัตรกำนันตำบลน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
๕. นางประนอม กรองชิต
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
๖. นางสาววารภรณ์ สมุทรภาคี
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
๗. นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์
ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
๘. นางถนอม คงยิ้มละมัย
ตำแหน่ง ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางกรรสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน โดยจำแนกตามรายได้ของการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๑.๑ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) พบว่า

๑. คนในชุมชนของจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอเมือง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ใช้หลักศีลธรรมดำเนินชีวิต ไม่ค่อยมีเรื่องอาชญากรรม การทุจริต และประชาชนมีความสามัคคีในหมู่คณะ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโดยเน้นความประหยัดและมีประโยชน์ แต่ก็ควรมีการส่งเสริมและยกย่องผู้ที่รักษาศีล ๕ หรือผู้ประสบความสำเร็จของการดำเนินชีวิตอย่างชัดเจน พร้อมทั้งส่งเสริมเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะด้วย^๑

๒. ปัจจุบัน มีการพัฒนามากขึ้น ราชการก็ได้รณรงค์ร่วมกับวัด ชักชวนให้ประชาชนรักษาศีล ๕ ตามแผนยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนมีคุณธรรมและศีลธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอยู่เป็นพื้นฐาน สังเกตได้ว่าประชาชนและพุทธศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบุรี มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดด้วยดี สำหรับแนวทางในการพัฒนานั้น ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยประชาชนในพื้นที่ทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง และสืบทอดให้เยาวชนปฏิบัติตาม และรณรงค์ให้เยาวชนรู้จักประโยชน์ของการรักษาศีล และจำเป็นต้องมีการทำกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีในชุมชนของตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย^๒

๓. บรรพบุรุษในชุมชนชาติพันธุ์ของตระกูลต่าง ๆ ส่วนใหญ่หันมานับถือพระพุทธศาสนา มีการทำบุญ ถวายทาน รักษาศีล ๕ ศีล ๘ กันเกือบทุกหลังคาเรือน ซึ่งมีวัดในชุมชนเป็นศูนย์กลาง ในวันอัมม์สวณะหรือวันพระ ได้เข้าวัดฟังธรรมรักษาศีลหรือในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็นำบุตรหลานมาร่วมทำบุญตักบาตรด้วย นับว่าเป็นรูปแบบของชุมชนสันติสุข มีการให้ทาน รักษาศีล ฟังธรรม และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ประกอบกับปัจจุบันนี้ มีโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ลงมา ดังนั้นจึงมีการรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือ รวมทั้งประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ทุกคนทำสิ่งที่ทำอยู่แล้วให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป^๓

^๑สัมภาษณ์ นายธนภัทร ณ ระนอง, นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๕ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^๒สัมภาษณ์ นางวิพร แวศรีฝ่อง, นายอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^๓สัมภาษณ์ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔. พุทธศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบุรี ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศีล ๕ ไปปฏิบัติในชีวิต และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี เพื่อเป็นหลักประกันในชีวิตว่า ชีวิตในส่วนตัว ครัวเรือน และชุมชนเปี่ยมล้นไปด้วยความสุข ทั้งภาครัฐและพระสงฆ์ก็ได้ร่วมกันดำเนินงานการให้ความรู้แก่ชุมชนและโรงเรียนมาโดยตลอด ทั้งนี้ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก จึงเป็นการที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กันมาอย่างต่อเนื่อง และยังจำเป็นต้องสานต่อการรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันปฏิบัติและรักษาศีล ๕ โดยเคร่งครัด เพื่อให้ทุกด้านของชีวิตมีความเจริญ รุ่งเรือง อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้ผลการดำเนินงานบรรลุสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลในทุกด้าน^๔

๕. พื้นที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นชุมชนที่มีศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีวัดประจำชุมชนเป็นศูนย์กลางของชุมชน ที่ขับเคลื่อนกระบวนการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญของจิตใจ เพื่อให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านการละเว้นปาณาติบาต ถือแนวทางปฏิบัติมุ่งเน้นการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์หรือใช้ให้ฆ่า หรือแม้แต่เบียดเบียนข่มเหงรังแกซึ่งกันและกัน ตลอดจนไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ทุกชุมชนมีเขตอภัยทาน ไม่มีการเบียดเบียนสัตว์ต่าง ๆ อยู่ด้วยความสงบและสามัคคี ไม่มีเหตุอาชญากรรมรุนแรงในพื้นที่ ชุมชนมีการดูแลความสงบ นำมาซึ่งความสามัคคีในชุมชน โรงเรียน บ้าน เป็นไปด้วยความร่วมมือร่วมใจ อย่างไรก็ตามควรมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องโดยจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนรู้ถึงความสำคัญในชีวิตของตนเองและผู้อื่น ไม่เบียดเบียนชีวิตผู้อื่น ให้ประชาชนเข้าถึงหลักธรรมคำสอนของศาสนา และอาจมีการจัดตั้งกองทุนช่วยชีวิตคนและสัตว์ที่ลำบาก^๕

๖. การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกบนพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ในด้านหลักประกันชีวิตด้านการละเว้นปาณาติบาต ได้แก่ การรณรงค์ให้เยาวชนตระหนักรู้ในประโยชน์ของศีล ๕ และส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีในชุมชนอย่างต่อเนื่อง^๖

^๔สัมภาษณ์ นายศุภกรทิพย์ โด่งดัง, สารวัตรกำนันตำบลน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^๕สัมภาษณ์ นางประนอม กรองชิต, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^๖สัมภาษณ์ นางสาวราภรณ์ สมุทรภักดี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๗. จากการรณรงค์ของทั้งภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ผ่านมา ส่งผลให้ปัจจุบันนี้ประชาชนมีความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีขึ้น งดเว้นจากการเบียดเบียนผู้อื่น เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในด้านการละเว้นปาณาติบาต โดยมุ่งให้พื้นที่ของทุกชุมชนมีปัญหาอาชญากรรมลดลงหรือปราศจากความรุนแรง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะนำมาสู่ความเป็นสังคมอยู่ดีมีสุข เพื่อให้มีชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคตอย่างถาวร^๗

๘. ชาวบ้านมีการรักษาศีลเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจ เข้าวัดฟังธรรม หิวปีนโตไปวัด คนหันมาเข้าวัดฟังธรรมกันมากขึ้น เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ไม่เบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยหลักความถูกต้อง ไม่ฆ่ากันเอง เป็นสิ่งแรกที่มนุษย์ต้องพึงระลึกไว้ สิ่งมีชีวิตเป็นสิ่งที่มีความค่า ไม่ควรเบียดเบียนข่มเหง หรือทำลายคุณค่าแห่งความเป็นอยู่ แต่จากสภาพสังคมปัจจุบันที่คนในสังคมยังคงแบ่งพรรคแบ่งพวก แบ่งฝักแบ่งฝ่าย จากทัศนคติทางด้านการเมือง ฉะนั้น ต้องให้ทุกฝ่ายรู้จักให้อภัยซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก^๘

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริษัทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันชีวิตหรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

^๗สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๓๐ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^๘สัมภาษณ์ นางถนอม คงยิ้มละมัย, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔.๑.๒ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)

ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) พบว่า

๑. ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ชาวบ้านประกอบสัมมาอาชีพ ส่วนใหญ่งดเว้นจากการเลี้ยงโชคและการพนัน และนำหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม ในด้านการละเว้นอทินนาทาน จึงมีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน^๙

๒. คนในชุมชน มีศีล ๕ กันอยู่แล้ว แม้จะได้บ้างขาดบ้างบางคน แต่ทุกคนก็มีความเป็นอยู่ในทางที่ดี เริ่มแต่ครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น ย่อมมีความเข้าใจกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตามประสาชนบทลูกทุ่ง มีการลงแขกในการประกอบอาชีพด้วยกัน ช่วยเหลือกัน ทำไร่ ทำนา มีเงินมีทองก็รู้จักประหยัดในการใช้จ่าย เป็นต้น การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน จึงมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนช่วยกันเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้น ช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คอยเป็นหูเป็นตาให้แก่กันและกัน นั่นเอง^{๑๐}

๓. สภาพปัจจุบัน ไม่มีการปล้นชิงที่เป็นเหตุรุนแรง ครอบครัวอยู่อย่างไม่ต้องหวาดระแวงเรื่องโจรภัย เพราะเป็นสังคมเกษตรกรรมชนบท ชาวนาชาวไร่อยู่อย่างพอเพียง และมีหลักประกันเรื่องการออมทรัพย์ มีกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ของหมู่บ้าน อย่างไรก็ตาม ควรสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้ทำความดีตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้มีเมตตาจิตปรารถนาดีต่อกันทั้งในครอบครัวตนเองและเพื่อนบ้าน ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ผู้ที่มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนบ้านทั้งยามสุขและยามทุกข์^{๑๑}

^๙สัมภาษณ์ นายธนภัทร ณ ระนอง, นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๕ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นางวิพร แวศรีผ่อง, นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔. ชุมชนชาติพันธุ์ยึดถือหลักศีล ๕ ปัญหาเรื่องการที่ปล้น จึงไม่เกิดขึ้น ทำให้ชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนมีชีวิตที่ดีและมีความสุข ทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำงานหนัก ก็ไม่ต้องกลัวการสูญหาย ทำให้เป็นหลักในการประกันทรัพย์สินด้วย อย่างไรก็ตาม ควรรณรงค์ให้คนในชุมชนร่วมกันปฏิบัติและรักษาศีล ๕ โดยเคร่งครัด อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกด้านของชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง และจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานภาครัฐต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลในทุกด้าน^{๑๒}

๕. โดยพื้นฐานแล้ว การรักษาศีลช่วยให้คนรู้จักผิดชอบชั่วดี ไม่อยากได้ของของคนอื่น ไม่เกิดความโลภมาก ไม่คิดขโมยหรือลักทรัพย์สินของใคร ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นรูปธรรมจับต้องได้ หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ หากใครที่ปล้นทรัพย์สินของผู้อื่นก็แสดงว่าสัตว์ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้นได้สูญเสียไปแล้ว สิ่งของของใคร ใครก็รัก ใครก็สงวน ไม่ควรทำลาย ฉก ลัก จี้ ปล้น อันจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติและทำลายจิตใจซึ่งกันและกัน ด้านหลักประกันทรัพย์สิน จึงมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สุจริต ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในตำบลในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพอื่น ๆ ปลูกฝังให้ทุกครัวเรือนใช้จ่ายอย่างพอเพียง^{๑๓}

๖. สภาพทั่วไปของชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามสมควร ปัญหาการโจรกรรมไม่ค่อยมี มีเพียงปัญหาเล็กน้อยบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นสัดส่วนที่ไม่มาก หากเปรียบเทียบกับพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เพราะทุกครัวเรือนมีการสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือในการเป็นหูเป็นตา เป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ด้วยเหตุที่แต่ละชุมชนเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ก็ยังจำเป็นต้องขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนแห่งความสุข ให้เป็นชุมชนปราศจากการทำลายซึ่งกันและกัน มีสัมมาอาชีพที่ดี ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ประการสำคัญ คือ ต้องส่งเสริมในเรื่องของการมีส่วนร่วมและความสามัคคี เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันกับชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นต่อไป^{๑๔}

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายศุภรติธย์ โด่งดัง, สารวัตรกำนันตำบลน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นางประนอม กรองชิต, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๔}สัมภาษณ์ นางสาวราภรณ์ สมุทรภักดี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๗. ทางราชการได้ขับเคลื่อนการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์โดยใช้มิติทางศาสนาที่คนไทยเลื่อมใสศรัทธา โดยส่งเสริมให้ครัวเรือนรักษาศีล ๕ เพื่อความสงบร่มเย็นแก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ ทั้งในเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของสมานฉันท์ของคนในชาติ มีการให้กำลังใจแก่ผู้ทำความดีตามแนวทางพระพุทธศาสนา โดยประกาศเกียรติคุณให้เป็นที่ยกย่อง ให้เป็นบุคคลต้นแบบด้านความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ซื่อสัตย์ต่อสังคม ประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์^{๑๕}

๘. สภาพโดยรวมของชุมชนชาติพันธุ์จังหวัดเพชรบุรี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งอาจสืบเนื่องจากหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่จึงมีจำนวนลดลง แต่ก็ยังจะต้องเผยแพร่หลักธรรมคำสอนผ่านกิจกรรมที่จัดสม่ำเสมอ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่^{๑๖}

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนฝักระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่

^{๑๕}สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๓๐ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๖}สัมภาษณ์ นางถนอม คงอึ้งมัย, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔.๑.๓ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี)

ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี) พบว่า

๑. โดยภาพรวม ในพื้นที่ไม่มีปัญหาเรื่องเด็กกำพร้า นั่นก็หมายความว่า สภาพของครอบครัวมีความอบอุ่น ปราศจากการใช้กำลังรุนแรงต่อเด็กและสตรี อย่างไรก็ตาม ด้านหลักประกันครอบครัว หรือศีลข้อที่ ๓ จำเป็นต้องส่งเสริมการนำหลักธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตครอบครัว คือ ต้องมีการแบ่งปัน การใช้คำพูดที่ถนอมน้ำจิตน้ำใจต่อกันและกัน และรักษาการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ หรือกระทำโดยเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งนี้ อาจมีการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม^{๑๗}

๒. พื้นฐานการอบรมสั่งสอนในระดับครอบครัวชาวพุทธ จำเป็นปลูกฝังการปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ ขยัน ประหยัด รู้จักคบคน บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ข้อสำคัญ คือ มีความรักในท้องถิ่นของตนเอง หากกล่าวถึงนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ก็ได้มีการส่งเสริมให้ทุกครอบครัวพาดูตรหลานเข้าวัดฟังธรรมตั้งแต่เยาว์วัย บิดามารดาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรธิดา แนะนำสมาชิกในครอบครัวด้วยความอบอุ่นและเป็นกันเอง และปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีแก่บุตรธิดา แบบอย่างในทางปฏิบัติที่ดี มีค่ากว่าคำพูดเป็นพันคำ^{๑๘}

๓. ตามความเป็นจริงแล้ว ชุมชนชาติพันธุ์ของเรา หรือแม่ในพื้นที่อื่น ๆ ก็ตาม ครอบครัวบางครอบครัวก็ร่ำรวย บางครอบครัวก็มีพอกินพอใช้ บางครอบครัวก็หาเช้ากินค่ำ แต่ในการที่จะให้ทุกครอบครัวก็อยู่กันอย่างสงบสุขตามอัตภาพ ต้องส่งเสริมการรักษาศีล ๕ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสุขในครอบครัวนั้นต้องรักษาศีลข้อ ๓ คือ ไม่ประพฤตินิดในกามคุณ ทั้งนี้ ชุมชนในพื้นที่ได้รักษาศีล ๕ กันมานาน ก่อนที่ภาครัฐจะรณรงค์ด้วยซ้ำไป ที่ผ่านมาก็ทำด้วยใจจริง ได้บ้างขาดบ้าง มิได้ทำแบบไฟไหม้ฟางเพื่อเอาหน้าตา^{๑๙}

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายธนภัทร ณ ระนอง, นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๕ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางวิพร แววศรีม่วง, นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔. ครอบครัวมีศีลเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทุกคนในครอบครัวก็ย่อมมีความสุข ความเจริญ เป็นหลักประกันความอยู่เย็นเป็นสุขของครอบครัว เป็นครอบครัวที่อบอุ่นส่ง ผลให้ ประเทศชาติสงบสุขอย่างยั่งยืน ด้านหลักประกันครอบครัวก็คือ รมณรงค์ให้คนในชุมชนร่วมกันปฏิบัติ และรักษาศีล ๕ โดยเคร่งครัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกด้านของชีวิตมีความเจริญรุ่งเรือง และ จำเป็นต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้าน รักษาศีล ๕ เพื่อให้ผลการดำเนินงานบรรลุสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๒๐}

๕. ด้านหลักประกันครอบครัว ถือเป็นหลักที่สำคัญประการหนึ่งของศีล ๕ เพราะ ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญของสังคม การยึดถือปฏิบัติตามศีลข้อ ๓ เป็นเรื่องสำคัญของครอบครัว การงดเว้นจากการประพฤติดีตทกทางกายหรือนอกใจผู้ครองเป็นสิ่งสำคัญของการครองเรือน การมี คู่ครองที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุคคลอื่นทำให้ครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข เกิดความสงบ ครอบครัวมีความ อบอุ่น ไม่เกิดปัญหาการทะเลาะสร้างหรือความแตกแยกของครอบครัว เป็นการเสริมความมั่นคงของ ชีวิต ซึ่งหากกล่าวโดยฐานะที่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา อาจต้องลงรายละเอียดอีก เล็กน้อย กล่าวคือ กามะสุมิจฉาจารา เวมณิ เป็นการละเว้นการประพฤติดีตทกละเมิดในของรักของ หวงแหวนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจหรือทำลายลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน การงดเว้น จากการประพฤติดีตทกในกาม ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่แตกแยกกัน ไม่ส่ำส่อนเยี่ยงสัตว์ เดรัจฉาน ศีลข้อนี้ พระท่านต้องการปลูกความสามัคคี สร้างความเป็นปึกแผ่น ป้องกันความแตกร้าง ในสังคม ทำให้เกิดความไว้วางใจกัน ชายกับหญิง แม้ไม่ได้เป็นญาติกัน ก็ยังมีความรักใคร่เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกันได้ ด้วยอาศัยอำนาจความเสน่หาต่อกัน แต่ก็ยังจำเป็นต้องให้หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่เข้า มาดูแลให้ความรู้กับเด็กและเยาวชน โดยผ่านการเรียนการสอนให้เด็กมีความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อ เฝ้ารวังและสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ตามรูปแบบของการสร้างสังคมตามแนววิถีพุทธได้ อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเคารพในสิทธิของกันและกัน ให้สมกับที่สังคมไทยเป็นเมืองที่ประชากร ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในระดับครัวเรือนและอง กามต่อมาสู่ระดับสังคม^{๒๑}

^{๒๐}สัมภาษณ์ นายศุภรต์ติย์ โด่งดั่ง, สารวัตรกำนันตำบลน้ำก่ดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัด เพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๒๑}สัมภาษณ์ นางประนอม กรองชิต, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัด เพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๖. คนสามารถควบคุมความต้องการของตนเอง รู้ถูกผิด รู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ มนุษย์ปกติจะไม่ประพฤติผิด ลูกหลาน สามี ภรรยา จะอยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก ไม่มีผู้คอยล่วงล้ำกล้ำกลาย ต่างครองกันอยู่ด้วยความเป็นสุข ชุมชนชาติพันธุ์ให้ความรักความเห็นใจต่อคนในครอบครัว มีการรณรงค์ให้ครอบครัวทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน^{๒๒}

๗. ชุมชนชาติพันธุ์ของเรา ไม่พบข่าวการกระทำผิดประเภทการกระทำชำเรา การข่มขืน หรือข่าวการข่มเหงน้ำใจเด็กหรือเยาวชน แต่หากกล่าวถึง ด้านหลักประกันครอบครัวนั้น ในทัศนะส่วนตัวเห็นว่า ทุกครอบครัวต้องสร้างแนวค้ำกันครอบครัวไว้โดยตลอด ให้มีบรรยากาศของครอบครัวที่มีความสุข สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนในการป้องกันตนเองในเรื่องเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อร้ายแรง สร้างความรักความอบอุ่นในครอบครัว^{๒๓}

๘. เมืองเพชร คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุขตามลักษณะชุมชนชาวพุทธ แต่เพื่อความไม่ประมาท กลุ่มชาติพันธุ์ได้นำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ ในด้านหลักประกันครอบครัว ในเบื้องต้นมีส่งเสริมการทำกิจกรรมครอบครัว เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดและผูกพันกันยิ่งขึ้น^{๒๔}

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณี) พบว่า มีการประพฤติตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

^{๒๒}สัมภาษณ์ นางสาววารภรณ์ สมุทรภักดี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๒๓}สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ช่อมฤทธิ, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๓๐ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๒๔}สัมภาษณ์ นางถนอม คงอึ้งละมัย, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔.๑.๔ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวมณีนี)

ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวมณีนี) พบว่า

๑. ทุกชุมชนมีวัด มีโรงเรียน ให้การอบรมบ่มนิสัยบุตรธิดาให้รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใครได้รับสารทุกข์สุกดิบอย่างไรก็ช่วยเหลือกัน เมื่อช่วยเหลือกันก็อยู่กันด้วยดี เป็นมิตรต่อกันในลักษณะมิตร ด้านหลักประกันสังคม ยังควรส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่เน้นความฉลาดทางอารมณ์ ส่งเสริมการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดีจะเป็นตัวหล่อหลอมไม่ให้เพื่อนที่คบค้าสมาคมกับเขากระทำการสิ่งที่ไม่ดี เขาจะพยายามกันเพื่อนออกไปให้ห่างจากความชั่วหรือสิ่งที่ไม่ดีประโยชน์ทั้งหมด^{๒๕}

๒. ชุมชนชาติพันธุ์หันมานับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ เป็นพุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาตลอดมา สามารถกล่าวได้ว่า เพชรบุรีเป็นแผ่นดินทอง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจในการอยู่ร่วมกัน การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ ได้มีกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข^{๒๖}

๓. คนที่ไม่พูดโกหก พูดเท็จ พูดไม่จริง จะมีความสบายใจในการดำเนินชีวิต ไม่ต้องหวาดระแวงผู้อื่น ไม่หวาดระแวงซึ่งกันและกัน มุสาวาทา เวมณีนี เป็นหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ หรือการพูดโกหกหลอกลวง ผู้ประพฤติปฏิบัติจึงได้ชื่อว่าสร้างหลักประกันสังคม แต่การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านหลักประกันสังคม อาจเสริมด้วยกิจกรรมทางสังคมของชุมชนหรือหมู่บ้าน^{๒๗}

๔. ด้านหลักประกันสังคมนี้ มีการสร้างสังคมสันติสุข สร้างสังคมแห่งการให้อภัย สร้างสังคมมิตรไมตรี พึ่งพาอาศัยกันและกัน^{๒๘}

^{๒๕}สัมภาษณ์ นายธนภัทร ณ ระนอง, นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๕ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๒๖}สัมภาษณ์ นางวิพร แวศรีผ่อง, นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๒๗}สัมภาษณ์ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๒๘}สัมภาษณ์ นายศุภร์ทิพย์ โด่งดั่ง, สารวัตรกำนันตำบลน้ำกัลลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๕. ด้านหลักประกันสังคม กลุ่มชาติพันธุ์มีการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวระดับชุมชน^{๒๙}

๖. เราเน้นสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการร่วมมือร่วมใจในด้านต่าง ๆ เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ ธนาคารขยะในชุมชนเพื่อชุมชน หรือกิจกรรมชมรมสินค้าในชุมชน ๑ ผลิตภัณฑ์ ๑ หมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมความใกล้ชิดของคนในชุมชน^{๓๐}

๗. ในด้านมุสวาท ต้องส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก การมีสติในการพูด ไม่หลอกลวงและเบียดเบียนซึ่งกันและกันด้วยวาจาหรือคำพูด^{๓๑}

๘. ด้านหลักประกันสังคมจำเป็นต้องสร้างองค์ประกอบของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นหลักประกันในความมั่นคงของชีวิตที่สร้างสังคมสามัคคี ยึดถือสัจจะซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่มีต่อกัน เพื่อนำมาซึ่งหลักประกันทางสังคมที่ดีในระดับครอบครัว ชุมชน ต่อเนื่องไปถึงสังคมขนาดใหญ่^{๓๒}

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสวาทา เวมณิ) พบว่า มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก

^{๒๙}สัมภาษณ์ นางประนอม กรองชิต, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๐}สัมภาษณ์ นางสาววารภรณ์ สมุทรภาคี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๑}สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ช่อมฤทธิ, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๓๐ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๒}สัมภาษณ์ นางถนอม คงอิมละมัย, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๔.๑.๕ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี)

ผลการวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) พบว่า

๑. วิถีชีวิตครัวเรือนสังคมชนบทพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ เป็นวิถีชีวิตรักษาทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางจิตใจด้วย เพราะกายกับจิตมีความสัมพันธ์กัน และมีอิทธิพลต่อสุขภาพ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ ยังคงต้องรณรงค์การปฏิบัติธรรม เพื่อเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง ให้คนในชุมชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี และควรรณรงค์ให้ชุมชนปลอดอบายมุขและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง^{๓๓}

๒. หลักคำสอนทั้งหมดของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะคำสอนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม ล้วนไม่ส่งเสริม ต้องการให้ละเว้น เพราะในพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นอบายมุขหรือเป็นทางแห่งความล่มจม^{๓๔}

๓. ด้านหลักประกันสุขภาพ การมีวินัยจากการดื่มเหล้าเมายาเสพติด หลีกเลียงสาเหตุที่ทำให้ไม่มีสติ เพื่อให้คนมีสติไม่ประมาท รักษาสติของตนไว้ไม่ให้เผลอเรอ พลาดพลั้งในการปฏิบัติงานประจำเพื่อดำรงชีวิตโดยราบรื่น คือ เป็นหลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ซึ่งจะทำให้เรามีสุขภาพที่ดี นั่นเอง^{๓๕}

๔. ประเด็นที่เป็นสาเหตุให้เกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติดหรือให้ห่างไกลจากยาเสพติด นั้นคือสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยทางบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ดังนั้น ชุมชนชาติพันธุ์เราจึงรณรงค์ให้ทุกคนลด ละ เลิก สุราและยาเสพติด ปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง^{๓๖}

^{๓๓}สัมภาษณ์ นายธนภัทร ณ ระนอง, นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๕ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๔}สัมภาษณ์ นางวิพร แวศรีผ่อง, นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๕}สัมภาษณ์ นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๑๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๖}สัมภาษณ์ นายศุภร์ทิพย์ โด่งดั่ง, สารวัตรกำนันตำบลน้ำกวดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

๕. บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องหมั่นแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่เด็กและเยาวชน ให้หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดและของเมา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี^{๓๗}

๖. การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ ด้านหลักประกันสุขภาพ มีรณรงค์การสร้างหลักประกันสุขภาพที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพจิต สิ่งแวดล้อม และสังคมที่ดี ซึ่งได้รณรงค์ให้คนในชุมชนหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด^{๓๘}

๗. การรักษาศีลเป็นการรักษาสุขภาพ โดยเฉพาะศีลข้อที่ ๕ การงดเว้นการดื่มสุราเมรัย ซึ่งเป็นปัจจัยให้โรคร้ายไข้เจ็บลดลง ไม่เป็นโรคตับแข็ง เราส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและคนในชุมชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี จึงได้มีการอบรมการใช้ชีวิตแก่คนในชุมชนทุกเพศทุกวัยในชุมชน ให้อยู่ในศีลในธรรม^{๓๙}

๘. บริบทของสังคมชนบท อาจใช้กิจกรรมทางสังคมมาช่วยโดยทางอ้อม เช่น การจัดตั้งชมรมคนรักษาสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเชิงบวก^{๔๐}

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ประกอบด้วยหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรัยมีชขปมาทฎฐานา เวมณฺณี) พบว่า มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดอบายมุขและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

^{๓๗} สัมภาษณ์ นางประนอม กรองชิต, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางสาววารภรณ์ สมุทรภักดี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๑ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์, ประชาชนชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๓๐ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางถนอม คงอึ้งมัย, ประชาชนชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๒๒ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒.

สรุปและวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกไทย บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ตามรายด้านของการวิจัย พบว่า

๑. หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงทัศนะเกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) ว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

๒. หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงทัศนะเกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) ว่า มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่

๓. หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงทัศนะเกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉา จารา เวรมณี) ว่า มีการประพาดิตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

๔. หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงทัศนะเกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวรมณี) ว่า มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก

๕. หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทยในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี แสดงทัศนะเกี่ยวกับการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุรา เมรยัมชชปมาทัญฐานา เวรมณี) พบว่า มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๘ ท่าน ซึ่งกำหนดลำดับของการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

๑. พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปญโญ)

ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๒. พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล)

ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

๓. นายสุพจน์ สมุทรศักดิ์

ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๔. นายธรรมบุญ บุญส่ง

ตำแหน่ง กำนันตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

๕. นายสมเจต คำขาวเหลือง

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๖. นายบริบูรณ์รักษ์ คชพงษ์

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๗. นายกิตติศักดิ์ สุขประเสริฐ

ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

๘. นางแก้วใจ ศิริประทุม

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลสะพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน นี้ เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ณ อาคารเอนกประสงค์วัดชลธาราราม (ท่าซึก) อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยอภิปรายโต้ตอบแสดงความคิดเห็น เล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ ตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ต้องเน้นการทำงานเป็นเครือข่าย โดยให้วัดประจำชุมชนเป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันของเครือข่าย ซึ่งอาจใช้ชื่อว่า “เครือข่ายสุจริตชน” ทั้งนี้ คณะสงฆ์ระดับจังหวัด และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีการประกาศเกียรติคุณแก่ครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการเสริมสร้างค่านิยมสุจริตแก่บุตรธิดาที่เป็นสมาชิกในครอบครัวของตนอย่างเป็นรูปธรรม โดยยกย่องให้เป็นครอบครัวสุจริตชนต้นแบบ^{๔๑}

๒. การเสริมสร้างค่านิยมสุจริตของสถาบันครอบครัวตามหลักพระพุทธศาสนา ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๓ ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบันการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับผลกระทบในการพัฒนาสมาชิกชุมชนชาติพันธุ์ตั้งแต่ระดับเด็กและเยาวชนขึ้นมา เพื่อผลลัพธ์ระยะยาวที่จะเกิดขึ้นกับสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน^{๔๒}

๓. หากสร้าง “เครือข่ายสุจริตชน” ให้เป็นตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ควรเพิ่มเติมคำสำคัญที่แสดงความเป็นพุทธเข้าไปด้วย อาจใช้คำว่า “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ทั้งนี้ เครือข่ายการทำงานนี้ จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ อาทิเช่น การเสริมสร้างค่านิยมและวิถีชีวิตสุจริตตามแนวทางศาสนาพุทธ เป็นต้น^{๔๓}

^{๔๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปญโญ), เจ้าคณะอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล), อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายสุพจน์ สมุทรภักดี, รองนายกเทศมนตรีตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔. ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี^{๔๔}

๕. ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเพชรบุรี ควรใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นฐาน ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง โดยให้ทุกภาคส่วนร่วมมือสร้างปรองดองสมานฉันท์ สามัคคี โดยเริ่มจากครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด^{๔๕}

๖. ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ไม่ควรละเลยการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่เด็กและเยาวชนในครอบครัว ซึ่งจากประสบการณ์ตรง เคยพบเห็นบางครอบครัวที่มีลูกหลานติดยาเสพติด สาเหตุมาจากครอบครัวของเด็กแยกทางกัน พ่อไปทางแม่ไปทาง^{๔๖}

๗. เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ ควรมีภารกิจหลัก ๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาวะชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้ กิจกรรมต่าง ๆ ให้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ทุก ๆ ชาติพันธุ์ ไม่ปิดกัน ไม่จำกัด ไม่แบ่งแยก^{๔๗}

๘. โดยพื้นฐานต้องเป็นรูปแบบของการส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายชาวพุทธในพื้นที่ หรือ รูปแบบของเครือข่ายสัมพันธ์ทางสังคม^{๔๘}

^{๔๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธรรมบุญ บุญส่ง, กำนันตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายสมเจต คำขาวเหลือง, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายบริบูรณ์รักษ์ คชพงษ์, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายกิตติศักดิ์ สุขประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ นางแก้วใจ ศิริประทุม, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลสะพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี, วันที่ ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

สรุปได้ว่า ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก พบว่า ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๓ ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบัน การศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นฐาน โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาวะชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น

๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ ๔.๑

องค์ความรู้จากการวิจัย^{๔๙}

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก	
	<p>๑. ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ - การส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง - การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ - การส่งเสริมการให้ตามหลักก้อยทาน - การส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี - การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส
	<p>๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม - การรณรงค์ให้คนในชุมชนฝึกระวังภัยโดยช่วยกันสอดส่องความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน - หน่วยงานภาครัฐฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง - การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม - การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง
	<p>๓. ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิจจาจารา เวรมณี)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การประพาดิตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว - การสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น - การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว - การฝึกระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ - ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง - สนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม
	<p>๔. ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มฺสาวาทา เวรมณี)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม - การจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข - การส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก
	<p>๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชขปมาทัญฐานา เวรมณี)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน - การรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง - การรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง - การจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

^{๔๙}สังเคราะห์โดยผู้วิจัย.

จากภาพที่ ๔.๑ ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันชีวิต ได้แก่

๑.๑ การส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ

๑.๒ การส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้าน

รักษาศีล ๕

๑.๔ การส่งเสริมการให้ตามหลักกอภัยทาน

๑.๕ การส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี

๑.๖ การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ได้แก่

๒.๑ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม

๒.๒ การรณรงค์ให้คนในชุมชนผ่าระวังภัยโดยช่วยกันสอดส่องความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน

๒.๓ หน่วยงานภาครัฐฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง

๒.๔ การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม

๒.๕ การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง

๓. ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิจฉาจารา เวมณิ)

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันครอบครัว ได้แก่

๓.๑ การประพุดิตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว

๓.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น

๓.๓ การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

๓.๔ การเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ

๓.๕ ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง

๓.๖ สนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

๔. ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มฺสาวาทา เวมณิ)

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสังคม ได้แก่

๔.๑ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม

๔.๒ การจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๔.๓ การส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก

๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมрымัชชปมาทัฏฐานา เวมณิ)

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ด้านหลักประกันสุขภาพ ได้แก่

๕.๑ การสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน

๕.๒ การรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

๕.๓ การรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

๕.๔ การจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาวะและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก และ (๒) วิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้านในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน ๘ ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้ และการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย หัวหน้าหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการด้านศาสนา ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน ๘ ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

๕.๑.๑ การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑. ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดี มีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่

๓. ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี) พบว่า มีการประพัตตินของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มี

การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

๔. ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวมณี) พบว่า มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก

๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมрымมชชปมาทัญฐานา เวมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมрымมชชปมาทัญฐานา เวมณี) พบว่า มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤดีที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

๕.๑.๒ ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๓ ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบันการศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นฐาน โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาพชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก บริบทเชิงพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (๑) ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดอง สามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักก้อยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรมต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส (๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่ (๓) ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี) มีการประพุดิตนของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม (๔) ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มุสาวาทา เวรมณี) มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก และ (๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) มีการสร้างหลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤติที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่

ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด ทั้งนี้ แสดงให้เห็นความเป็นต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้เป็นอย่างดี เหมาะสม และสอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นได้ ดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับที่ **ธนพร นุตสารและคณะ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” จากผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมกฎหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ตำบลเวียงใต้ และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ ตำบลแม่มาเตง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ ตำบลเวียงใต้และกลุ่มชาติพันธุ์มูเซอ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอบ้านฝางมากทำให้ทั้ง ๒ กลุ่มชาติพันธุ์รับวัฒนธรรมจากภายนอกทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไปในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง ๒ กลุ่มนี้ใช้วัฒนธรรมกฎหมายด้วยวิธีการนับถือผีเป็นการควบคุมพฤติกรรมของคนในชุมชน แต่ปัจจุบันที่ภาวะการเปลี่ยนแปลงไปการนับถือผีแบบดั้งเดิมไม่สามารถควบคุมสมาชิกภายในชุมชนได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎระเบียบของชุมชนขึ้นมา เพื่อควบคุมให้สมาชิกในชุมชนมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งการตั้งกฎหมายท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรมกฎหมายเข้ามาปรับเพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชน^๑ และสอดคล้องกับที่ **วศิน โต้ะสิงห์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการอนุรักษ์ประเพณีบุญกลางบ้าน อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี พบว่า (๑) การปลูกฝังค่านิยม จากสถาบันครอบครัว โดยการเริ่มต้นจากพ่อแม่ ที่ควรปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีของสังคม การส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมประเพณีบุญกลางบ้านหรือการจัดให้มีการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ (๒) การจัดการหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีบุญกลางบ้านในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังและสั่งสมความรู้ และส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้าน และความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ (๓) การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีบุญกลางบ้าน เพื่อเป็นแรงดึงดูดการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ (๔) การส่งเสริมประเพณีบุญกลางบ้านต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องพร้อมการพัฒนาและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดงานหรือการออกนิทรรศการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าของชุมชนและการแสดงพื้น^๒ และสอดคล้องกับที่ **ศรคม เผือกผิวงค์** ได้ศึกษาวิจัย

^๑ธนพร นุตสารและคณะ, “วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอบ้านฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๙, หน้า ๗.

^๒วศิน โต้ะสิงห์, “คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์), ๒๕๕๙, หน้า ๔-๕.

เรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัว เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยให้เกิดความสามัคคี การร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งจะช่วยในการสร้างสันติสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริงและมั่นคง จึงได้ทำการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อใช้ในการสร้างความร่วมมือในชุมชนของวัดคูบัว สำหรับแนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนวัดคูบัวประกอบด้วย (๑) การปรับทัศนคติของชุมชนในการหวงแหนวัดเป็นสมบัติของชุมชน (๒) การสร้างกติกาอย่างมีส่วนร่วมและยึดเป็นแนวปฏิบัติที่ชุมชนต้องร่วมมือ (๓) การปรับใจเข้าหากันมองทุกอย่างด้วยเมตตา (๔) การพัฒนาท่าทีการแสดงออกต่อกันด้วยเมตตา (๕) การสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เมตตาในชุมชน และ (๖) การจัดสรรด้วยความเป็นธรรมในมุมมองประโยชน์ต่อส่วนรวม^๓ และสอดคล้องกับที่ **สมมาส เล็งสุย** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครุณาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย (๑) ความรู้เรื่องวินัยจากรายละเอียดเขียนร่างกายซึ่งกันและกัน (๒) ความรู้เรื่องวินัยจากการเอาสิ่งของผู้อื่นโดยอาการแห่งขโมย (๓) ความรู้เรื่องวินัยจากการประพฤติดิฉันในกาม (๔) ความรู้เรื่องวินัยจากการกล่าวคำเท็จที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นเดือดร้อน และ (๕) ความรู้เรื่องวินัยจากการดื่มสุราของมีนเมาอันเป็นเหตุเกิดความประมาท ขาดสติ และผลจากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะ พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางกายเพิ่มขึ้น และผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะที่ประกอบด้วยคุณธรรมทางวาจาเพิ่มขึ้น^๔ และสอดคล้องกับที่ **พระมหาคำพอง สททวโร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาในชุมชนทั้งสองศาสนาที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางศาสนา และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี แต่ภายใต้ภาวะความต่างต่างนั้นกลับเป็นการหลอมรวม และผสมผสานวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ของประชาชนในชุมชนทั้งสองศาสนาในชุมชนแห่งนี้ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ จึงซึมซับและหลอมรวมกัน โดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติหรือศาสนาแบ่งกันประชาชนในชุมชน ดำเนินชีวิตและอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของการจัดการศึกษา สำหรับผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมใน

^๓ศรคม เมือกผิววงศ์, “แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัว เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๐, หน้า ก.

^๔สมมาส เล็งสุย, “ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครุณาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี), ๒๕๕๒, หน้า ก-ข.

ชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในมิติความเป็นมนุษย์ พบว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่รอดส่วนหนึ่ง และเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่ง เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้ สู่มารู้ และเห็นได้จากการมีวิถีคิด มิติทางสังคม พบว่า โครงสร้างของความรู้ และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิรูปและฟื้นฟู ผ่านวิธีสอนและเนื้อหา การให้ผู้เรียนยอมรับและเข้าใจความหลากหลายของกันและกัน^๕ และสอดคล้องกับที่ **อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรักษาศิลหัตถ์ของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีการรักษาศิลอยู่ในระดับมาก และเมื่อจัดลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดิถีในกาม เว้นจากการดื่มสุราเมรัย ตามลำดับ^๖ และสอดคล้องกับที่ **พระเด่นชัย เมตติโก** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท” จากผลการวิจัยพบว่า กายสุจริต หมายถึง ความประพฤติชอบทางกาย ๓ ประการ ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ และเว้นจากการประพฤติดิถีในกาม ตามที่คณะพระพุทธศาสนาเถรวาทถือว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองได้ และสามารถจะเปลี่ยนแปลงตนเองจากความเป็นปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยชนได้ ถ้าได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง ดังนั้น การพัฒนาชีวิตมนุษย์ ในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงต้องประกอบไปด้วยการฝึกฝนอบรมตน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาอย่างสอดคล้องกัน ศีลสิกขาในสังคมไทย พบว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสังสารวัฏ จึงนิยมทำบุญและประกอบกรกุศลเพื่อหวังจะได้รับประโยชน์สุขในปัจจุบัน โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นตัวชี้นำกระตุ้นเตือนในการดำเนินชีวิต สำหรับรูปแบบและการพัฒนากายสุจริตในสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ ใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักกายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความเกี่ยวเนื่องกันหรือสัมพันธ์กันไม่มีการแยกพัฒนา และลักษณะที่ ๒ คือ หลักการพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเกื้อกูลเป็นมิตรกัน โดยใช้เกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมที่ดี (ความดี) และพฤติกรรมที่ไม่ดี (ความชั่ว) ของชีวิตมนุษย์ในสังคมไทย ตามหลักเกณฑ์ตัดสิน ๒ ประการ ได้แก่ เกณฑ์ตัดสินหลัก ตัดสินด้วยความเป็นกุศลหรืออกุศลโดยพิจารณามูลเหตุที่เกิดว่าดีและไม่ดี แต่เกณฑ์ตัดสินรอง ตัดสินพิจารณาที่

^๕พระมหาคำพอง สททวโร, “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการ้อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๖๐, หน้า ก-ข.

^๖อธิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล, “การรักษาศิลหัตถ์ของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานทั่วไป, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา), ๒๕๕๒, หน้า ก-ข.

มีผลสะท้อนกลับต่อตนเองและผู้อื่นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ และผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร แนวทางการประยุกต์ใช้หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน การประยุกต์หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน สามารถควบคุมพฤติกรรมและพัฒนาทางร่างกาย และจิตใจของตนเองได้สุจริต จึงทำให้สังคมมนุษย์อยู่อย่างสงบสุข ภายใต้กฎระเบียบวินัย และกฎเกณฑ์ของสังคม นอกจากนี้ ยังพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นอริยบุคคล ๔ จำพวก คือ โสดาบันบุคคล สกทาคามีบุคคล อนาคามีบุคคล และพระอรหันต์ ได้ในที่สุด” และสอดคล้องกับที่ **พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จนทวิโส)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาปัญหาและทางออกของการติ่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย” จากผลการวิจัยพบว่าการหาทางออกจากปัญหาการติ่มสุราเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้นการใช้ ๓ ประการ คือ (๑) อบายมุข ๖ (๒) เบญจศีล และ(๓)สติสัมปชัญญะ และหลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ (๑) หลักขราวาสธรรม (๒) หลักสิ่งกาลกสุตร หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น ๓. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่มคือ (๑) ชั้นดี โสรัจ (๒) เบญจธรรม และ (๓) ทิฏฐธรรมมิกัตถธรรม หลักพุทธธรรมดังกล่าวนี้ ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะติ่มสุรา เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายในคราจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดี ๆ” และสอดคล้องกับที่ **พระอานาจ ปริมุตโต** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า การรักษาศีลของพุทธศาสนิกชนครอบคลุมเบญจศีล ทั้ง ๕ ข้อ^๙

^๙พระเด่นชัย เมตติโก, “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖, หน้า ก-ข.

^{๑๐}พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จนทวิโส), “ศึกษาปัญหาและทางออกของการติ่มสุราที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า ก-ข.

^{๑๑}พระอานาจ ปริมุตโต, “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า ก-ข.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

๑. หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง

๒. หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม

๓. หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

๔. หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ

๕. หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนชาติพันธุ์ ควรสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักชาติ ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคมเพื่อการเรียนรู้กระบวนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๒. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ Smart Ethnic Groups Community ต้นแบบชุมชนชาติพันธุ์น่าอยู่

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือทั่วไป:

โกวิท พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓.
คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. การปกครองคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

โคทม อารียา. “การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้”. ใน สันติวิธีจากมุมมองศาสนา. นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๘.

จิรัช (บรรพต) วีรชัย และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

เบรนต์ อาร์ เนลสัน. ความคิดทางการเมืองตะวันตก. แปลโดย สมนึก ชูวิเชียร. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม แอล ครีเอชั่น, ๒๕๔๘.

ป. หลงสมบุญ. พจนานุกรม มคอ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖.

ประเวศ วะสี. บทสัมภาษณ์ในประชาสังคม: ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐.

_____ . ศานติเสรี: ๕๐ ปี สันติภาพไทย. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๓๘.

_____ . เศรษฐกิจพอเพียงบนรากฐานวัฒนธรรมชาวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ภาคีธรรม, ๒๕๔๔.

_____ . สันติวิธีกับสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตถาโณ). ศาสนทายาทคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: พรศิวการพิมพ์, ๒๕๔๓.

ป. หลงสมบุญ. พจนานุกรม มคอ-ไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖.

ประกอบ กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). การศึกษา: เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๑.
- _____. การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๙.
- พระนารถเกราะ และพระมหาตีปิฎกจูฬายเถระ รจนา. มลีนุทปถอภุทธกถา-ฎีกา. ตรวจชำระโดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๔๑.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมิก, ๒๕๕๕.
- _____. แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย, ๒๕๕๓.
- _____. นิติศาสตร์แนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๕๐.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธีรชัยการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- _____. พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยจิตวิทยาแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.
- _____. พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ ๓๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์, ๒๕๕๕.
- _____. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙.
- _____. สลายความขัดแย้ง-สังคมศาสตร์ที่หยั่งถึงธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๙.
- พระพุทโธสเถระ รจนา. คัมภีร์วิสุทธิมรรค. แปลและเรียบเรียงโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสโภ). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖.
- พระไพศาล วิสาโล. สันติวิธีบนวิถีแห่งอหิวาภิวัตน์ในสันติวิธีวิถีแห่งอารยะ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ โกลบอลคิมทอง, ๒๕๔๙.
- พระมหาสุทิตย อาภากรโ. “แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนและเครือข่ายทางสังคม”. ใน เอกสาร ประกอบการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม. พระนครศรีอยุธยา: คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____ . พุทธสันติวิธี การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔.
- พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์ วรทสฺสี). **เบญจศีลเบญจธรรม: อุดมชีวิตของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๑.
- พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินทปญฺโญ). **ปฏิจจนุปบาทในชีวิตประจำวัน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ตถตาพับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๑.
- _____ . **เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม**. กรุงเทพมหานคร: จักรานุกูลการพิมพ์, ๒๕๒๙.
- _____ . **สันติภาพของโลก**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๑.
- _____ . **หลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๒.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **เบญจศีลและเบญจธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- _____ . **มังคลัตถทีปนี แปล เล่ม ๒**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖.
- วิรัช ถิรพันธุ์เมธี. **พุทธปรัชญาการปกครอง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๖.
- สมเด็จพระญาณวโรดม. **แผนชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร). **ธรรมคดี**. กรุงเทพมหานคร:
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๖.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, **คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์
โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”**. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗.
- _____ . **คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการสร้าง
ความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”,
๒๕๕๘.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. **เอกสารประกอบการ
ประชุมงานมหกรรมศิลปวัฒนธรรมอาเซียนสัมพันธ์และการแสดงนานาชาติ ครั้งที่ ๘:
เครือข่ายชาติพันธุ์รวมกันเป็นหนึ่ง**. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๖๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุรพล สุขะพรหม. การเมืองกับการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- เสนาะ ผดุงฉัตร. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กองบริการการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๒.
- แสวง อุดมศรี. พระวินัยปิฎก ๑ ว่าด้วยมหาวิภังค์หรือภิกขุวิภังค์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูร วงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานงค์. การศึกษาระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดเพื่อข้อเสนอแนะ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แพลน พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๐.

๑.๒.๒ บทความ:

- วรรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม และเทพธิดา ศิลปบรรเลง, “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วารสารมหาวิทยาลัยนครราชสีมา. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๐): ๒๖.
- สม จะเปา. “การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐): ๗๐.
- สุธี จันทร์ศรี. “ไทดำ: พลวัตวัฒนธรรม กับการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านดนตรี”. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑): ๘๗.

๑.๒.๓ รายงานการวิจัย/วิทยานิพนธ์:

- ธนพชร นุตสาระและคณะ. “วิถีชีวิตการดำรงอยู่วัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๙.
- นงลักษณ์ ลักษณะโกคิน. “การสร้างตัวชี้วัดองค์การสันติสุขในพุทธศตวรรษที่ ๒๖”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- ปัญจรีย์ จุลไกรอานิสงส์. “การประยุกต์ใช้สติเพื่อพัฒนาการทำงานอย่างมีสันติสุขของแรงงานฝ่ายผลิต: ศึกษากรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด คอนติเนนตลนิตติ้ง”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูสุมนต์ธรรมธาดา (สายัน จันทวีโส). “ศึกษาปัญหาและทางออกของการตีมูลค่าที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระเด่นชัย เมตติโก. “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระปราโมทย์ วาทโกวิโท. “รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.
- พระมหาคำพอง สททวโร. “การจัดการศึกษาเพื่อสันติภาพของชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่ากา รื่อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- พระอำนาจ ปริมุตโต. “ศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อการรักษาเบญจศีลของพุทธศาสนิกชนในชุมชนวัดนาริราษฎร์ประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- วศิน โต๊ะสิงห์. “คุณค่าและภูมิปัญญาประเพณีบุญกลางบ้านกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอน้ำสนิคม จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การ พัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๙.
- ศรคม เผือกผิววงศ์. “แนวทางการสร้างความร่วมมือในชุมชนด้วยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนวัดคูบัว เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาสันติศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- สมมาส เส็งสุข. “ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนท่านครุ ญาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อชิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. “การรักษาศิลปะของพุทธศาสนิกชนวัยแรงงาน: กรณีศึกษาเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๒.

๑.๒.๔ สัมภาษณ์:

นางถนนอม คงยิ้มละมัย, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นางประนอม กรองชิต, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นางวิพร แวศรีผ่อง, นายอำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นางสาวปิ่นฉัตร ภูชิตจากรุงษ์, นักวิชาการพัฒนาชุมชน อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นางสาววารารณ สมุทรภาคี, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นายธนภัทร ณ ระนอง, นายอำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นายศุภรต์ทิพย์ โต่งตั้ง, สารวัตรกำนันตำบลน้ำกัลลัดเหนือ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ์, ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒.

นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร์, นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโรมะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒.

๑.๒.๕ สนทนากลุ่มเฉพาะ:

นางแก้วใจ ศิริประทุม, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลสะพัง อำเภอกาญจนบุรี. สนทนากลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

นายกิตติศักดิ์ สุขประเสริฐ, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเก่า อำเภอกาญจนบุรี. สนทนากลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

นายธรรมบุญ บุญส่ง, กำนันตำบลบ้านกุ่ม อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี. สนทนากลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นายบริบูรณ์รักษ์ คชพงษ์, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. สันทนา
กลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

นายสมเจต คำขาวเหลือง, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.
สันทนากลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

นายสุพจน์ สมุทรภักดี, รองนายกเทศมนตรีตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. สันทนา
กลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปญโญ), เจ้าคณะอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. สันทนา
กลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล), อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย
สงฆ์เพชรบุรี. สันทนา
กลุ่มเฉพาะ, ๖ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๓.

๒. ภาษาอังกฤษ

Phra Medhi Dhammaporn (Prayoon Mererk). **Buddhist Morality**. Bangkok: Mahachula
longkornrajavidyalaya University Press, 1994.

Robert A. Dahl. **On Democracy**. London: Yale University Press, 2000.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่วิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ใน
ภาคตะวันตก

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์
ในภาคตะวันตก เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญนำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อ
ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก โดยสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต
ในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล

ตำแหน่ง

วัน/เวลาที่สัมภาษณ์

ตอนที่ ๓ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. หลักเบญจศีล หรือศีล ๕ หมายถึง ข้อปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา เพื่อกระทำกาย
และวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง ผู้อื่น ชุมชน สังคม และ
สิ่งแวดล้อม ข้อปฏิบัติเหล่านี้เป็นเครื่องช่วยควบคุมสังคมสงบอยู่เย็นเป็นสุข เกื้อกูลต่อกัน และเป็น
หลักประกันครอบคลุมทั้ง ๕ ด้าน ประกอบด้วย (๑) ด้านหลักประกันชีวิต หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่ง
งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ หรือใช้ให้ฆ่า หรือเบียดเบียนข่มเหงรังแกผู้อื่น (๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน
หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือการใช้ให้ลัก หรือการถือเอา หรือการฉกฉวย
สิ่งของผู้อื่น (๓) ด้านหลักประกันครอบครัว หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการประทุษร้ายทาง
กาม หรือนอกใจคู่ครอง (๔) ด้านหลักประกันสังคม หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจากการพูดเท็จ
หรือการพูดโกหกหลอกลวง และ (๕) ด้านหลักประกันสุขภาพ หมายถึง หลักปฏิบัติที่มุ่งงดเว้นจาก
การดื่มของมึนเมา หรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หมายถึง การอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมที่ไร้ความรุนแรงหรือ
ปราศจากการใช้ความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม คนในสังคมมีความหนักแน่น เสมอกัน และ
ปรับตัวเข้าหากัน มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามัคคีปรองดองและสมานฉันท์

ตอนที่ ๓ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑. ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)
๒. ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)
๓. ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี)
๔. ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มฺสาวาทา เวรมณี)
๕. ท่านเห็นว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกมีการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อย่างไรบ้าง เมื่อพิจารณาเฉพาะ ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี)

ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ

พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

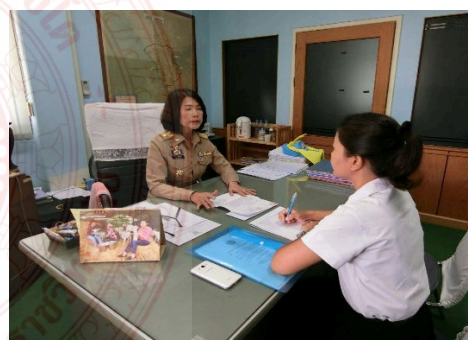
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

๑. นายธนภัทร ณ ระนอง
ตำแหน่ง นายอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
๒. นางวิพร แววศรีผ่อง
ตำแหน่ง นายอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
๓. นายสุทธิพงษ์ พรหมมาตร
ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไร่มะขาม อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
๔. นายศุภรติศย์ โต่งตั้ง
ตำแหน่ง สารวัตรกำนันตำบลน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
๕. นางประนอม กรองชิต
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
๖. นางสาววราภรณ์ สมุทรศักดิ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
๗. นายสมศักดิ์ ชุ่มฤทธิ
ตำแหน่ง ประชาชนชาวบ้านชุมชนบ้านหนองขนาน หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองขนาน อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
๘. นางถนอม คงยิ้มละมัย
ตำแหน่ง ประชาชนชาวบ้านชุมชนบ้านหนองจิก หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลวิจัยโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๑. พระครูวัชรชลธรรม (ปัญญา เขมปณโณ)
ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
๒. พระครูสุนทรวัชรการ (อำพล อพโล)
ตำแหน่ง อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี
๓. นายสุพจน์ สมุทรศักดิ์
ตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรีตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
๔. นายธรรมบุญ บุญส่ง
ตำแหน่ง กำนันตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
๕. นายสมเจต คำขาวเหลือง
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองศาลา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
๖. นายบริบูรณ์รักษ์ คชพงษ์
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
๗. นายกิตติศักดิ์ สุขประเสริฐ
ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๗ ตำบลบางเก่า อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
๘. นางแก้วใจ ศิริประทุม
ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลสะพัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยคณะวิทยวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยคณะยูววิจัย (ต่อ)

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยคณะยูววิจัย (ต่อ)

แบบฟอร์มการนำผลงานวิจัย หรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์

งานวิจัย หรืองานสร้างสรรค์ เรื่อง

การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ชื่อหน่วยงานที่นำผลงานไปใช้

อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

การนำไปใช้ประโยชน์

หน่วยงาน/บุคคล ได้นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ทางด้านใน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

 ๑. เชิงสาธารณะ (โปรดระบุรายละเอียด)

นำไปใช้เป็นสารสนเทศสำหรับหน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารราชการโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม ซึ่งถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อการพัฒนาประเทศ

 ๒. เชิงนโยบาย (โปรดระบุรายละเอียด)

นำไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับจัดทำ/ทบทวน/ปรับปรุง แผนปฏิบัติการให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่สมดุลบนรากฐานความเป็นไทยและภูมิปัญญา สร้างสรรค์ชุมชนเข้มแข็ง

 ๓. เชิงพาณิชย์ (โปรดระบุรายละเอียด)

.....

.....

โปรดระบุถึงหลักฐานการนำไปใช้ประโยชน์ พร้อมแนบหลักฐานประกอบ (ถ้ามี)

.....

.....

(นางวิพร นวศรีฝ่อง)

ผู้ให้ข้อมูล

อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

กรกฎาคม ๒๕๖๓

หมายเหตุ: ให้ประทับตราตำแหน่ง/หน่วยงานที่นำผลงานไปใช้ประโยชน์ (ถ้ามี)

ผลลัพธ์	ผลผลิต	การบรรลุ วัตถุประสงค์	ผลกระทบ
๑. ผลวิเคราะห์การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก	ข้อมูลเชิงประจักษ์ของการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในเชิงคุณภาพ	ข้อที่ ๑	ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีฐานข้อมูลสารสนเทศการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่เป็นปัจจุบัน
๒. ผลวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก	ข้อมูลผลวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในเชิงคุณภาพ	ข้อที่ ๒	ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีฐานข้อมูลการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อการส่งเสริมวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกที่ทันต่อความเปลี่ยนแปลง
๓. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ได้รายงานการวิจัยตามเป้าหมายของผลผลิตผลลัพธ์ ตัวชี้วัด และความคุ้มค่าตามที่กำหนดไว้	ข้อที่ ๑-๓	ชุมชนชาติพันธุ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในพื้นที่นำตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตกไปใช้ในการสร้างสังคมสันติสุขที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม

ภาคผนวก ฉ
แบบสรุปโครงการวิจัย

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่	ว.๓๕๙/๒๕๖๑ MCU RS 610761359
ชื่อโครงการ	การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
หัวหน้าโครงการ	พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก และคณะ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	
<p>มนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วจำเป็นที่จะต้องมีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ทั้งนี้ เพราะมนุษย์จัดได้ว่าเป็นสัตว์สังคม (Social Animal) การอยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน จึงถือว่าเป็นหนึ่งในกระบวนการเป็นอยู่ของมนุษย์ในอันจะดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเองเอาไว้ได้ ซึ่งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมมนุษย์นั้นจะพบว่าได้มีการพัฒนารูปแบบของสังคมมาเรื่อย ๆ นับจากเริ่มรู้จักการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อป้องกันภัย ซึ่งอยู่ในรูปแบบของเผ่า และในภายหลังก็ได้พัฒนามาเป็นรูปแบบของสังคม/ชุมชนขนาดใหญ่</p> <p>มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วเป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่ลำพังเฉพาะตนได้ ซึ่งต้องรวมอยู่ในกลุ่มและมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในอดีตมนุษย์มีชีวิตที่เรียบง่ายอยู่ตามสภาพธรรมชาติ เมื่อต้องการอาหารก็ได้อาศัยของป่าเก็บพืชผลหรือจับสัตว์ตามที่ต้องการเป็นไปเพื่อการมีชีวิตที่อยู่รอด พัฒนามาตามมนุษย์เริ่มเกิดความกลัวภัยอันตราย รู้สึกไม่ปลอดภัย เกิดความยุ่งยากสับสน การเพิ่มจำนวนมนุษย์ ตลอดจนจนอารยธรรมเป็นเหตุให้มนุษย์ละทิ้งสภาพธรรมชาติ มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่แบบเครือญาติ ทั้งนี้ โดยมุ่งหวังจะได้รับความคุ้มครองและได้รับประโยชน์เป็นการตอบแทนซึ่งกันและกัน</p> <p>การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนทำให้เรารู้สึกว่าเรามีเพื่อน เพื่อนที่เรารู้จักเป็นอันดับแรกสุดก็คือครอบครัวของเราเอง ถัดไปคือครอบครัวข้างเคียง หมู่บ้าน ตำบล จังหวัด และที่สุดคือประเทศ และตามปกติคนทั้งหลายนั้นจะอยู่ร่วมกันได้ดี ต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน เป็นเหมือนแกนหรือสายเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ การอยู่ร่วมกันของผู้คนเป็นจำนวนมากในสังคมต้องอาศัยกฎระเบียบกติกาของสังคม ซึ่งคนในสังคมนั้น ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้กฎกติกาของสังคม พร้อมทั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม นี่คือที่มาของการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในทางพระพุทธศาสนา มีทัศนะว่าเครื่องมือที่ได้ผลดีกว่าการบังคับใช้กฎหมาย คือศีลธรรม เพราะเมื่อมนุษย์รู้สึกรับผิดชอบชั่วดีจากภายในจิตใจ ใช้สติปัญญาพิจารณาได้เองว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ละเว้นไม่ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นความชั่วได้ นั่นเอง</p>	

ศีลพื้นฐานที่เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย ทำให้สังคมสงบอยู่เย็นเป็นสุขเกื้อกูลต่อกันได้ คือ ศีล ๕ ดังนี้

ข้อที่ ๑ ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติปาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

ข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามิได้ให้ หรือไม่ลักขโมย จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์

ข้อที่ ๓ กาเมสุมิฉฉา วาเรณิ เว้นจากกาเมสุมิฉฉา คือ ไม่ประพฤติผิดในกามทั้งหลาย จับเอาสาระว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน

ข้อที่ ๔ มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตรองประโยชน์หรือแกล้งทำลาย

ข้อที่ ๕ สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากของเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือไม่เสพของมีนเมา จับเอาสาระว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทหลังพลัดมีเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียดสีสัมปชัญญะ

ปัญหาสำคัญ คือ สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางอาชญากรรม การทำลายล้างผลาญซึ่งกันและกัน การปล้นชิงทรัพย์สิน การทำความผิดทางเพศ การโกหกหลอกลวง และการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ ดังเช่นที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอยู่บ่อย ๆ ตลอดถึงปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง เมื่อว่าโดยสรุปล้วนแต่เป็นการประพฤติผิด ในเรื่องการละเมิดศีล ๕ ทั้งสิ้น ดังกล่าวนี้นี้ สถาบันพระพุทธศาสนาจึงต้องเป็นหนึ่งในกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่สร้างเสริมสำนึกในศีลธรรมแก่คนในสังคม

อย่างไรก็ดี ปฏิเสธไม่ได้ว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นในสังคมของตน แต่การที่มีคนอยู่ร่วมกันหลายคนหลายกลุ่ม มีความหลากหลายแตกต่างกัน ย่อมมีการขัดแย้งกันบ้าง แม้เพียงคน ๆ เดียวก็อาจมีความขัดแย้งในตนเองได้ เพราะมนุษย์ย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมชาติอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนซึ่งมีความต้องการที่ไม่จำกัด แต่สิ่งที่สนองความต้องการนั้นมีอยู่จำกัด หากแต่ว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว มีวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา หรือดำเนินการใด ๆ ที่เหมาะสมกับชุมชน และสังคมนั้น ๆ ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

เป็นที่น่าสังเกต คือ ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงทัศนคติ ความเชื่อ ในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมหลากหลายชาติพันธุ์ (ชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชาวไทยเชื้อสายยวน ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวไทยเชื้อสายเขมร ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง ชาวไทยเชื้อสายลาวโສ) หากแต่ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ปราศจากความเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ เพราะประชาชนในพื้นที่มีศีล ๕ เป็นระเบียบปฏิบัติพื้นฐานในการอยู่ร่วมกัน

ดังกล่าวนี้ จึงควรมีการวิเคราะห์รูปแบบและกลไกทางสังคมเชิงพุทธกับการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันโดยสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา “การประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก” เพื่อสำรวจการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน นำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างในการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่เน้นความพอดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม โดยสอดคล้องกับหลักการของเบญจศีลหรือศีล ๕

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อศึกษาการนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก
๒. เพื่อวิเคราะห์ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

สรุปผลการวิจัย

ก. การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ในบริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๑. ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันชีวิต หรือเบญจศีลข้อที่ ๑ (ปาณาติปาตา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ, มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, มีการส่งเสริมการให้ตามหลักอภัยทาน, มีการส่งเสริมกิจกรรม

ต้นแบบชุมชนอยู่ดีมีสุขสามัคคี, มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส

๒. ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันทรัพย์สิน หรือเบญจศีลข้อที่ ๒ (อทินนาทานา เวรมณี) พบว่า มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยต่อเนื่องถึงกัน, มีการรณรงค์ให้คนในชุมชนเฝ้าระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นโดยช่วยกันสอดส่องดูแลความปลอดภัยของทรัพย์สินซึ่งกันและกัน, หน่วยงานภาครัฐจะต้องเป็นฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนในเรื่องของการเกษตรและงานอาชีพเสริม, มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคีโดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาสังคมในพื้นที่

๓. ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉา จารา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันครอบครัว หรือเบญจศีลข้อที่ ๓ (กาเมสุมิฉฉา จารา เวรมณี) พบว่า มีการประพடுத்தินของผู้นำครอบครัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว, มีการสร้างภูมิคุ้มกันครอบครัวอบอุ่น, มีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว, มีการเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันสังคมอยู่เย็นเป็นสุขตามแนววิถีพุทธ, ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง, มีสนับสนุนการจัดประกวดครอบครัวรักษาศีล ๕ ร้อยเปอร์เซ็นต์เพื่อยกย่องให้เป็นรูปธรรมทางสังคม

๔. ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มฺสาวาทา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสังคม หรือเบญจศีลข้อที่ ๔ (มฺสาวาทา เวรมณี) พบว่า มีการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นคุณทางสังคม, มีการจัดกิจกรรมทางสังคมระดับชุมชนที่ส่งเสริมความสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, มีการส่งเสริมวิธีการคิดวิเคราะห์ในการใช้คำพูดในเชิงบวก

๕. ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทฺฐฐานา เวรมณี)

การนำหลักเบญจศีลไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก ด้านหลักประกันสุขภาพ หรือเบญจศีลข้อที่ ๕ (สุราเมรยมัชชปมาทฺฐฐานา เวรมณี) พบว่า มีการสร้าง

หลักประกันสุขภาพในครอบครัวโดยมีต้นแบบความประพฤดีที่ดีเป็นฐาน, มีการรณรงค์การทำกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมให้ชุมชนปลอดภัยและยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการรณรงค์การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนตระหนักและเห็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง, มีการจัดตั้งชมรมครอบครัวรักษาสุขภาพและภูมิคุ้มกันภัยยาเสพติด

ข. ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก

จากผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคตะวันตก มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

ต้นแบบการประยุกต์ใช้หลักเบญจศีลเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสามัคคีอย่างต่อเนื่องด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะต่าง ๆ ด้วยเหตุที่ปัจจุบันทุกภาคส่วนต่างร่วมมือกัน ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๓ ประสาน หรือ บ-ว-ร คือ บ้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว, วัด ได้แก่ สถาบันพระพุทธศาสนา และราชการ/โรงเรียน ได้แก่ สถาบันทางการปกครองและสถาบัน การศึกษา จึงมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่าย ชื่อ “เครือข่ายสุจริตชนวิถีพุทธ” ที่ดำเนินกิจกรรมทางสังคมโดยใช้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นฐาน โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ที่ชัดเจน เช่น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมสุขภาพชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมจิตสาธารณะ เป็นต้น

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. การประยุกต์ใช้ของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมนำตัวแบบใช้เป็นแบบอย่างในการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๒. การประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่พุทธธรรมขององค์กรพระพุทธศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติบนพื้นฐานการพัฒนาที่เน้นความพอดี ภายใต้งานไขความรู้อภิปัญญา ท้องถิ่น/ทุนทางสังคม

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต

มีการประชาสัมพันธ์ทางวารสารที่อยู่ในฐาน TCI

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก (สุทธิชาติ)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	PhramahaKriengsak Bhuriwatdhako (Suttichat)
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (บาลีพุทธศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศศ.ม. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำแหน่งปัจจุบัน	รักษาการรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ้อสดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒. ผู้ร่วมวิจัย

๒.๑ ผู้ร่วมวิจัย ๑

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระปิฎกโกศล, ดร. (ปราโมทย์ ปโมทิตโต)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrapidokkosol, Dr. (Pramoth Pamodhito)
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศศ.ม. (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ้อสดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

ประวัติคณะผู้วิจัย (ต่อ)

๒.๒ ผู้ร่วมวิจัย ๒

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ/คุณเมฆ)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phra Rajwallapajan (Daoruang Acaraguno/Khunmayk)
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์พิเศษ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อสวดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒.๓ ผู้ร่วมวิจัย ๓

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระมหาประกอบ โชติปัญโญ (จ้อยเย็น)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phramaha Prakob Jotipunhio (Juyen)
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์พิเศษ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อสวดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

ประวัติคณะผู้วิจัย (ต่อ)

๒.๔ ผู้ร่วมวิจัย ๔

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระครูปราโมทย์ปัญญาววัฒน์ (บุญเลิศ เตชปุณฺโณ)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrakhru Pramotepanyawat (Boonlert Tajapunkho)
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์พิเศษ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒.๕ ผู้ร่วมวิจัย ๕

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระครูธรรมธรไพบูลย์ ญาณวิบุโล
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrakhrudhammaton Phaiboon Nanavipulo
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

ประวัติคณะผู้วิจัย (ต่อ)

๒.๖ ผู้ร่วมวิจัย ๖

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระครูสมุทรวชิรานูวัตร (ถิ่นกำเหนิด)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrakhru Samutwachiranuwat (Thinkumnerd)
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒.๗ ผู้ร่วมวิจัย ๗

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระครูสมุห์วรวิทย์ ผาสุกโก (ดุษฎีพฤตมิพันธ์)
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrakhrusamu Worravit Phasukko (dutsadeephuttipun)
ประวัติการศึกษา	อภิธรรมบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

ประวัติคณะผู้วิจัย (ต่อ)

๒.๘ ผู้ร่วมวิจัย ๘

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	พระครูสังฆรักษ์ทรงพรธณ ชยทตฺโต, ผศ.ดร.
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Phrakhrusangharak Songphan Jayadatto, Asst.Prof.,Dr.
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	รักษาการรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐

๒.๙ ผู้ร่วมวิจัย ๙

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)	ดร.ณัฐนาท ศรีเลิศ
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)	Dr.Nattanat Srilert
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (พระอภิธรรม) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำ
หน่วยงาน/สถานที่ติดต่อ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม หมู่ที่ ๗ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐